

El Evangelio Según

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

1 ¹Tirãmupũ ati yepa caãniparo jũgoyepũa merẽ añicõã jũgoyupi Cristo,* Dios macũ, Dios Yaye Quetire Caquetibũju Majũ cawãmecũcu. Cũ puame merẽ Dios mena añicõãñupĩ. Cũ cũã Dios añupĩ. ²Caãni jũgoripaupũa cũ cũã merẽ Dios mena añicõãñupĩ.

³Dios, cũ macũ jũgori nipetirijere ásupi. Ati yepapũe caãnie nipetirije cũ jũgori cũ caátaje jeto niña. Dise ũnie cũ jũgori mee cũ caátaje manimajũcõãña.

⁴Yeri capetietiere cajopũ majũ niñami Dios macũ. Bairo caãcũ añirĩ ati yepa macãanarẽ na cajĩnawoure bairo niñami. Cũ caquetibũjuriqũe jũgori camasã, tiere catũgousarã puame caroaro ãnimasĩñama. ⁵Bairo Dios macũ cajĩnawoure bairo caãcũ puame carorã canaitĩãrõpũe bairo caãnarẽ na jĩñawo etaũ baiyami. Cũ caquetibũjuriqũe cateerã canaitĩãrõpũ caãnarẽ bairo caãna puame cũ busũnetõ masĩẽtĩñama.

⁶Ãmi jĩcãũ camasocu Juan cawãmecũcu. Cũ puame Dios cũ caquetibũjurotjoricũ ãmi. ⁷Dios macũ, ati yepa macãanarẽ cajĩnawoure bairo caãcũ majũ cũ caatĩpeere caquetibũju jũgoyetipũ ãmi Juan. Dios macũ cũ caquetibũjũpeere

camasã cariape na tũgousaáto ĩ, Dios cũ caquetibũjũgoyetirotjoricũ ãmi.

⁸Baipũa Juan, ti yepa macãanarẽ cajĩnawoure bairo caãcũ mee ãmi. Dios puame cũ macũ cajĩnawoure bairo caãcũ cũ caatĩpeere cũ caquetibũjurotjoricũ ãmi Juan. ⁹Bairi Dios macũ, caroaro cariape caãcũ, cajĩnawoure bairo caãcũ majũ, ati yepa macãana nipetirore Dios yaye quetire quetibũjuacũ asũpi.

¹⁰Bairi, Dios Yaye Quetire Caquetibũju Majũ cawãmecũcu ati yepapũe etayupi. Dios mena ati yepare caátacu cũ caãniamiatacũãrẽ, ati yepa macãana puame, “Cũã niñami Dios macũ,” cũrẽ ĩ masĩẽma. ¹¹Cũ caáta yepa macãana tũpu etayupi. Bairo natũ cũ caetamiatacũãrẽ, na puame jĩcã nũgõã cũ boema. Cũ yarã cũ boema. ¹²Bairo aperã cũ boeti, jĩcããrã puame cũ bojãñũñupã. Na puamerẽ caroa wãme na ãnirotiwĩ. Dios pũnaa majũ na ãnirotiwĩ, cũ mena catũgoñatutuarã puamerẽ. ¹³Camasã pũnaa cutajere bairo ãmerĩñama. Camasã na caátaje mena na caborije mena pũnaa cutiyama. Dios pũnaa puame roque cũ camasĩrijẽ jũgori cũ pũnaa caãna niñama.

¹⁴Bairi, Dios Yaye Quetire Caquetibũju Majũ cawãmecũcu ati

yeparu buia etayupi. Marĩrã bairo ati rupau cacũgou buiaetari, marĩ camasã mena ãni. Bairo marĩ mena ãni yua, butioro marĩ maiwĩ. Tunu bairoa cariape jeto quetibũjũnucũwĩ. Jãã puame cũ caasyarijere jãã ñawũ. Dios macũ majũ cũ caãnoi, cũ pacũ cũrẽ cũ cajorije caasyarijere jãã ñawũ. ¹⁵ Juan Bautista puame Dios macũ yaye quetire quetibũju, atore bairo ñwĩ: “Ñni niñami mujããrẽ yũ caquetibũjũjũgoyetiricũ: ‘Yũ bero caetau yũ jũgoye caãnacũ ãñupĩ. Bairo cũ cabairoi, cũ paarique puame, yũ paarique netõjãñurõ caãnimajũrijẽ niña.’”

¹⁶ Dios puame capee caãtĩmasĩ ãnirĩ ape wãme, ape wãme caroare cũ cajorije marĩ nipetirãrẽ marĩ jonucũwĩ. ¹⁷ Moisés ãnacũ puame cũ carotiriquere cũñupĩ marĩ ñicũjãã ãnana mena. Jesucristo puame roque marĩrẽ ñnamairĩ, marĩtu etawĩ, caroaro cariape átĩanjãrẽ marĩ ñnogu. ¹⁸ Ni puame Diore caĩnarĩcũ mácũmi. Bairo cũ cabaimiatacũãrẽ, Dios macũ jĩcããã caroaro cũ mena ãninucũñupĩ. Cũ puame cũ pacure marĩ masĩõ joroque marĩ átĩyami.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Bairi Jerusalén macã macããna judío majã quetiuparã puame Juan Bautista tũpu na joyuparã sacerdote* majãrẽ, bairi levita* majã cũãrẽ. “¿Ñnamũ majũ mu ãniñati?” Juarẽ qũĩ jẽniñarotirã, cũtu na joyupa. ²⁰ Juan puame cariapea bairo na ñ quetibũjũwĩ: —Yua, Mesías,* Dios cũ cajou mee yũ ãniña —na ñwĩ.

²¹ Tunu cabero qũĩ jẽniñanemowã: —Toroque, ¿ñamũ majũ mu ãniñati? ¿Tirũmpũ macããcũ profeta* Elías sawãmecũcũ ãnacũ tunu catitunurĩ mee mu ãniñati? —qũĩ jẽniñawã.

Juan puame:

—Cũ mee yũ ãniña —na ñwĩ.
Bairo cũ caĩrõ tũgori, qũĩ jẽniñanemowã tunu:

—Toroquere, ¿ñamũ majũ mu ãniñati? “¿Jĩcãũ profeta Dios cũ cajopau atĩgumi ati yeparũre,” marĩ ñicũjãã ãnana na caĩquetibũjũjũgoyetiricũ mee mu ãniñati? —qũiwã Juarẽ.

Bairo na caĩjẽniñarõ, Juan puame: —Cũ mee yũ ãniña —na ñwĩ.

²² Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã tunu:

—Toroquere, ¿ñamũ majũ mu ãniñati? Jããrẽ cariapea quetibũjũya, jããrẽ cajoatanarẽ cariapea na jãã caquetibũjũnetõmasĩparore bairo.

²³⁻²⁴ Bairo na caĩrõ, atore bairo na ñwĩ Juan:

—Yua, Isaías ãnacũ cũ cawoatu jũgoyecũtacũ yũ ãniña. Ato bairo ñ woatu quetibũjũyayupi: “Bairo ñgumi desierto* cayucũmanopũ cañnicõãniatacũ: ‘Marĩ Quetiupau yoaro mee etagumi. Torecũ, caroaro cariape ãnicoteya. Camasã na quetiupau cũ caetaparo jũgoye cũ caatĩpawãrẽ na caquẽnoyurorea bairo mujãã cũã caroaro áticoteya,’ ñ woatu quetibũjũ jũgoyetiyayupi Isaías ãnacũ yũ caquetibũjũpeere,” na ñwĩ Juan, cũrẽ Jerusalén macããna fariseo* majã na cajẽniñarotijõatanarẽ.

²⁵ Tunu atore bairo qũĩ jẽniña nemowã:

—Toroquere ñerẽ ácu, Mesías Dios cũ cajou ãmerĩmicũã, Elías ãnacũ ãmerĩmicũã, profeta ãmerĩmicũã, ¿nopẽi camasãrẽ na mu bautiza* nucũñati?

²⁶⁻²⁷ Bairo na caĩrõ tũgou, atore bairo na ñ quetibũjũwĩ Juan:

—Yũ paarique niña camasãrẽ oco mena yũ cabautizarije. Yũ bero caetau,

mujãã watoa caáčũ, mujãã camasiẽcũ paarique pũame roque, yũ paarique to cañumiatacũãrẽ, ñunetõgaro. Cũ roque yũ netõrõ cañnimajũũ niñami. Bairi yũ pũame jĩcãrõ tũni yũ átipeyo masiẽtĩña —na ĩ quetibujũwĩ Juan.

²⁸Bairo bairi atie nipetiro baiwu Betania cawãmecuti macãpũ. Ti macã pũame Rio Jordán ape nũgõã muipu cũ cawãmuatĩ nũgõãpũ ãmu Juan cũ cabautizaricarõ pũame.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹Ti rũmu busuri rũmu caãno cũ tũpũ Jesús cũ caetarore qũĩñawĩ Juan. Bairo qũĩña yua, atore bairo jãã ĩwĩ cũtu caãnarẽ: “İQũĩñaña cũrẽ! Ænia niñami Cordero* oveja* macũrẽ bairo Dios cũ cacũricũ cawãmecũcũ. Oveja na canuũ cawĩmaũ Diopũre na cajoemũgõjonucũricũrẽ bairo caáčũ niñami. Cũã, cũ carĩapee jũgori atĩ umũrecõo macããna nipetiro roro na caãtiere camasiriyobojapau majũ niñami. ³⁰Æni niñami mujããrẽ yũ caquetibujũgoyetiricu: ‘Yũ bero caetau yũ jũgoye caãnacũ ãñupĩ. Bairo cũ cabairoi, cũ capaarije yũ paarique netõjãñurõ cañnimajũrĩjẽ nigaro.’ ³¹Yũ cũã, ‘Cũã niñami Dios macũ,’ ñi masiẽpũ mai. Bairo ĩ masiẽtĩmicũã, Israel yepa macããna cũrẽ na camasiãparore bairo ĩ, oco mena na yũ bautizau atĩapũ,” jãã ĩwĩ Juan, jãã, cũtu caãnarẽ.

³²İ yaparo, atore bairo jãã ĩnemowĩ tunu: “Espĩritu Santo, Dios Yeri majũ umũrecõo caacũ pũame buare bairo bau ruiatĩri, ãni Jesús buipũ etapeami. ³³Yua, mai cũ yũ masiẽpũ. Bairo yũ camasiẽtĩmiatacũãrẽ, Dios oco mena yũre cabautiza rotijoricu pũame atore bairo ñiwi: ‘Jĩcãũ caũmurẽ miñagu yũ Yeri Espĩritu Santo baurui etari cũ buipũ caetapeacoure. Cũã nigumi

camasã yeripu Espĩritu Santore cajomasi,’ ñi quetibujũwĩ Dios. ³⁴Bairo Dios yure cũ caiquetibujũricarore bairoa ñiñaña ãmerẽ. Bairo caĩñau ãñirĩ mujããrẽ cariape ñiña: Cũã niñami Dios macũ,” jãã ĩ quetibujũwĩ Juan, jãã, cũtu caãnarẽ.

Los primeros discipulos de Jesús

³⁵Ti rũmu cabusuri rũmu caãno, ãmi Juan tunu cũ cabautiza ãninucũrõpũ. Jãã, pũgarã Juan cũ cabuerã cũã jãã ãmu cũ mena. ³⁶Bairi cũ mena jãã caãno, Jesús jããrẽ cũ canetõátõ ĩñarĩ, atore bairo jãã ĩwĩ Juan:

—İÑirẽ qũĩñaña! Ænia niñami Cordero oveja macũrẽ bairo Dios cũ cacũricũ cawãmecũcũ —jãã ĩwĩ Juan Bautista.

³⁷Bairo cũ caĩrõ tũgorã, Juarẽ cũ jãã aweyocoápũ. Jesús berore jãã usacoápũ, jãã pũgarã, Juan cũ cabuemiatana pũame. ³⁸Bairo jãã causaro, Jesús pũame jãã ãmejorenucã ĩña, atore bairo jãã ĩwĩ:

—İNerẽ borã, yũre mujãã usayati?

Bairo cũ caĩrõ:

—Rabuni,* ĩnoorpũ mu cañnipau to ãñiñati? —cũrẽ jãã ĩ jẽniñawũ.

³⁹Bairo jãã caijẽniñarõ tũgou, atore bairo jãã ĩwĩ Jesús:

—Tiaya yũ mena. Yũ bapa cutirásã.

Bairo cũ caĩrõ tũgo, cũ mena jãã acoápũ. Bairo cũ cañnipaure etarã, cũ mena jãã ãnicõã naioapũ, merẽ ñamicããcãpũ caãno jũgori yua.

⁴⁰Mai, yũ mena macããcũ yũre bairo Juan mena cañnimirĩcũ cabero Jesús yaye quetire catũgousau Andrés pũame Simón Pedro bai ãmi. ⁴¹Bairi cũ pũame jicoquei cũ jũgocũ Simorẽ cũ macãũ ácũ baiwĩ. Bairo cũ bócau yua, atore bairo qũĩñupĩ:

—Mesías* cawãmecũcũre jãã bócaapũ. (Mai, Mesías, atore bairo

Ígaro ñña: “Cristo, Dios cū cabesericu ati yepapure cū cajoricu,” ígaro ñña.)

⁴²Cabero Andrés puame cū jūgocu Simorē cū piietawī Jesús tupu. Bairi Jesús, Simorē qūñnarī, atore bairo qūñwī:

—Simón mu ñniña Juan macū. Ìmerē Cefas mu wāmecutigu. (Mai, Cefas puame, “Pedro” ígaro ñña.)

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³Ti rūmu cabusuri rūmu caño, Jesús puame, “Galilea yepapu yu águ,” ĩ tūgoñawī. Bairo topu ácu, Felipe cawāmecucure cū bocaetari atore bairo qūñwī:

—Jito. Yu mu bapacutiroapa.

⁴⁴Mai, cū, Felipe puame Betsaida cawāmecuti macā macācū ñni. Pedro, cū bai Andrés mena ti macā macāña ñña. ⁴⁵Bairi Felipe puame Natanaere cū piámí. Bairo cū tupu etau, atore bairo qūñupī:

—Dios yaye quetibujurica tutipu Moisés ñnacū, bairi profeta majā ñnana na cawoatujūgoyeticūrícūrē jāā bócaaru. Cūā, Jesús cawāmecucu, José macū, Nazaret macā macācū ñniñami —qūñupī Felipe.

⁴⁶Bairo cū caĩrō tūgou, atore bairo qūñupī Natanael Felipere:

—¿Mu catūgoñaata, Nazarepūre jīcāū ũcū cañu cū ñnicuti?

Felipe puame Natanaere bairo qūñupī:

—Jito yu mena. Topu mu tūgoñabesegu —qūñupī Felipe Natanaere.

⁴⁷Bairo cabero Jesús Natanael cū caetaro ñña, atore bairo qūñwī cūtu cañarē:

—Merē atiyami Israel macācū majū jīcārō tñni caĩbusunucū —na ĩwī.

⁴⁸Bairo Jesús cū caĩrō tūgou, atore bairo qūñwī jēñiñawī Natanael Jesure:

—¿Dope bairi yu mu masññati?

Jesús puame bairo qūñwī:

—Mu ñniñawū Felipe murē cū capiiparo jūgoye, higuera* cawāmecutii roca mu caño.

⁴⁹Bairo cū caĩrō tūgou, Natanael puame qūñwī:

—Cabuei, ¡Dios macū mu ñniña, ati yepa Israel macāña quetiupau Rey majū mu ñniña!

⁵⁰Bairo cū caĩrō tūgori, atore bairo qūñnemowī Jesús Natanaere:

—¿“Higuera yucu rocapu mu ñniñawū,” yu caĩrījērē tūgori, “Dios macū ñniñami,” yure mi nucūbūgoyati? Cabero yu caátimasirjē netōjāñurō caroa macāñjērē miñagu —qūñwī Jesús Natanaere.

⁵¹Bairo qūñwī yaparou, atore bairo na ĩnemowī Jesús cūtu cañarē:

—Cariapea mujāārē ñniña: Cabero mñrecóo capāñcārō mujāā ññagarā. Bairo capāñcārō ññarā, Diotu macāña ángelea* majā yu, Camasā Jūgocu buipure ruiatī, bairi tunu wāmuá na cabairo cūārē mujāā ññajogarā.

Una boda en Caná de Galilea

2 ¹Cabero itia rūmu bero caño Galilea yepapu Caná cawāmecuti macāpu to macāña na cawāmo jiyari bose rūmu qūñnowā. Jesús paco cūā topu āmo. ²Bairi Jesús, jāā, cū cabuerā cūā, na capiijoatana ññirī, topu jāā āmu, ti bose rūmu cañorē. ³Bairo bose rūmu na caáto, na caetirije use oco peticoapu. Bairo capetiro ññarī, cū paco puame atore bairo qūñwō Jesure: —Macū, etirique use oco peticoaya.

⁴Bairo cō caĩrō tūgou, atore bairo cō ĩwī Jesús cū pacore:

—¿Caaco, dopēñō bairo yu miññati? Dios cū catutuarije camasārē yu caáti ññoparo etaetiya mai.

⁵Bairo cū caĩmiatacūārē, cū paco puame ti wii macāana cause oco tīa coterārē atore bairo na īwō:

—Mujāārē cū caátirotiri wāme cārō cū mujāā átí usawa.

⁶Mai, topu āmu jīcā wāmo peti jīcā pēnirō cānacā joturi, ūtā joturi. Capaca ruri nocārō cincuenta, o setenta litro* majū caoco jeri ruri āmu tocānacārūpa. Judío majā caroarā nigarā Dios cū caĩñajoro, tiru macāājē oco mena na causanucūrūrū āmu.

⁷Bairo cabairo yua, Jesús puame atore bairo na īwī ti wii macāana catīā coterārē:

—Atie jotūre oco mena pio jiroya.

Bairo cū caīrō tūgorā, cū caīrōrē bairo áma. Caroarō piojirocōwā.

⁸Bairo na caátí yaparoro īñau, atore bairo na īwī tunu:

—Bairi yua, bose rūmu cajūgoácu turu jeánája petoaca tiru macāājērē, cū etiñaáto —na īwī Jesús.

Na puame, “jau,” īrāna, cū caīrōrē bairo petoaca cū jeámá bose rūmu cajūgoácu.

⁹Bairo bose rūmu cajūgoácu puame tiere etiñañupū. Merē, tie oco puame use oco majū jeñacoasupa. Mai, “Jesús cū caátiataje niña,” ī masīšupī. Catīā coteri majā jeto masīwā, na majūā ocore capiojāatana ānirī. Bairi bose rūmu cajūgoácu puame cawāmojiyaatacure cū pijjoyupu. ¹⁰Atore bairo quīñupū:

—Camasā nipetiro bose rūmu caāno nipetirore use oco caroa puamerē na tīa jūgonucūñama. Cabero na capiijoatana paio na caetituarō bero roque, use oco cabūgoro macāājē ūnierē na tīanucūñama. Mū puame use oco caroa puamerē mū rūgaupa, tame —quīñupū ti bose rūmu cajūgoácu cawāmo jiyatacure.

¹¹Bairo bairi ato Galilea yepapu Caná cawāmecuti macāpu atie Jesús

cū caátí īnorīquē puame cū cawāma átijēno īnoo jūgorique majū āmu. Bairo ácu, camasārē na īnowī nocārō cū catutuarijere. Bairo cū caátí īnorō, jāā, cū cabuerā cūā caroarō cariape cū jāā tūgojūgowu.

¹²Tipau bero ámí Jesús Capernaum cawāmecuti macāpu. Cū mena ámá cū paco, bairi cū bairā cūā. Jāā, cū cabuerā cūā cū mena jāā ápú. Bairi ti macāpūre nocānacā rūmu mea jāā āmu.

Jesús purifica el templo

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³Jāā, judío majā bose rūmu Pascua* jāā caīrī rūmu caetagaro caāno, Jerusalén macāpu ámí Jesús.

¹⁴Bairo topu etau, templo* capairi wii űbuerica wiipu jāámí. Ti wiire jāāetari, to macāana wecuare, ovejare,* buare nunirī cawapatari majārē na īñawī. Tunu bairoa aperā moneda tiirire cawasoari majā na caruiropu caāna cūārē na īñawī. ¹⁵Bairo na caáto īñau, bapericawēē quēnowī Jesús yuta wēerī mena. Bairo tiwēē mena waibutoare nunirī cawapatarārē na bape acurewiyojowī ti wii pupea caāniantanarē. Na ovejare, na wecua cūārē na acurewiyojowī. Moneda tiirire cawasoari majā yaye dinero tiirire mabato recōwī. Na mesarire tujerecū peyocōwī. ¹⁶Bairo átiri, atore bairo na īwī buare canuni wapatarārē:

—iMujāā cawapatarijere jeánája! Yu Pacu ya wiire apeye nuniricā wiire bairo ápericōāna —na īwī.

¹⁷Bairo cū caáto īnarī, jāā, cū cabuerā puame Dios yaye quetibujurique na cawoatucūrīquērē jāā tūgoña bócawu. Atore bairo ī quetibujū jūgoyeticūñañupū Jesús cū caátipeere mai: “Caacu, mū ya wiire butioro yu quēnogu, aperā ti wiire roro na ápericōāto ī.”

¹⁸Bairo cū caáto ñnarí, judío majá quetiupará pñame atore bairo qũí jëniñawá Jesure:

—“Cariape Dios cū carotiro mena jũgori nunirí majãrë na acurewiyojoumi Jesús,” jáã caïmasíparore bairo í, ¿di wãme átijëñoríqũerë jáãrë miñoati? —qũí jëniñawá Jesure judío majá quetiupará.

¹⁹Bairo na caĩrõ tũgou, atore bairo na íwí Jesús:

—Ati wiire rocacõãña. Bairo mujãã carocamiatacũãrë, itia rũmu bero yu pñame yu qũëno yerijãgu tunu —na íwí Jesús.

²⁰Bairo cū caĩrõ tũgorá, judío majá quetiupará pñame bairo qũíwã tunu:

—Marí ñicũjãã ãnana ati wiire yoaro majũ qũënoñupã cuarenta y seis cũmarí majũ. ¿Mũ pñame ñerë ácu, itia rũmu beroa mũ qũënocũí áti? —qũíwã Jesure.

²¹Mai, Jesús ti wiire í, cū majũã cū rupau pñamerë í quetibujũ masĩõgu ímiwí. ²²Bairo Jesús na capajã rocaricu nimicũã, itia rũmu bero nemo cacatii cū caãno, jáã, cū cabuerã pñame tie cū caĩríqũerë jáã tũgoñabócaru. Bairo tũgoñabócarã yua, Dios yaye cū caquetibujucũríqũerë cariapea jáã tũgowu. Jesús yaye cũãrë cariapea jáã tũgowu.

Jesús conoce a todos

²³Bairo capããrã camasã Jerusalẽpu Pascua bõse rũmu caãno caneña etaatãna pñame Jesús cū caáti ñnoríjërë ñnarã, “Dios cū cajoricu niñami,” qũí tũgoñaroawá Jesure.

²⁴Bairo na catũgoñamiatacũãrë, na mena tũgoña useaniemi Jesús. Cũ pñame camasã nipetirore na yeripũ na catũgoñaríjërë tũgoñamasí peyocõãwí.

²⁵Camasã na caátianierë aperã cũrë na caquetibujuro boemi Jesús. Cũ

pñame camasã nipetiro na yeripũ na catũgoñaríjërë tũgoñamasí peyocõãwí.

Jesús y Nicodemo

3 ¹Jicãũ ãmi fariseo* majã mena macããcũ Nicodemo cawãmecucũ. Cũ pñame judío majã quetiupará mena macããcũ jicãũ caanimajũũ ãmi. ²Torecu, cū pñame jicã ñami caãno Jesure cū jëniñagu, cū tũpu ásũpu. Bairo cũtu etari, atore bairo qũíñupũ Nicodemo Jesure:

—Ni jicãũ ùcũ mena Dios cū camanicõãta, ape wãme cū caátijëñoríjë manibujoro. Bairo mũ caátijëñoríjërë ñnarã, “Jesús mena niñami Dios,” jáã í tũgoñamasicõãña. Tunu bairoa, “Camasãrë cū quetibujũato í, murë jou ásupi Dios,” jáã í masiña —qũíñupũ Nicodemo Jesure.

³Bairo cū caĩrõ tũgou, atore bairo qũíñupũ Jesús:

—Cariape murë ñiña: Ni jicãũ ùcũ pñame tunu cū cabuia nemoeticõãta, Dios cū carotimasírupaure eta masiëtĩgumi.

⁴Bairo cū caĩrõ tũgori, Nicodemo pñame qũí jëniñañupũ Jesure:

—¿Cabucu marí caãno beropũ maríã ñerë ãna pũgani cãrõ marí paco paropũ tunu marí butijã buiamasíbujiocuti?

⁵Jesús pñame bairo qũíñupũ:

—Cariapea murë ñiña: Ni jicãũ ùcũ oco mena, bairi Espĩritu Santo mena cũã cū cabuianemoeticõãta, Dios cū carotimasírupaure etamasiëtĩgumi. ⁶Camasã na capũnaacũna, camasã pũnaa majũ niñama. Dios pũnaa roque Espĩritu Santo cū catutuaríje jũgori cū pũnaa majũ niñama. ⁷Bairí, “Camasã na cawãma buia jũgoricarore bairoa na cabuianemopee boya,” mũ yu caíquetibujurijere tũgomawíjaeticõãña. ⁸Wĩno pñame noo

caboropu papuya. Bairo tie cabusuro tūgomasimiracūā, nooru caatēre, o noo caatēre mari masētīña. Īnarīqūē mee niña wīno. Torea bairo niñama nipetiro camasā Espiritu Santo jūgori cabuanucūrā cūā. Narē Espiritu Santo cū cajāārō īnamasīā maa — qūīñupū Jesús.

⁹Bairo cū cairō tūgo, atore bairo qūī jēniñanemoñupū tunu Nicodemo Jesure:

—Īñe ūnie jūgori Espiritu Santo mena buianemorīqūē to ānicuti?

¹⁰Jesús puame bairo qūīñupū:

—Īmu, Israel yepa macāānarē Dios yaye quetire caquetibujūgou nimicūā, tiere mu masētīñati? ¹¹Cariape mūrē niña: Jāā camasīrījērē mujāārē jāā quetibujūnucūña. Jāā caīnarīqūē cūārē mujāārē jāā quetibujūnucūña. Bairo cariapea mujāārē jāā caquetibujūmiatacūārē, mujāā puame tiere mujāā tūgousaetīnucūña. ¹²Ati yepa macāājērē mujāā yu caquetibujūro cariape yu mujāā tūgoroatiya. Baiři ūmurecōo macāājē Dios yayerē yu caquetibujūata roquere, nemojāñurō mujāā tūgomasīēna.

¹³“Ni jīcāū ūcū camasocu ūmurecōopure cawāmuñarīcū mácūmi. Yu, Camasā Jūgocu jeto ūmurecōopu caānacū yu ruī apū ati yepapure. Baiři ūmurecōo macāājē Dios yayerē yu masīña. ¹⁴⁻¹⁵Bairi tirūmupure cayucūmani yepapure Moisés ānacū āñarē bairo cabauu cū cawericure yucuru cū rapuatuyupi. Torea bairo yu, Camasā Jūgocu cūā yucupāiru yu rapuatu rocaecogu, nipetiro camasā yure catūgousarā na canetōmasīparore bairo ī. Bairi nipetirā yure catūgousarā yerī capetieti pūnarē cūgogarāma. Ānicōā nigarāma tocānacā rūmua,” qūīñupū Jesús Nicodemorē.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶Dios puame ati ūmurecōo macāāna nipetiro camasārē butiuro

maiñami. Bairo marirē mairī, cū macū jīcāū cū caānimitacūārē, cū joyupi ati yepapure, nipetirā cū macūrē catūgousarā na yasieticōāto ī. Cū mena caroaro ānicōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. ¹⁷Dios ati ūmurecōo macāāna nipetiro cabuicūna na āmarō ī mee, cū joyupi cū macūrē. Narē cū netōbojato ī roque, cū joyupi Dios ati yepapure.

¹⁸Ni ūcū Dios macūrē catūgousau ñe ūnie cawapa cūgoecure bairo cū tuao joroque ásupi Dios. Cū macūrē catūgousaena roque carorije wapa cacūgorā cayasiparā majū tuacōāñama merē. ¹⁹Cūrē catūgousaena popiye catāmuoparā majū niñama. Atore bairo niña: Jesucristo jīñabusuricarore bairo caācū cū caatō, cū boesupa. Roro átaje puamerē cū netōrō bomirā, canaitārōpu caānarē bairo āñupā.

²⁰Nipetiro carorije caātinucūrā Dios macū jīñabusuricarore bairo caācūrē qūīña tejāñuñupā. Cū tūpu ānigaetīnucūñupā, roro yasioropu na caātiānucūrījērē Jesús puame baujaropu to ānipeticoao joroque cū caāperiparore bairo ĩrā. ²¹Dios yaye cariape quetire catūgousarā puame Dios macū tūpu āniganucūñama, “Nipetiro na caātie Dios cū caborore bairoa átaje niña,” camasā na caīmasīparore bairo ĩrā.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²²Cabero Judea cawāmecuti yepapu cū cabuerārē, jāā jūgo ámī Jesús. Topu etari, jīcā yūtea cārō camasārē na jāā bautiza* āmu. ²³Bairo topu jāā caāno, Juan Bautista cūā Salim cawāmecuti macā tūpu, Enón cawāmecuti macā majūrē bautizau ācū baiyupu. Topure pairo oco āñuparō. Bairi camasā cū tūpu etayuparā, cū bautiza rotirā etarā yua. ²⁴Mai, atie nipetirije baiyupa cū,

Juarē preso jorica wiipɔ na cajoparo jūgoye.

²⁵Bairo jīcā rūmu Juarē na cañeparo jūgoye, cū cabuerā pɔame apei judío majōcu mena busuyuparā, cū busunetōgarā. Judío majā caroaro ānigarā Dios cū caññajoro oco mena na caātīnucūrījērē āmeo busupēniñuparā na majū. ²⁶Bairo āmeo busupēni yaparo, Juan tɔpɔ ásúparā. Bairo cūtu eta, atore bairo qūi quetibujuyuparā Juarē:

—Jāārē cabuei, tirūmujāñurōā Rio Jordán ape nɔgōāpɔ mu mena caāniatacu, jāārē mu caquetibujuricu pɔame āmerē camasārē na bautizau átiupɔ cū cūā. Bairo cū caáto, nipetiro camasā cūrē usarā baiuparā — qūñuparā Juarē cū cabuerā, Jesús cū caātīānierē quetibujurā.

²⁷Bairo na cairō tūgoɔ, atore bairo na iñupɔ Juan:

—Dios cū caroteticōāta, camasā cū usaetibujiorāma. ²⁸Mujāārē yu caquetibujuriquere mujāā tūgoricarā. “Yna, Mesías,* Dios cū cabesericu mee yu āniña,” mujāārē niwū. Yna, cū jūgoye cū cajojūgoricu yu āniña. ²⁹Ape wāme ĩcōñarī atore bairo mujāārē yu quetibujugu: Jīcāñ camasocɔ cū nɔmo caānipaore cō cū cawāmo jiyari rūmu caāno cū yao majū tuayamo. Cū bapa cū mena macāācū cō mena cū cawāmo jiyaro iñau, useani nemoñmi. Jesús pɔame cawāmo jiyaricure bairo caācū niñami. Camasā cūrē causarā pɔame, cū nɔmo, cū cawāmo jiyaricore bairo caāna niñama. Bairi, yɔ, Jesús mena macāācū ānirī, camasā cūrē na causaro iñau, yɔ useani nemoña. ³⁰Jesús pɔame tocānacā rūmu nemojāñurō caānimajūñ āninutuagumi. Yu pɔame roque nemorō cabugoro macāācū yu caānicōānutuapee majū niña —ĩcōñarī na ĩ quetibujuyupɔ Juan cū cabuerārē.

El que viene de arriba

³¹Jesús, umɔrecóopɔ caatácu ānirī, nipetirā netōrō caānimajūñ niñami. Noo ati yepa macāācū pɔame roque ati yepa macāājē jetore quetibujɔ masīñami. Cū, umɔrecóopɔ caatácu ānirī nipetirā netōrō caānimajūñ niñami.

³²Umɔrecóopɔ cū caññarīqūērē, cū catūgorique cūārē quetibujuyami. Cū caquetibujurije pɔame cariape majū to caānimiatacūārē, tiere cariape tūgoetiyama camasā. ³³Jīcāārā niñama bairāpɔa cū yaye quetire cariape catūgousarā. Bairo catūgousarā ānirī, “Cariape quetibujuyami,” ĩ tūgoña masīñama. ³⁴Dios pɔame Espírītu Santo cū camasīrījērē butioro majū cū joyupi Jesure, ati yepapɔ cū cajoricure. Bairo cū cajoro, Jesús pɔame caroaro cariape quetibujunucūñami Dios yaye quetire. ³⁵Dios cū macūrē mairī, nipetiro rotimasīrīqūērē cū joyupi. ³⁶Torecɔ, noo macāācū Jesure catūgousau pɔame merē yeri capetieti pūnarē cūgoyami. Apei, Jesure catūgousagaecu roque tie yeri capetieti pūnarē cūgoetiyami. Popiye cū baio joroque cū átigumi Dios, cū macūrē cū catūgousaetie wapa.

Jesús y la mujer de Samaria

4 ¹Cabero camasā capāārā majū Jesure na catūgousarijere tūgoyuparā fariseo* majā. Tunu bairoa Juan Bautista cū cabautizaricārā* netōjāñurō Jesús cū cabautizarā pɔame na caānierē tūgoyupa. ²(Mai, Jesús pɔame camasārē na bautizaemi. Jāā, cū cabuerā pɔame roque cū carotiro jūgori na jāā bautizawɔ.) ³Bairi Jesús pɔame, “Yu cabairijere masīcōāñama fariseo majā,” ĩ tūgoñarī, Judea yepapɔ caāniatacu Galilea yepapɔ tunucoámī.

⁴Bairo tunuácú, Samaria yeparu cū canetóápée amu. ⁵Bairo netóácú, Sicar cawāmecuti macāpu etawī. Mai, ti macā tūpu niña jāā nīcū Jacob ānacū cū macū Josére cū cacūrīcā yepa majū. ⁶Ti yeparure niña oco warica ope, Jacob ānacū ya oco ope majū. Bairo Jesús puame maarē caatímiatacu jūtiri, ti opeture etanumu etawī. Muipu umrecoo recomacā majū cū caānipau āmu. ⁷⁻⁸Mai, jāā cū cabuerā puame jāā acoápu macāpu, apeye ūnie ugariquere wapatiráná. Topu jāā caānitoye, jīcāo carōmio etayupo, ti ope macāājērē oco waoa acó. Bairo cō caetaro īñau, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Oco peeto yu joya. Yu cūā yu etigaya.

⁹Mai, ti yeparure jāā, judío majā, Samaria yepa macāāna mena jāā āmeo busupēnietinucūña. Bairi to macāācō puame tie tūgoñarī atore bairo qūīñupō Jesure:

—¿Nopēī muā, judío majōcu nimicūā, yu, Samaria yepa macāācōrē yu mu oco jēniñati? —qūīñupō.

¹⁰Bairo cō caīrō tūgoñ, atore bairo cō īñupū Jesús carōmiorē:

—Muā, Dios camasārē cū cajogarijere mu masīētīña. Yu cūārē mu masīētīña. Yure mu camasiata roque, mu puame ocore yu mu jēnibujoataco. Bairo yu mu cajēniata, yu puame oco caticōā nio joroque caátiere mu yu jobujoatacu —cō īñupū.

¹¹Bairo cū caīrō tūgo, carōmio puame qūī jēniñanemoñupō tunu:

—¿Ñe mena ocore mu waneiatī? Ati ope ūcūājāñuñā. Bairi, ¿nooru oco cacaticōāninucūrījērē mu bocabujocuti? ¹²Marī nīcū Jacob ānacū atī ope macāājērē etinucūñañupī. Cū pūnaa, cū yarā, cū canurā cūā etinucūñañupā. Ati opere atī yepa macāānarē na cūñañupī Jacob ānacū.

¿Mu puame roque cū netōrō caānimajūū mu āniñati? —qūī jēniñañupō carōmio Jesure.

¹³Bairo cō caīrō tūgoñ, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Nipetiro ati opere caoco etirā puame bairoa ñeme jipicōāgarāma tunu. ¹⁴Ni ūcū atie oco yu cajogarijere caetī puame puñani cārō ñeme jipinemoetigūmi tunu. Cūpure cū yeripu oco tutuaro cawitipetietore bairo yeri tūgoñatutuacōāñajē cūārē cūgocōā ninucūgūmi. Tie jūgori caticōā ninucūgūmi tocānacā rūmu —cō īñupū Jesús.

¹⁵Bairo cū caīrō tūgo, carōmio puame bairo qūīñupō tunu:

—Toroquere, tie ocore yu joya, puñani cārō yu cañemejipinemoetiparore bairo ī. Ati operure puñani cārō oco wago yu bainemoetigo yua —qūīñupō Jesure.

¹⁶Bairo cō caīrō tūgomicūā, atore bairo cō īñupū Jesús:

—Mai, mu manapure cū pioja. Cū piiri bero, atopu asá cū mena.

¹⁷Bairo cū caīrō, carōmio puame atore bairo qūīñupō:

—Camanapu máco yu āniña.

Jesús puame bairo cō caīrō, bairo cō ī yuyuru:

—“Camanapu máco yu āniña,” mu caīata, cariapea miña. ¹⁸Jīcā wāmo cānacāū majū camanapu cutimirīcō mu āniña. Āme mu mena caācū cūā mu manapu majū mee niñami. Toreco, cariapea miña —cō īñupū.

¹⁹Bairo cū caīrō, carōmio puame atore bairo qūīñupō Jesure.

—Mu caīrījērē tūgori, merē yu masīña: Muā, profeta,* Dios yaye quetire caquetibujari majōcu mu ācū.

²⁰Bairi jāā, Samaria yepa macāāna jāā nīcūjāā jicu ūtāūpu Diore cū űnbuenucūñupā. Mu jāā judío majā

roque aperopu Jerusalēpu mujāā
ñubuenucūña —qūñupō.

²¹Bairo cō caīrō, atore bairo cō ññupū
Jesús:

—Yu caīrījērē cariape tūgoya: Jicu
ūtāūpu áperimirācūā, o Jerusalén
macāpu áperimirācūā, marī Pacu
Diore cū mujāā cañbuemasípa rūmu
cōnarō baiya. ²²Mujāā, Samaria yepa
macāāna Diore tūgonucūmirācūā,
cū mujāā masīētīña. Jāā, judío majā
roque Dios camasārē cū canetōgarije
quetire cū caquetibujucūrīcārā majū
ānirī cū jāā masīña. ²³Bairi camasā
caroaro cariape Diore na cañbuerica
yutea etaro baiya. Merē ti yutea
ānijūgoya. Bairi camasā noo na
cañbuenucūrīpau jūgori mee, Espiritu
Santo na yeripu cū caño jūgori puame
roque Diore cū ñubuegarāma. Tore
bairo na cañbuero boyami Dios cūrē
caroaro cariape cañbuerā puamerē.
²⁴Marī cañāecū niñami Dios. Bairi
cūrē caroaro cariape cañbuerā puame
na yeri na catūgoñarījēpu roque cūrē
cañbueparā niñama —cō ññupū.

²⁵Bairo cū caīrō, carōmio puame
atore bairo qūñupō Jesure:

—Ape rūmu Mesías* Dios cū
cabesericu, Cristo* cawāmecucu cū
caetapeere yu masīña. Cū, etaupu, cū
majū nipetirijere marī quetibujugumi
—qūñupō.

²⁶Bairo cō caīrō tūgon, bairo cō ñ
masīōñupū Jesús:

—Yu, mu mena cabusupēni, cūā yu
āniña Cristo, Dios cū cabesericu majū
—cō ññupū Jesús.

²⁷Bairo cō cū caīquetibujuripaua,
jāā, Jesús cū cabuerā, macāpu
caugarique wapatiratāna cū tūpu jāā
etawu. Bairo etarā yua, dope bairo jāā
ñ tūgoñamasīēpū, Jesús carōmio mena
cū cabusupēnirō ñnarā. Bairi, “¿Ñe
ñnierē mu átiyati?” jāā ñ jēniñaeppū

Jesure. ²⁸Bairo carōmio puame jāā
caetaro ññao, cō oco warica joture toa
piti ropocōwō. Bairo piti ropo yaparo,
macāpu acoámó. Topu etari, atore
bairo na ñ quetibujuyupo to macāñnarē:

²⁹—Tiaya mujāā cūā. Nipetiro
ññarasá. Jō jīcāū camasocu
niñami dope bairo yu caátajere
camasipeyocōāñ. ¿Cristo, Dios cū
cabesericu mee cū ānibuyati? —na ñ
quetibujuyupo.

³⁰Bairo na cō caīquetibujuro tūgorā,
to macāāna puame ti macārē witiá
yua, jāā caānopu etawā. ³¹Mai, na
caatīpaua Jesure, “Ugariquere ugaya,”
cū jāā ñmiwū.

³²Bairo jāā caīrō tūgomicūā, atore
bairo jāā ñwī Jesús:

—Yua, apeye ñnie ugariquere yu
cūgoya mujāā camasīētīērē.

³³Bairo cū caīrō tūgorā, jāā, cū
cabuerā puame atore bairo jāā āmeo ñ
busuwu:

—¿Aperā merē ugariquere cū na
jeatībaupari? —jāā ñwū.

³⁴Bairo jāā caīrō tūgon, Jesús puame
atore bairo jāā ñwī:

—Dios, yure cajou, cū caborijere
ácu yu átīya. Bairi jīcāū butioro
caugagatūgoñaurē bairo yu cūā yu
cū caátitrotijoriquere yu átīpeyogaya.

³⁵Atore bairo yu mujāā ñña:
Baparicānacāū muipna rusaya oterique
caríca cutiparo jūgoye. Bairo yu mujāā
cañmiatacūārē, ape wāme ícōnarī
mujāārē yu quetibujupa: Oteriquere
ññañjate. Yura, merē jeriqueru
niña. ³⁶Oterique rícare cajeri majōcu
cū capaariquere wapa wapatagumi.
Cū capaariquere wapa puame Dios cū
cajorije yeri capetieti pūna majū niña.
Bairo bairi oterique caotei, cabero
cū caoterique caríca cutopu tiere
cajei cūā pugarāpua useanigarāma.
³⁷Camasā na caquetibujunucūrī

wāmerē bairo cariape baiya: “Jīcāñ jicoqueirua oteimi. Cabero cū caoterique carīca cutopu apei jeimi tunu,” ĩ nucūñnama camasā. ³⁸Mujāā, yu cabuerā, na cañnucūrōrēā bairo mujāā baiya. Mujāārē yu yaye quetire mujāā yu quetibujū rotijoya merē aperā na caquetibujūjūgoricarā tūpū, caroaro jīcārō tūni na catūgopeti jīātiaparore bairo ĩ. Mujāā, aperā na capaajūgoriquepūre capaayaparo petietabojārārē bairo mujāā yu átirotiyoya na watoapūre. Bairi merē mujāārē masiriyoetiya mujāā yu caquetibujūrotijorije yua —jāā ĩwī Jesús yua.

³⁹Bairi capāārā to macāāna Samaria yepa macāāna, “Nipetiro yu caátajere masīpēcōāñami Jesús,” carōmio cō caīrō jūgori, qūīroa jūgowā Jesure. ⁴⁰Bairo bairi Jesús tūpū etarā, “Ápéricōāña,” qūīwā Jesure. “Jāā mena mū tuagu mai,” bairo na caīrō tūgoū, pūga rūmū majū na mena āmi Jesús, narē bue ācū. ⁴¹Bairo Jesús cū caquetibujūrijere tūgorā, cūrē caīroarā menarē āninemowā capāārā to macāāna camasā. ⁴²Na pūame atore bairo cō ĩwā carōmiorē:

—Ñamicāā jāārē mu caquetibujūataje jūgori Jesús mena jāā tūgoñatutuajūgoapū. Āme roque jāā majū cū caquetibujūrijere tūgori, nemojāñurō cū mena jāā tūgoñatutuaya. Cariape cūā niñami ati umñecōo macāāna na carorije wapare canetōñ majū —cō ĩwā to macāāna carōmiorē.

**Jesús sana al hijo de
un oficial del rey**

⁴³Bairi pūga rūmū Samaria yepa macāāna mena cū cañniatato bero, Jesús Galilea yepapū acoámí. ⁴⁴Mai, Jesús, cū majū cū caītatatore bairo

baiwū: “Ni ũcū Dios yañ profetare cū ya macā macāāna cū boenama. Noa majū qūīroaenama.” ⁴⁵Bairo bairi Jesús Galilea yepapū cū caetaro ĩñarā, camasā to macāāna pūame caroaro cū jēniwā. Mai, na cūā Jerusalēpū Pascua* bōse rūmū ĩñarā etayupa. Topū Jesús cū caāti ĩñorīqūērē ĩñañupā. Bairo bairi caroaro qūīña useaniwā Jesure.

⁴⁶Bairo Jesús Galilea yepapū āñesēā, Caná na caīrī macāpū ocōrea, ũse oco majū cū caátijēñoricā macāpū tunucoámí. Ti macāpūre āñupī jīcāñ ti yepa quetiupapū rey roca carotimasī majū. Cū macū pūame butiōro riayupū ape macāpū Capernaupū. ⁴⁷Bairo bairi, “Jesús Judea yepapū cañniatacu Galilea yepapū etaupū,” na caīrījērē queti tūgori, Jesús tūpū ásūpū. Cūtu etañ, “Jito yu ya wiipū. Yu macū pūame cariacupū niñami. Cū catioñ asá,” butiōro qūīwī capacū Jesure. ⁴⁸Bairo cū caīrō tūgoū, atore bairo qūīwī Jesús:

—Mujāā camasā, yu caátimasīrijē átijēñorīqūērē mujāā caññaepata, yu mena mujāā tūgoñatutuuetinucūña.

⁴⁹Bairo cū caīrō tūgomicūā, atore bairo qūīwī quetiupapū rey roca carotimasī Jesure:

—Yu Quetiupapū, ijito, diwatoa! Yu macū cariacupū niñami.

⁵⁰Bairo cū caīrō tūgoū, atore bairo qūīwī Jesús:

—Mu ya wiipū tunucoa ácuja. Merē mū macū catigumi —qūīwī.

Bairo cū caīrījērē cariape tūgoū, carotimasī pūame acoámí cū ya wiipū. ⁵¹Bairo cū catunu átīpaua, cū paacoteri majā pūame maapū cū bocāetari, atore bairo qūīñuparā:

—iMū macū caticoami merē!

⁵²Bairo na caiquetibujūro tūgori, “¿Dipapū muipū cū caño majū cū cati jūgoati yu macū?” na ĩ jēniñañupū. Bairo cū caīrō, qūīñuparā:

—Ñamicā, jīcārō riape beroaca cū
bugojānaarū —qūī quetibujyuparā.

⁵³Bairo na caīquetibujuro tūgou,
capacū pūame tūgomasī rocajoyupū:
“Merē mū macū caticoayami,” Jesús
yū cū caīata hora majū niupā,” ī
tūgomasī rocajoyupū. Bairo tiere na
cū caquetibujuro tūgorā, cū, cū ya wii
macāāna nipetiro cūā cūrē bairo Jesús
mena tūgoñatutua jūgoyuparā.

⁵⁴Mai, carotimasī macūrē Jesús cū
cacatorique pūame Galilea yepapūre
ocorea, use oco majū cū caátijēñorīqūē
bero cū caátī īñobaporique āmū ti
wāme.

Jesús sana al paralítico de Betzata

5 ¹Bairo jīcā yūtea canetōrō bero
Jesús pūame judío majā na
cabose rūmū qūēnorō īñau ácú, tunu
ámí Jerusalén macūpū. ²Mai, ti macā
Jerusalén pūame ūtā mena ūmūarōpū
na cañnotaāmejorerica macā āmū.
Bairi jīcā jope oveja* nurīcārā na
cajāārī jope cawāmecuti jope āmū.
Bairo bairi ti jope jāatāpau ture āmū
jīcā ope caoco witiri ope. Tipau Betzata
wāmecūpū yū yaye hebreo* mena. Ti
opeture jīcā wāmo cānacā jopee majū
jopeeri werique āmū. ³Bairo bairi
ti jopeeri ture capāārā cariarā āma.
Jīcāārā cacaapee īñamasīēna, aperā
caāmasīēna, aperā cabūurā cūña jowā
tipaure. Na pūame oco cajabewērījērē
coterā baiwā. ⁴Mai, ángel pūame
masīā mano cū cabori rūmūpū caāno
ti oco opepū etanucūñupū. Bairo
etari, ocore átijabenucūñupū. Bairo
cū caátijabero bero, ni ūcū tie ocore
cañañuajūgou pūame cū cariyecutie cū
netōcōā nucūñuparō. ⁵Mai, na menarē
jīcāū āmi treinta y ocho cūmarī majū
cariyecutiācū. ⁶Bairo bairi Jesús ti
operi tūpū netōácú, topū cacūñaurē
qūīñawī. Yoaro cū cariyecuto

qūīñamiācū, atore bairo qūī jēniñawī
Jesús cariaure:

—¿Mū riaye canetōrō mū boyati?

⁷Cariau pūame atore bairo qūī yūwī
Jesure:

—Yū Quetiupau, yūre cajuátinemoū
manimajūcōāñami. Tocānacā nia oco
cajabenetōrīpau caāno tie ocorū yū
cañañuagaro, aperā pūame yū jūgoye
ñañuaweyocōā nucūñama —qūīwī
Jesure.

⁸Bairo cū caīrō tūgou, atore bairo
qūīwī Jesús:

—Wāmūñcāña, mū cacūñarōrē
perusarī ácúja. Merē mū riayere yū
netōcōāña.

⁹Bairo cū caīrō, jicoquei ñucoami
cariaye cutimiatacu pūame yua.
Bairo wāmūñcā yua, cū cacūñarōrē
ne acoámí. Mai, ti rūmū pūame
judío majā na cayerijārī rūmū āmū.

¹⁰Bairo bairi Jesús cū cacatioatacū
cū cacūñarōrē cū caneátō īñarā, judío
majā quetiuparā pūame atore bairo
qūīwā cūrē:

—¿Nopēī āme rūmū marī cayerijārī
rūmū caānimitacūārē, mū cacūñarōrē
mū ne ñesāñati? Ati rūmū ūnorē bairo
boetiya —qūīwā.

¹¹Bairo na caīrō tūgou, atore bairo
na īwī cariamiatacu:

—Yūre cariaye netōatacū pūame,
“Mū cacūñarōrē nerī ácúja,” ñiami —na
īwī.

¹²Atore bairo qūīwā tunu:

—¿Ñamū majū, “Mū cacūñarōrē nerī
ácúja,” mū qūīati? —qūī jēniñawā.

¹³Bairo na caījēniñarō tūgorī,
cacatioatacū pūame qūīña macāmīwī
Jesure. Qūīña bócaemi. Jesús pūame
bauemi, merē capāārā camasā caññarā
etarā watoapu caácú ānirī. ¹⁴Cabero
Dios ya wii templo* wiipū cū boca
etau, atore bairo qūīwī Jesús cū
cacatioatacure:

—Tūgoeoya yu caīrijērē: Merē canetōatacūpu mu āniña. Bairi roro mu átinemoepa. Carorije mu caátinemoata, nemojāñurō mu tāmūogu tunu —qūiwi Jesús.

¹⁵Bairo Jesús cū caīrō bero, caūmu pñame judío majā quetiuparārē na quetibūju ámi. “Yure cariaie netōatacū pñame ‘Jesús’ wāme cutiyami,” na ī quetibūjuwī. ¹⁶Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā Jesús, yerijāricā rūmūrē caūmūrē cū canetōriqūē jūgori cū mena asiarā popiye cū baio joroque átigayupa. ¹⁷Jesús pñame bairo na iwī:

—Yu Pacu tocānacānia paanucūñami. Yu cūā cūrēā bairo yu paanucūña.

¹⁸Bairo cū caīrō tūgorā, nemojāñurō Jesús cū cariaro boyuparā judío majā quetiuparā pñame. Mai, “Marī cayerijārī rūmu macāājē marī ñicūjāā na caroticūriqūērē nūcūbūgoetiayami Jesús, bairo cariayecūcure cū cacatioata,” ī tūgoñarī, cū mena asijāñūñuparā. Bairo tunu, “‘Dios niñami yu Pacu majū,’ cū caīata, ‘Yu, Dios mena jīcārōrē bairo jāā āniña,’ caīrē bairo iñami Jesús,” ī tūgoñarī, netōrō majū cū mena asiayuparā.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹Bairo na caītūgoñarījērē masīcōārī, atore bairo na iwī Jesús: “Cariape mujāārē ñiña: Yu, Dios macū nimicūā, dise ūnie átijeñorīqūērē yu majūā yu áti masīētīña. Yu Pacu cū caátigarijere masīrī, cū carotiro mena jeto tiere yu áti masīña. Yu Pacu cū caátigarijere masīrī, tie nipetirijere yu átinucūña. ²⁰Yu Pacu yure mairī, nipetirije cū caátinucūrijērē ñiñoñami. Āme caámasīēcūrē cū yu caátiorije netōjāñurō caroa macāājē cū caátigarijere yu áti iñogūmi caberopūre. Tie roquere iñarā, nemorō

mujāā iña acuaamajūcōāgarā. ²¹Yu Pacu pñame cabaiyasiricarārē tunu na catiocōāñami. Cūrē bairoa yu cūā noo yu caborārē na yu joya catiriquere. ²²Yu Pacu pñame ni ūcū camasocure qūiña beseetiayami. Yu pñamerē nipetiro camasārē na iñabeseroti yu jowī. ²³Yure na caīroarore bairo yu macū cūārē na iroáto,’ ī, yu jowī yu Pacu Dios. Bairi yure caīroaescu pñame yu Pacu yure cajoricū cūārē caīroaescure bairo nicōāñami mai.

²⁴“Cariape mujāārē ñiña: Ni jīcāū ūcū yu yaye quetire catūgousau, bairi Dios yure cajoricū mena catūgoñatutua pñame caticōā ninucūgūmi tocānacā rūmua. Popiye cū baio joroque Dios cū caátipau mee niñami. Bairi cū, ñamicā cabaiyasiricū nimicūā, āmerē yua, cacaticōāninucūūrē bairo tuayami.

²⁵Cariape mujāārē ñiña tunu: Petoaca rusaya ati yepa macāāna yu, Camasā Jūgocure, yu na catūgousaparo. Merē yu na catūgousari yutea ānijūgoya. Yure catūgousaena pñame yasiricaropū caápārā majū tuagarāma. Yu yaye quetire cariape catūgorā pñame roque caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. ²⁶Yu Pacu camasārē ānicōāninucūriqūērē cajou niñami. Bairo bairi yu cūārē camasārē ānicōāninucūriqūērē na yu cajoro boyami. ²⁷Tunu bairoa Camasā Jūgocū yu caānie jūgori yu pñamerē nipetiro camasārē na iñabeseroti yu jowī. ²⁸⁻²⁹Bairo yu caīquetibūjūrijere tūgorā, acuaeticōāña. Jīcā rūmu nipetiro cabaiyasiricarā cūā yu yaye busūriquere tūgogarāma. Tiere tūgorā, masā operipū caānimiatana catitunugarāma. Caroar cariape caátana catitunurī bero, useanirī ānicōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. Roro caátana pñame roque catitunurī bero caūpetietopū popiye

baicōā ninucūgarāma tocānacā rūmua,” na ī quetibujuwī Jesús judío majā quetiuparārē.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰Ī quetibujū yaparo, atore bairo na īwī tunu: “Yū majū jicāūā camasārē nīña besemasīētīña. Yū Pacu cū caboro cū carotirore bairo na nīña besemasīña. Bairo bairi na yū cañabeserije puame caroaro cariape niña. Yū majūā yū caboro yū caátigarijere yū áperiya. Yū Pacu, yure cajoricu, cū caborore bairo yū átinucūña. ³¹Tunu bairoa yū majū, ‘Yū yaye busurique cariape niña,’ jicāūā mujāārē yū caīata, ‘Munana, marī ītoyami,’ mujāā ībujiorā. ³²Bairo mujāā caīmiatacūārē, apeī yū caátianierē īnarī, ‘Cū yaye busurique cariape niña,’ mujāārē īñami. Yure cū cajūgoīrījē puame roque caānimajūrījē niña.

³³Tunu apeī Juan Bautista tūpūre yū yaye quetire mujāā yarā mena mujāā jēniña rotijoyupa. Juan puame cariape majū mujāārē quetibujū joyupi yū caátianie quetire. ³⁴Jicāū camasocū, “Jesús yaye busurique cariape niña,” mujāārē cū caīquetibujueticōāta, yū átimasīētībujioū, nī tūgoñāētīña baipua. Dios mujāārē cū canetōrō roque yū boya. Bairo bairi Juan narē cū caīrīqūērē na tūgobocaáto ī, tiere mujāārē nīnemoña. ³⁵Juan puame cajīñabusujūgori majōcure bairo caācū āmi. Cajīñabusurica caroaro jīñawoya. Tia jīñabusurica caūbusuorore bairo āmi Juan, Dios yaye caroa quetire quetibujū ācū. Tie cū yaye quetibujūriquere tūgorā, nocārō mea tiere mujāā tūgo useanimiñupā.

³⁶Yū caátijēnorījē puame Juan cū caquetibujūrique netōrō caānimajūrījē niña. Yū caátijēnorījē yū Pacu cū caátitiririje majū niña. Bairo bairi tiere īnarī, ‘Cariapea Jesús, Dios cū

cajoricu majū niñami,’ yure mujāā caīmasīpee niña. ³⁷Yū Pacu, yure cajoricu puame, yū caátianierē caroaro quetibujūyami mujāārē. Di rūmua ūno cū cabusurije majūrē mujāā catūgoetimiatacūārē, bairi tunu cū cabaurijere mujāā caīñaetimiatacūārē, tore bairo mujāā quetibujūyami baipua yū Pacu. ³⁸Bairo mujāārē cū caquetibujūmiatacūārē, yū, cū cajoricure mujāā īroaetiya. Bairo bairi cū caquetibujūrijere mujāā tūgo ūsatinucūña. Cayeri tūgousaena mujāā āniña. ³⁹Yeri capetietiere bōcagarā, Dios yaye quetire na cawoaturica tutire caroaro īroarique mena mujāā buecōā ninucūmiña. Yua, ti tutire cawoaturicarā na cawoatujūgoyetacu yū āniña.

⁴⁰Bairo na cawoatujūgoyetacu yū caānimatacūārē, mujāā puame yū mujāā boetiya. Bairo yure mujāā caboeticōāta, yū cajomasīrījē yeri capetieti pūnaarē mujāā cūgoetigarā,” na īwī Jesús judío majā quetiuparārē.

⁴¹Ī quetibujū yaparo, atore bairo na ī quetibujuwī tunu: “Camasā, ‘Caroaro majū caquetibujū niñami,’ yure na caīpee yū macāētīña. ⁴²Bairo macāētīrī, bairo mujāārē nīnemoña: Mujāā yeri mujāā catūgoñarījērē yū masīña. Mujāā puame roque mujāā yeripū Diore camasīēna majū mujāā āniña. ⁴³Yū Pacu cū carotiro jūgori mujāārē buei acū yū apū ati yeparūre. Bairo cū cajoricu yū caānimatacūārē, yū mujāā boetiya. Apei cabuei cū majūā cū caboro mujāā tūpū cū caapāta, cū mujāā tūgousabujiorā. ⁴⁴Aperā, ‘Caroarā mujāā āniña,’ mujāārē na caīrījērē mujāā boya. Bairo bomirācūā, Dios jicāūā caācū puame, ‘Caroarā mujāā āniña,’ mujāārē cū caīpee puamerē mujāā macāētīña. Bairo cabairā ānirī, dope

bairo yu mena mujãã tũgoñatutua jũgomasiẽna. ⁴⁵Tunu bairoa, ‘Marĩ caátiere qũĩ busujãbujioami Diopure,’ ĩ tũgoñaeticõãña. Bairo mee yu átiya. Moisés ãnacũ puame roro mujãã caátiere quetibuju buitiyami mujããrẽ Diopure. Moisés ãnacũ mujãã caĩroanucũũ majũ puame roque bairoa átiyami. ⁴⁶Yu puame Moisés ãnacũ cũ cawoatujũgoyecutacu yu ãniña. Bairi cũ yaye quetire caroaro cariape mujãã catũgoata, yu yaye queti cũãrẽ mujãã tũgousabujiorã. ⁴⁷Cabũgoroa cũ yaye cũ cawoatucũrĩqũerẽ cariape mujãã catũgousaepata, nemojãñurõ ãnirĩ mujããrẽ yu caĩrĩjẽ roquere mujãã tũgousaena,” na ĩwĩ Jesús judío majã quetiuparãrẽ.

**Jesús da de comer a cinco mil
hombres**

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 ¹Tipau bero Jesús tunucoámi Galilea yepapure tunu. Topure ãcũ, Galilea macãara utabucurapu pẽñawĩ. Mai, tira puame ape wãme Tiberias wãmecutiya. ²Bairo bairi to macãana camasã cũ camasĩrĩjẽ mena Jesús cariayecunarẽ cũ canetõrõ ĩñawã. Bairo cũ caátĩ ĩñorĩjẽrẽ ĩñarã, cũ berore usawã capããrã camasã. ³Bairi jãã, Jesús cũ cabuerã cũã, ape nũgõãpu pẽña etarã yua, ãtãũpu jãã wãmũcoápu. Wãmuã, jãã etanumucoápu. ⁴Tipau caãno judío majã na ya bose rũmu Pascua* cawãmecuti rũmu caãnĩparõ cõñarõ baiwu. ⁵Bairo Jesús camasã capããrã cũ bero na causaro ĩñau, atore bairo qũĩwĩ Felipe:

—¿Noopũ ugariquere marĩ wapatirãti, ãnoa nipetiro camasãrẽ marĩ canupeere?

⁶Mai, Jesús puame merẽ dope bairo cũ caátipeere masĩmicũã, tore bairo cũ

jẽniñawĩ Felipe, “¿Dope bairo yure cũ yuati?” ĩ. ⁷Bairo cũ caĩrõ tũgou, atore bairo qũĩwĩ Felipe Jesure:

—iAgo, tame! docientos denario* moneda tiiri mena pããrẽ na marĩ cawapatinumiatacũãrẽ, nipetiro camasãrẽ petoaca caãnie etatuaetibujiorõ —qũĩwĩ Felipe.

⁸Bairo cũ caĩrõ tũgou, apeĩ jãã mena macããcũ Andrés, Simón Pedro bai puame, atore bairo qũĩwĩ Jesure:

⁹—Atore niñami cawĩmau jĩcãũ. Cũ puame jĩcã wãmo cãnacã rupaa cebada* mena na caátaje pããrẽ cũgoyami. Bairi tunu wai pũgarããcã cũgoyami. Atie ugariqueaca, ãnoa camasã capããrã na caãnoi, na etatuaetimajũcõãbujiorõ —qũĩwĩ Andrés.

¹⁰Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwĩ Jesús:

—Nipetiro camasãrẽ na rui rotiya.

Mai, to na caruiparo puame caroaro cataa cuto ãmu. Bairo bairi etanumu peticoama taa buipu nipetirã, jĩcã wãmo cãnacã mil majũ camasã. ¹¹Bairo na caruiro ĩñau, Jesús puame pan rupaare nerĩ, Diore, “Jãã mena mu ñujãñuña,” qũĩ jẽniwĩ. Bairo qũĩ jẽni yaparori bero, yepapu caruirãrẽ tie pããrẽ jãã batorotiwi. Torea bairo ámi wai cũãrẽ. Bairo átiri bero, camasã na caugagaro cãrõ ugawã. ¹²Bairo na caugatuaro bero, atore bairo jãã ĩwĩ Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ:

—Na caugarugarije jeneñoña, yasire ĩrã —jãã ĩwĩ Jesús.

¹³Bairo cũ caĩrõ tũgori, cũ carotirore bairo jãã ápu. Jĩcã wãmo cãrõ pan rupaa caãnimiatajere jãã jeneño jiwowu puga wãmo peti rupore puga pẽnirõ cãnacã piiri majũ. ¹⁴Bairi to macãana camasã, bairo Jesús pan, wai mena cũ caátĩ ĩñoatajere ĩñarĩ, atore bairo ãmeo ĩwã na majũ:

—Toroquere, ãni Jesús, “Jĩcãũ profeta* Dios cũ cajopau majũ ati

yeparure atígumi,” marí ñicūjāā ānana na caíquetibuju jūgoyetiricu ācūmi. Cariapea cūā ānibauyami —āmeo īwā na majū.

¹⁵Bairo āmeo īrā yua, butiuro ti yepa Quetiupau rey cū jōōgarā cū neágamiwā Jesure. Cū puame bairo cū na caátigarijere boecu, ūtāū buipū wāmucōāmí yua, jicāūā ānigu.

Jesús camina sobre el agua

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶Cabero canaiocūmuatípau jāā, Jesús cū cabuerā puame utabucurapū jāā roaápú. ¹⁷Bairi cūmuapū etajāā, jí utabucurare jāā pēña jūgoapu, Capernaum macāpu etarāgarā. Tocārōā merē naitiā peticoápu. Jesús puame jāā tūpu etaemi mai. ¹⁸Bairo jāā capēña atípau, wīno butiuro papu jūgoapu. Bairi oco turi paca majū jabewu. ¹⁹Bairo bairi yoaropū jicā wāmo cānacā kilómetro* majū jāā caatusátipau, Jesús puame jāā tūpu acú, oco buipū peacoamí. Bairo cū caatō īnarā, butiuro jāā uwicoápu. ²⁰Bairo jāā cauwiuro īnau, atore bairo jāā í jowí Jesús:

—ÍYu yarā, Jesua yu āniña, yu uwieticōāña! —jāā īwí.

²¹Bairo cū caīrō tūgorā, cūmuapū cū caetajārō jāā bowu. Bairo cū caetajārō bero, jicoquei ape nugōā tūpu jāā etacoápu yua.

La gente busca a Jesús

²²Ti rūmu busuri rūmu caāno, camasā utabucura ape nugōāpu catuaricarā puame jicāā caānia cūmua mena jāā capeñaatajere masiñupā. Tunu bairoa Jesús jāā mena cū caápériataje cūārē masicōānupā.

²³Tipau beroaca aperā Tiberias macāāna etayuparā na cūmuu mena, Jesure cū macārā. Bairi, Jesús

Diore, “Jāā mena mu ñujāñuña,” cū caí jēniricārō bero, capāārā camasā na capan ugaricaropu etayuparā.

²⁴Bairo na capan ugaricapaupe etari bero, Jesús bairi jāā cū cabuerā cūārē jāā bócaetiri, na cūmuupu etajāñuparā tunu. Bairo etajāā yua, jāātū Capernaupū atí acoásúpa Jesure macāránā.

Jesús, el pan de la vida

²⁵Bairo bairi jāā tūpu pēñaeta yua, atore bairo qūí jēniñawā Jesure:

—Jāā Quetiupau, ¿dope bairo bairi mu pēñaetaatí utabucura ati nugōāpure? —qūí jēniñawā.

²⁶Bairo na caíjēniñarō tūgo, atore bairo na īwí Jesús:

—Cariapea mujāā ñiña: Yu caátijēñoríqūē puamerē, “¿Dope bairo ígaro to īñati?” í tūgoñarā mee yure mujāā macārā atíupa. Pan, mujāā caugayapirique jūgori roque yure mujāā macārā atíupa. ²⁷Mujāā caugapee jeto meerē macāña. Ati yepa macāājē ugarique yoaro mee peticoaya. Mujāārē yu cajogarije yeri capetieti pūna puame roquere butiuro macāña. Tie puame niña capetietie majū. Torecuna, yu jowí yu Pacu Dios, “Caticōāninucūpeere camasārē na mu jogu,” í —na īwí Jesús.

²⁸Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo qūí jēniñawā Jesure:

—¿Dope bairo jāā átibujiocuti, Dios cū caátipeere cū carotirore bairo átipeyogarā?

²⁹Bairo na caíjēniñarō tūgo, atore bairo na í nemowí Jesús:

—Dios mujāārē cū caátitotirije atore bairo niña: Yu, cū cajoricu, yu yaye qetire cariape mujāā catūgousaro boyami —na īwí Jesús.

³⁰Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo qūí jēniñanemowā Jesure:

—¿Ñe ùnie átijēñorìqūērē jāā mu átì ìñouatì, mu yaye quetire cariape jāā catūgousaparore bairo ì? ¿Dope bairije jāārē mu átì ìñouatì? ³¹ Marì ñicūjāā ānana desierto* cayucumanopu āna, ũgarique manā* cawāmecutiēre ũganucūñañupā. Dios yaye quetibujurica tutipū cūā torea bairo quetibujuya: “Dios puame ũmurecōo macāājē ũgarique pan ũnierē na jonucūñupī,” ìña ti tutipū —qūiŵā Jesure to macāāna.

³² Bairo na caīrō, atore bairo na ìwī Jesús:

—Cariapea mujāārē ñiña: Moisés ānacū ũgarique ũmurecōo macāājērē marì ñicūjāā ānanarē na joesupì. Yū Pacu puame roque na joyupì. Cūā ñiñami ũmurecōo macāājē ũgariquere bairije caroa majūrē cajocōāninucūñ.

³³ Yū, ũmurecōopu caānacū ati yeparu Dios cū cajoricu yū āniña. Pan, Dios cū cajorijere bairo yū āniña ati ũmurecōo macāāna camasārē. Yeri capetieti pūnarē cajoācū yū āniña —na ìwī Jesús.

³⁴ Bairo cū caīrō tūgorā, bairo qūiŵā Jesure:

—Jāā Quetiupau, tie pan ũnierē jāā jonucūñā —qūiŵā.

³⁵ Bairo na caīrō tūgo, atore bairo na ìnemowī Jesús tunu:

—Yua, yū āniña ũgarique pāārē bairo caācū cacaticōāninucūrìqūērē cajoācū. Bairi ñi ũcū yutu caatīgau puame di rūmu ũno auatāmuoetigumi. Tunu bairo ñi ũcū yū yaye quetire catūgousau di rūmu ũno ñeme jipietigumi. Yure catūgousarā puamerē ñe ùnie na rusaetigaro na caāniuseanipee caroa yeri cutaje, ìgū ñiña. ³⁶ Mujāā puame roque yū caātīānierē ìnamirācūā, yū mena mujāā tūgoñatutuaetiya. Tiera merē mujāārē yū quetibuju yaparomiña.

Mujāā puame mujāā tūgogaetiya.

³⁷ Nipetiro yutu caatīparārē mai yū Pacu puame na yeripū yutu na atītūgoñao joroque na ásupi. Bairo cū caátana yutu na caetaro, di rūmu ũno na boeticōā yū baietigu. ³⁸ Yua, ũmurecōopu caatācu ati yeparu etari, yū caboro mee, yū Pacu, yure cajoricu, cū caātīrotiriquere átì acū yū baiwu. ³⁹ Yū Pacu, yure cajoricu, yū cū caātīroticūrìqūē atore bairo ñiña: Yū yarā nipetiro cū cacūrīcārārē yū canetōrō boyami. Bairo bairi ati ũmurecōo capetiro caāno, cariaricarā na caānimiatacūārē, narē yū cacatiaro boyami. ⁴⁰ Yū, Dios Macū, atore bairo yū caáto boyami yū Pacu: Nipetiro camasā yū caātīānierē ìnarì bero, yū yaye quetire cariape catūgousarā na cacaticōāninucūrō átīrotiyami. Bairo bairi ati ũmurecōo capetiro caāno, cariacoaatana na caānimiatacūārē, narē yū catiogū tunu —na ì quetibujuwī Jesús cūtu caānarē.

⁴¹⁻⁴² Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā puame cū busupai jūgoyparā. Jesús, “Ŭmurecōo macāācū ũgarique pan majūrē bairo caācū yū āniña,” cū caīrījē jūgori, atore bairo āmeo ì busupai coteyuparā na majū:

—¿Ānia, Jesús, José macū mee cū āniñati? Cū pacu, cū paco marì camasīrā jeto ñiñama. Torecu, ñnopēi, “Ŭmurecōopu caānacū yū rui apū ati yeparure,” qūiñati?

⁴³ Bairo na caīrījērē tūgomasīrì, atore bairo na ìwī Jesús:

—Yū busupaieticōāña. ⁴⁴ Ni jīcāñ ũcū yū atīmasiētīñami, yū Pacu yure cajoricu puame cū yeripū yutu cū caatītūgoñapeere cū cajoeticōāta. Baiřua, cū cajoata, yū yau ānigumi. Bairo caācū ānirì ati ũmurecōo capetiro caāno, cariacoaatacu cū caānimiatacūārē, cū yū catiogū tunu.

⁴⁵Dios ya tutipū tore bairo ī woatu quetibujū cūñañupā profeta majā ānana: “Dios nipetiro camasārē na masĩogūmi cū yaye quetire.” Bairo nipetiro yu Pacu cū caquetibujurijere cariape catūgousarā puame yutu etagarāma, yu yaye quetire tūgousagarā.

⁴⁶“Ni jicāū ūcū yu Pacu Diore cañnarīcū maniñami. Jicāū yu āniña cūrē cañnarīcū cū mena cañnacū ati yeparu caetaricu. ⁴⁷Cariape mujāārē ñiña: Yu mena catūgoñatutuarā yasietigarāma. Na puame caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. ⁴⁸Yua, yu āniña ūmurecōo macāācū, ūgarique pan majūrē bairo caācū. Bairo bairi yeri capetieti pūnarē cajou yu āniña yu yarārē. ⁴⁹Mujāā ñicūjāā roque desierto cayucumanopu āna, ūgarique manā* cawāmecutiere ūgayupa. Tiera ūgamirācūā, baiyasi peticoásuparā. ⁵⁰Yu puame, ape wāme ūgarique ūmurecōo macāājē puamerē mujāārē quetibujū ñiña. Tiera caugarā caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. ⁵¹Yua, yu āniña atie ūgarique pan ūmurecōopu caruiatājere bairo caācū. Tie pāārē caugarā caticōā ninucūgarāma. Tie ūgarique pan ūnie puame yu rupaure bairo niña. Bairo bairi ati ūmurecōo macāāna na cacaticōāninucūparore bairo ī, yu rupaū mena roro yu baigu. Ati ūmurecōo macāāna yu yaye quetire caborā roro na caátaje wapa jūgori popiye na cabaiparo ūnorēā, yu puame roque popiye yu baigu na carorije wapa jūgori, īgu ñiña.”

⁵²Bairo cū caīrō tūgorā, judío majā quetiuparā puame atore bairo āmeo iwā na majū:

—¿Dopēi āni, cū rupaure marī cū ūgarotibujiocuti?

⁵³Bairo na caīrō tūgori, atore bairo na iwī Jesús:

—Cariapea mujāā ñiña: Yu, Camasā Jūgocu, yu rupaure mujāā caugaeticōāta, tunu bairoa yu riire mujāā caetieticōāta, cacaticōāninucūparā mee mujāā tuagarā. ⁵⁴Ni ūcū yu rupaure caugaū, bairi yu rīf cūārē caetii puame caūpetietopu āpérigūmi. Bairo bairi ati ūmurecōo capetiro caāno, cariacoatacu cū caānimiatacūārē, cū yu caticōāgu tunu. ⁵⁵Yu rupaū puame ūgarique majūrē bairo niña. Yu rīf cūā etirique majūrē bairo niña. Tie ūgarique ati yepa macāājē netōjāñurō caānimajūrījē niña. ⁵⁶Bairi ni ūcū yu rupaure caugaū, bairi yu rīf cūārē caetii yu mena macāācū ñiñami. Yu cūā cū mena yu ānicōāgu. Jicārōrē bairo cayericūna jāā āniña. ⁵⁷Yu Pacu, yure cajoricu puame, cacaticōāninucūñi ñiñami. Cū catutuarije jūgori yu āniña. Torea bairo yu rupaure caugarā cūā yu catutuarije jūgori caticōā ninucūgarāma tocānacā rūmua. ⁵⁸Bairo bairi ūmurecōo macāājē ūgarique caruiatāje majūrē mujāārē yu quetibujūya. Atie ūgarique manā, mujāā ñicūjāā na cauganucūrīqūērē bairo baietiya. Tie manārē ūgamirācūā, baiyasipeticoásupa. Pan ūmurecōo macāājē caruiatājere caugarā roque caticōā ninucūgarāma —na ī quetibujūwī Jesús cūtu cañnarē.

⁵⁹Mai, tiera na quetibujūwī Jesús Capernaum macāpu judío majā neñari na cañbueri wiipu.

Palabras de vida eterna

⁶⁰Jesure causarā puame bairo cū caquetibujurijere tūgorā, atore bairo āmeo iwā na majū:

—Atie cū caquetibujurije masiriyojāñuñā. Noa tiera tūgo āmewiyoenama —āmeo iwā.

⁶¹Bairo Jesús puame cū camasīrījērē cū na cabusupairijere tūgoñari yu, atore bairo na iwī:

—¿Bairo yu caíquetibujuriye mena mujãä asiaq joroque ñinãti? ⁶²Bairo tie yu yaye quetire mujãä catũgojesoeticõãta, yu, Camasã Jũgocu, yu caatãtopu yu catunuwãmuátõ ññajorã, ¿dope bairo mujãä tũgoñabujiorãti? ⁶³Dios Yeri Espiritu Santo jeto yeri capetieti pũnarẽ cajomasĩ ñinãmi. Camasã roque rupau tutuarã nimirãcũã, na majũã na yeripu jomasĩetĩñama na cacaticõãninucũpeere. Baiũa, merẽ mujãärẽ yu quetibujurau dope bairo yeri capetieti pũnarẽ mujãä cacũgopeere. ⁶⁴Bairo mujãärẽ yu caquetibujumiatacũãrẽ, mujãä mena macããna jĩcããrã mai yu yaye quetire cariape tũgoetiyama —na ñwĩ Jesũs cũrẽ catũgousarãrẽ.

Mai, caãnijũgoripaurũa merẽ masĩcõãñupĩ Jesũs cũ yaye quetire catũgousaetiparãrẽ. Cũrẽ cabusujãbuitipau cũãrẽ cũ masĩjũgoyeticõãñupĩ. ⁶⁵Torecu, atore bairo na ñnemowĩ Jesũs tunu:

—Меру mujãärẽ yu caĩata wãmerẽã bairo mujãärẽ ñinemoña tunu: jĩcãũ ucũ yu yau ãnimasĩetĩñami, yu Pacu puame cũ yeripu yutu cũ caatĩgatũgoñapeere cũ cajoooticõãta — na ñwĩ Jesũs.

⁶⁶Tipau bero capããrã camasã cũrẽ causamiatana puame cũ aweyocoatĩ, cũ usajãnacõãwã yua. ⁶⁷Bairo na caátõ ññau, Jesũs puame, jãã, cũ cabuerãrẽ atore bairo jãã ñ jẽñinawĩ:

—¿Mujãä cũã yure mujãä aweyocoagayati? —jãã ñ jẽñinawĩ Jesũs jãã, cũ cabuerã puãa wãmo peti rupore puãa pẽnirõ cãrõ caãnarẽ.

⁶⁸Bairo cũ caĩrõ, jicoquei atore bairo qũiwĩ Simõn Pedro puame:

—Jãã Quetiupau, ¿noa puamerẽ jãã tũgousabujiocuti? Mu jeto jĩcãũã mu ãniña caroa

yeri pũna caticõãninucũrĩqũẽ macããjẽrẽ caquetibujũ. Ni apei jãã catũgoñatutuau macũmi. ⁶⁹Merẽ mu yaye quetibujuriquere cariape jãã tũgoya. Bairo bairi, “Jãã Quetiupau Jesũs, Caroú, Dios cũ Cajoricu majũ ñinãmi,” cariape murẽ jãã ñ tũgoñaña —qũiwĩ Simõn Pedro Jesure.

⁷⁰Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo jãã ñwĩ Jesũs:

—Mujãä yu cabuerã puãa wãmo peti rupore puãa pẽnirõ cãrõ majũ yu cabesericarã mujãä ãniña. Bairo tocãnacãũ yu cabesericarã mujãä caãnimiatacũãrẽ, jicãũ mujãä mena macããcũ wãtĩ quetiupau Satanás* cũ caroti majũ ñinãmi —jãã ñwĩ Jesũs.

⁷¹Bairo ñ, Judas Iscariote, Simõn macũrẽ qũigu ñwĩ Jesũs. Judas puame jãã mena macããcũ puãa wãmo peti rupore puãa pẽnirõ cãnacãũ mena macããcũ nimicũã, cabero Jesure cũ busujãbuiti rocacõãwĩ.

Los hermanos de Jesús no creían en él

7 ¹Tipau bero Galilea yeparu baiñesẽawĩ Jesũs. Judea yeparure ágaemi. Mai, topu caãna judío majã quetiuparã puame Jesure cũ pajĩãgarã cũ macãrã baiãñuparã. ²Bairo bairi topu cũ caãno, judío majã bõse rũmurĩ mena macã rũmu jicã rũmu Enramadas cawãmecuti bõse rũmu majũ coña atõ baiwu. ³Bairo ti rũmu cacõñaatõ ññarã, Jesũs bairã puame atore bairo qũiwã na jũgocure:

—Atopu tuaeticõãña. Acũja Judea yeparure. To macããna murẽ catũgousarã cũã mu caãti ññorjẽrẽ na ññããto. ⁴Ni jicãũ ucũ camasã cũrẽ na camasirõ cũ cabooata, cayasioropu ápeimi cũ caãtimasirĩjẽrẽ. Baujaro roque átinucũmi. Bairo bairi ati umurecõo macããna nipetiro murẽ na

masiáto í, mu cūā baujaro áti iñouja mu caáti jeñomasirijērē — qūi boyeti epewā Jesure cū bairā puame.

⁵Mai, na, cū bairā majū nimirācūā, “Dios cū cajoricu niñami marí yau Jesús,” í tūgoñamasīēma Jesure.

⁶Torecū, atore bairo na iŵí Jesús: —Noo yu cabori rūmu topure yu ámasiētīña. Yu Pacu yure Judea yeparu yu caápá rūmu cū cacūrīcā rūmu etaetiya mai. Mujāā roque noo mujāā cabori rūmu topure mujāā ámasīña. ⁷Ati umurecúo macāāna Diore catūgousaena di rūmu ūno mujāārē iñateetiya. Yu puame roquere ñiñatejāñuñama, “Carorije caáticōāna mujāā āniña,” cariape na yu caírījē jūgori. ⁸Mujāā jeto bose rūmurē iñarjáj. Yu Pacu yure cū cacūrīcā rūmu etaetiya mai. Torecū, yu ámasiētīña —na iŵí Jesús cū bairārē.

⁹Bairo na í yaparori bero, narē cū caírīcārōrēā bairo Galilea yeparu tuacōāwī mai.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰Bairi cū bairā Jerusalén macāpu bose rūmurē na cañnarā átato bero roque, cū cūā bose rūmu iñau ácu baiwī. Baipua, camasā capāārā cūrē na caññajoropu ápéwī. Bairi yasioro camasā cūrē na caññaetopu ámí.

¹¹Bairo ti bose rūmu caāno, judío majā quetiuparā Jesure macārā:

—¿Jō cañniatacu ate? ¿Noopu cū ānicuti? —āmeo iñuparā na majū.

¹²Mai, topu caāna camasā patoaca puame, Jesús cū caátianierē iñari, atore bairo āmeo í busuyupa na majū: “Caroú niñami. Cū cabuerije cariape niña,” qūiñuparā jīcāār. Aperā puame, “Caroú mee niñami. Cū cabuerije jūgori camasārē na tūgoña mawijiao joroque ácu átiyami,” iñuparā.

¹³Bairāpu, nipetiro camasā, judío majā quetiuparārē na uwirā, na

catūgojoropu Jesure na catūgoñarijērē na busu iñoema, marí tutirema, irā.

¹⁴Bairo bairi Jesús puame Jerusalén macāpu etari bero, na cabose rūmu qūēno recomacā cutipaure Dios ya wii templo* wiire jāāetawī. Bairo jāāetari yua, to macāāna camasārē na quetibuju jūgoámí. ¹⁵Bairo cū caquetibujurijere tūgorā, jīcāārā judío majā quetiuparā puame cū tūgo acūacoama:

—Ānia, cabueetacu nimicūā, ¿dopēi tocārō capee wāme majū cū masīñati? —āmeo iwā na majū.

¹⁶Bairo na caírō tūgon, atore bairo na iŵí Jesús:

—Yu cabuerije yu yaye mee niña. Yu Pacu yure cajoricu yaye macāājē puame roque niña. ¹⁷Ni ūcū Dios cū caboro caátigau puame yu cabuerijere tūgori bero, “Cariapea niña. Dios cū carotiro mena quetibujuyami Jesús,” o “Cū majūā cū caboro mena busuyami,” ñi besemasīgumi. ¹⁸Ni jīcāñ ūcū cū majūā cū caboro mena cabusunucūñ puame, camasā, “Caānimajūūrē bairo niñami,” cū na iáto í, na quetibujuyami. Apei, “Nipetiro camasā cūrē cajoricure na iroáto,” caí puame roque cariape quetibuju átiyami. Bairo caí ānirí di rūmu ūno itoecumi.

¹⁹“Apeyera tunu Moisés ānacū, ¿Dios cū caroticūrīqūērē mujāā ñicūjāā ānana mena mee cū cūñuparí? Na mena cūñupí. Bairo tiere cū cacūmiatacūārē, ni ūcū mujāā mena macāācū, Moisés ānacū cū carotiriquere catūgousau mácūmi. Bairo bairi mujāārē ñiña: ¿Nopēirā yure mujāā pajīāgayati?” na iŵí Jesús judío majā quetiuparārē.

²⁰Bairo cū caírō tūgorā, atore bairo qūiwā to caāna Jesure:

—¿Noa murē na pajīāgayati? ¡Cawātí yeri pūnacucu mu ācū! —qūiwā.

²¹Bairo na caĩrō tūgoɯ, bairo na ĩwĩ Jesús:

—Mujǎã nipetirǎ mujǎã cayerijǎrĩ rūmu caãno cariaricure cū yu canetōrō mujǎã ĩña acɯacoapɯ. Bairo caĩña acuaricarǎ ãnirĩ, yu mujǎã pajǎgaya, ti rūmurē jĩcǎ wamea yu caátaje caãnimiatacũārē. ²²Mujǎã cũã paariquere bairo mujǎã átinnucũña ati rūmu ũnorē. Moisés ãnacũ mujǎã pũnaa rupau macǎãjērē* yiseta rotiriquere mujǎārē átirotiyupi. (Mai, Moisés ãnacũ tiere cū caroticũrĩqũē jũgoyepua, aperǎ mujǎã ñicũjǎã puame roque tiere átijũgoasũpa.) Bairo bairi mujǎã puame tie na caátiroticũrĩqũērē tũgousarǎ, mujǎã pũnaa na cabuiatato bero, torea bairo na mujǎã átinnucũña yerijǎrĩcǎ rūmu caãnimiatacũārē.

²³Bairo bairi Moisés ãnacũ cū caroticũrĩqũērē cõnarĩcarõrē bairo átigarǎ, mujǎã pũnaa rupau macǎãjērē yisetariquere mujǎã átirotinucũña, yerijǎrĩcǎ rūmu caãnimiatacũārē. Bairo átirotinucũmirǎcũã, yerijǎrĩcǎ rūmu caãno jĩcǎūrē cū yu cariaye netōrō ĩnamirǎcũã, ĩdopēĩrǎ yu paarique macǎãjērē mujǎã ĩnateyati? ²⁴Yu catũgoñarĩjērē camasiẽna ãnirĩ, yu caátĩãnierē tocǎrõã yu busupajĩãnaña. Ni jĩcǎũ ũcũrē cū caátĩãnierē mujǎã caĩñabesegaata, caroaro cariape tũgoñarĩ qũĩñabeseya.

Jesús habla de su origen

²⁵Bairo Jerusalén macǎpu Jesús camasārē na cū caquetibujuripau caãno to macǎãna jĩcǎārǎ atore bairo ãmeo ĩwǎ na majũ Jesure ĩñarĩ:

—¿Ānia, na capajĩãrocaganucũ mee cū ãniñati? ²⁶Nipetiro camasǎ na catũgojoropu na quetibuju ãniñami. Bairo nipetiro na caĩñarõpu cū caquetibujumiatacũārē, ĩnerē ána, “Jãna ácũja,” cū na ĩētĩñati marĩ

quetiuparǎ? Toroquere, “Āni, Mesías,* Dios cū cajoricua ãcũmi,” ĩcũrē na ĩ tũgoñaroyati? ²⁷Bairǎpua, nipetiro camasǎ, “Mesías, Dios cū cajorapɯ ati yepapɯ cū caetaro, ni jĩcǎũ ũcũ noopɯ cū caatĩatajere masĩētĩgumi,” marĩ ĩ tũgoñamasĩña. Āni, Jesús roquere, “To macǎãcũ niñami,” cū marĩ ĩ masĩcõãña. Dios cū cajoricu majũ cū caãmata roque, “To macǎãcũ niñami,” cū marĩ ĩ masĩētĩbujiorǎ —ãmeo ĩwǎ to macǎãna, tũgoñamawijiarǎ.

²⁸Bairo na caãmeo ĩrō tũgoɯ, Jesús puame Dios ya wii templo wiipɯ cabueãniatacu atore bairo na ĩwĩ busurique tutuaro mena:

—“Cũ jǎã masĩña Jesure. Cũ caãni macǎ cũārē jǎã masĩña,” yu mujǎã ĩmiña. ¡Bairo ĩmirǎcũã, yure cajoricure cū mujǎã masĩētĩña! Yu caboro mee yu apũ ati yepapɯre. Apei cū cajoricu yu ãniña. Bairi tocǎnacũpua camasǎ cū mena na catũgoñatutuapeere boya. ²⁹Bairo yu puame cū cajoricu ãnirĩ, caroaro cū yu masĩña —na ĩwĩ Jesús to macǎãna quetiuparǎrē.

³⁰Bairo cū caĩrō tũgori, cū mena asijǎãnuwǎ. Bairo asiari, jicoquei cū ñegamiwǎ. Bairo cū ñegamirǎcũã, Dios cū cacũrĩcǎpau caetaeto jũgori cū ñemasĩẽma mai. ³¹Bairǎpua, aperǎ capǎārǎ camasǎ qũĩroawǎ Jesure. Atore bairo cū caátĩãnierē ãmeo ĩwǎ na majũ:

—Mesías, Dios cū cabesericu, ati yepapɯ acũ, ¿ãni, Jesús, cū caátĩ ĩñorĩjē netōrō cū átimasĩati? Bairo ápeimi. Torena, cũã ãniñami Mesías —ãmeo ĩwǎ na majũ.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³²Mai, fariseo* majǎ puame camasǎ Jesure na caĩroarije quetire tũgoyupa. Bairo tũgori, jicoquei Jesure

cū ñegamiñupā. Bairo bairi na, aperā sacerdote* majā quetiuparā mena templo wiire cacoterā soldauare* na joyupa Jesús tɔpɔ, “Cū na ñeáto,” írā.

³³Bairo na caetaro ññau, atore bairo na íwí Jesús to macāana camasārē:

—Mujāā mena tocānacā rǔmɔ yu ānicōāmerínucúɔ. Cabero yure cajoricu tɔpɔ yu ácoagu tunu.

³⁴Yure mujāā macāmigarā. Bairo yu macāmírācūā, yu caátípaupure caetamasīēna ānirí, yu mujāā bócaetigarā.

³⁵Bairo cū caírō tǔgorā, judío majā quetiuparā puame atore bairo āmeo í jēniñawā na majū:

—¿Noopɔ cū ágabauyati āni, “Yu mujāā bócaetigarā,” caīā? ¿Marí yarā judío majā ape yepa macāana tɔpɔ caábataricarārē na cū quetibuju ñesēāgabauyati? o, ¿ape yepa macāana cūārē cū quetibuju ñesēāgabauyati?

³⁶¿Dope bairo íɔɔ, “Yu caānipaupure mujāā ámasīētigarā. Bairo yu macāmírācūā, yu mujāā bócaetigarā,” marirēā qūññati? —āmeo í jēniñawā na majū.

Ríos de agua viva

³⁷Bairo bose rǔmurí caānitusari rǔmɔ caānimajūrí rǔmɔ caāno, Jesús puame wāmɔnucāwí. Bairo wāmɔnucārí busurique tutuaro mena atore bairo na í quetibujuwí to macāānarē:

—Cañemejipirā, yu tɔpɔ oco etirasá.

³⁸Bairo yutu mujāā caetiro, mujāā yeri pūnapure ria oco ũmayurore bairo cacatiorije nigaro. Torea bairo í quetibujuya Dios yaye busurica tutipɔ cūārē —na í quetibujuwí Jesús.

³⁹Mai, Jesure catǔgousarā na yeri pūnapure ria oco ũmayurore bairo cabairijere quetibuju, “Espíritu Santore na yeri pūnapɔ cabairijere,”

í quetibujuɔwí íwí Jesús. “Ñe ũnie rɔsaricaró mano cǔgogarāma Espiritu Santo cū camasíríjērē,” í quetibujuɔwí íwí. Mai, Espiritu Santo puame camasā yeripure ñajāētaemi, Jesús ɔmɔrecóopɔ cū cawāmuápéro jǔgori.

División entre la gente

⁴⁰Bairo cū caírō tǔgorā, na mena macāana jícāārā atore bairo āmeo íwā na majū:

—Cariape cūā profeta* Dios cū cajopau marí ñicǔjāā na caíquetibuju jǔgoyetiricu majū ññami —āmeo íwā na majū.

⁴¹Atore bairo āmeo íwā aperā cūā:

—Ānia, Jesús, Mesías, Dios cū cabesericu majū ññami —āmeo íwā na majū.

Bairo na caírō tǔgomírācūā, atore bairo íwā aperā tunu:

—Cū mee ññami. Dios cū cabesericu majū cū caāmata, Galilea yepa macāācū āmeríbujuoumi. ⁴²Dios yaye quetibjurica tutipɔ atore bairo marí í quetibujuya: “Mesías, Dios cū cabesericu puame, quetiupau rey David ānacū pārami nigumi. Bairo caācū ānirí, David ānacū cū caāna macā, Belén cawāmecuti macā macāācū ānigumi,” í quetibujuya Dios yaye cū caquetibjucūríqūē —āmeo íwā na majū.

⁴³Bairo camasā Jesús cū caátianierē tǔgoñarí, jícārōre bairo yericupewa. Bairi na majū ricaati jeto āmeo tǔgoñaríqūē ricawaticōāma. ⁴⁴Na mena macāana jícāārā preso jorica wiipɔ cū neágamiwā. Bairo átigamírācūā, cū neāmasīēma.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵Bairo bairi soldaua Dios ya wii coteri majā puame tunucoásúparā fariseo majā, bairi sacerdote majā

quetiuparā tɔpɔ. Bairo tɔpɔ na caetaro ñnarā, atore bairo na ñnuparā sacerdote majā quetiuparā narē:

—¿Nopēirā Jesure cū mujāā ñeapériati? —na ñnuparā.

⁴⁶Soldaua pɔame atore bairo na ñ yɔyuparā sacerdotea quetiuparārē:

—¡Jicāū, cūrē bairo caīquetibujure di rūmɔ ũno jāā tūgoetimajūcōānucūwū! —na ñnuparā.

⁴⁷Bairo na caīrō tūgorā, fariseo majā pɔame atore bairo na ñnuparā tunu:

—¿Bairi mujāā cūā ato cūrē caītoecorārē bairo tuarā mujāā baiyati? ⁴⁸¡Ni jicāū ũcū marī mena macāācū quetiupau, o fariseo majōcɔ cūrē catūgousau macūmi! ⁴⁹Bairo cūrē marī catūgousaetimiatacūārē, ati macā macāāna, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē camasiēna roque, cū tūgousarā átiyama. Torena, moena Dios popiye cū caátiparā majū tuayama —na ñnuparā fariseo majā ñerotirā na cajomiatana soldauare.

⁵⁰Bairo na caīrō tūgori, Nicodemo, ñamipɔ Jesure caīñau etaricɔ, jicāū fariseo majā mena macāācū pɔame atore bairo na ñnupā:

⁵¹—Marī ñicūjāā na caroticūrīqūērē tūgori, atore bairo marīrē caátipee niña: Ni ũcū camasocɔ roro cū caátajere caroaro ñnaetimirācūā, cū majū cū caquetibujuetoa, cū marī popiye átimasiētībujiorā. Cū caquetibujero bero, rorije cū caátajere masīri bero roque, cariape cū marī popiye átimasībujiorā —na ñnupū Nicodemo, cū mena macāāna fariseo majārē.

⁵²Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo quññuparā tunu:

—¿Mɔ cūā Galilea yepa macāācū mɔ āniñati? Dios yaye quetibujurica tutipɔ buenemoña. Ni jicāū ũcū profeta majōcɔ cañnupau Galilea yepai

caacú manigayupi —quñ tutiyuparā Nicodemorē.

⁵³Bairo bairi cabero camasā Jerusalén macāpɔ bose rūmɔ caetaatana pɔame na ya wiiripɔ tunu peticoámā.

La mujer adúltera

8 ¹Jesús pɔame roque Jerusalēpɔ tuari, Olivo cawāmecuti burɔpɔ ámí. ²Bairo cabusuri rūmɔ caāno Dios ya wii templo* wii ámí Jesús tunu. Bairo to macāāna camasā Jesure quññarī, cū tɔpɔ ñeñapowā, cū caquetibujurijere tūgogarā. Bairo na cabairo ññau, Jesús pɔame tɔpɔ ruirī na quetibujɔ jūgowī.

³Bairo narē cū caquetibujūññipɔure, Moisés ānacū cū caquetibujūcūrīqūērē cajūgobueri majā, bairi fariseo* majā cūā Jesús tɔpɔ etawā. Jicāo carōmio cō manapɔ mee caācū mena roro caátiatatore nipetiro camasā na caññajorɔpɔ cō ne etawā. ⁴Bairo cō ne eta yua, atore bairo quññawā Jesure:

—Jāā Quetiupau, atio carōmio cō manapɔ mee caācū mena roro caācore jāā bócaetaapɔ. ⁵Marī ñicū Moisés ānacū cū caroticūrīcā tutipɔ, cōrē bairo caānarē ũtā rupaa mena wēējāre rotiyupi. ¿Muate, dope bairo miñati? —quñ jēniñañuparā fariseo majā Jesure.

⁶Tore bairo quñ jēniñawā Jesure, roro cū busuáto, írā. Na quetiuparārē cū caīrījērē busujābuitigarā ñwā. Bairo na caīrō tūgori, Jesús pɔame mubianumuáti yua, cū wāmojūā mena yepapɔ woawī. ⁷Bairo cūrē na cajēniña jānaeto tūgori, camubiatacɔ wāmu nucārī, atore bairo na ñwī Jesús:

—Mujāā mena macāācū jicāni ũno carorije caátīnaetacɔ cū caāmata, ũtāārē nerī, cōrē cū wēē jūgoáto —na ñwī.

⁸Bairo ñ yaparo, yepapɔ mubia numuáti tunu, cū wāmojūā mena

woatunemowī. ⁹Bairo cū caīrjērē tūgori fariseo majā puame witipeticōámá, jicāūrī jeto yua. Mai, cabutoa puame witiájūgowā. Na bero aperā cūā witiámá. Bairi Jesús puame jicāūā carōmio mena tuacōāwī. ¹⁰Bairo cabero wāmūncārī, carōmio jicāōā cō caāno īñau, atore bairo cō īwī:

—¿Mūrē cabusujāatana noo na áyati? ¿Ni jicāū ūcū, “Mu carorije wapa mu buicutiya,” caī ūcū cū maati yua? —cō īwī Jesús carōmiorē.

¹¹Bairo cū caīrō tūgo:

—Ni jicāū ūcū maniñami —qūiwō.

Bairo cō caīrō, Jesús puame atore bairo cō īwī tunu:

—Yu cūā, “Mu buicutiya,” mu ñieccū. Tunu ácōja. Carorijere átinemoeticōāña yua —cō īwī Jesús carōmiorē.

Jesús, la luz del mundo

¹²Cabero tunu Jesús camasārē na quetibujunemogu, atore bairo na ī cōña quetibujūwī:

—Ati ūmurecōo macāānarē cajīñawoure bairo caācū yu āniña. Bairi ni ūcū yure catūgousau puame caroaro cariape tūgoñamasīgumi. Tie cū yu camasīōjorije jūgori yeri capetieti pūnarē cūgogumi —na īwī Jesús.

¹³Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo qūiwā fariseo majā Jesure:

—Mu majūā mu caātiānipeere quetibujū mu átiya. Apei mūrē cajūñemoū mácūmi. Bairi mu caquetibujurije wapa maa —qūiwā Jesure.

¹⁴Bairo na caīrō tūgori yua, atore bairo na īwī Jesús fariseo majārē:

—Yu majūā yu caātiāninucūrijērē yu caquetibujūmiatacāārē, yu caīquetibujurije caānimajūrījē majū nicōāña. Yu caānatōrē, bairi tunu yu caápáropu cūārē yu

masiña. Mujāā puame roque, “Topu caatácu niñami,” o “Topu caápáu niñami,” yu mujāā ī masiētīña.

¹⁵Ati ūmurecōo macāāna na caīñabesenucūrōrē bairo mujāā īñabeseya mujāā cūā. Yu puame roque ni jicāū ūcū cū caātiānie jūgori ñiñabeseetiya. ¹⁶Bairo yu caápata roque, cariapea mujāārē ñiñabesebujou. Yu majūā yu caboro ñiñabese masiētīña. Yu Pacu yure cajoricu mena roque ñiñabese masiña. ¹⁷Mujāārē carotirije, atore bairo niña: Apei jicāū cū caátajere pūgarā camasā na cañariqūērē quetibujurā, na pūgarāpua caroaro jicārō tūni na caīquetibujū netōata, na caquetibujurije cariape niña, ī quetibujūya. ¹⁸Bairo bairi yua, jicāū yu āniña, “Yu caātiānierē cariapea niña,” caīquetibujū. Yu Pacu yure cajoricu cūā torea bairo jicārō tūni quetibujūyami. Bairi jāā yaye quetire mujāā catūgousaro ñiña —na īwī Jesús judío majā quetiuparārē.

¹⁹Bairo cū caīrō tūgorā, atore bairo qūi jēniñanemowā Jesure tunu:

—¿Toroquere, noopu mu pacu cū ānicuti?

Bairo cūrē na cajēniñarō tūgo, atore bairo na ī yūwī Jesús:

—Yure mujāā masiētīña. Bairi yu Pacu roquere nemorō mujāā masiēna. Yure mujāā camasāta, yu Pacu cūārē mujāā masibujorā.

²⁰Mai Jesús, bairo atiere na quetibujū, Dios ya wii templo wiipu āmi. Camasā dinero jorā na cajāārī patari tūpu nucūwī. Topu cū caāno, judío majā quetiuparā dope bairo roro cū átimasīēma. Dios cūrē cū cacūrīcā rūmu caetaetoi, cū ñemasīēma mai.

**“A donde yo voy, ustedes
no pueden ir”**

²¹Atore bairo na ĩnemowĩ Jesús judío majã quetiuparãrẽ:

—Caápáu yu añiña. Bairo yu caátó bero, yu mujãã macãgarã. Bairo macãmírcãã, yu mujãã bócaetigarã. Yu caátípaupure mujãã ámasiẽtĩña. Bairo bairi carorije mujãã caátĩninucũrĩjẽ mena mujãã baiyasicoagarã —na ĩwĩ Jesús.

²²Bairo cũ caĩrõ tũgorã, judío majã quetiuparã puame atore bairo ámeo ĩ jẽniñawã na majũ:

—“Yu caátópure mujãã ámasiẽna,” cũ caĩata, ¿cũ majũã pajĩayasigu qũĩñati? —ĩwã na majũ.

²³Bairo na caãmeoĩrõ tũgori, atore bairo na ĩ nemowĩ Jesús:

—Mujãã, ati mũnrecóo macããna mujãã añiña. Yu puame roque jóbuipe macããcũ yu añiña. Ati yepa macããcũ mee yu añiña. ²⁴Bairi merẽ cajũgoye torea bairo mujããrẽ yu quetibuapũ: “Roro mujãã caátie wapa jũgori mujãã baiyasigarã,” mujãã ñiapũ. “Mesías,* Dios macũ majũã niñami,” yu mujãã ĩ tũgoñaẽtĩña. Torena, roro mujãã caátĩnucũrĩjẽ mena mujãã baiyasigarã —na ĩwĩ Jesús judío majã quetiuparãrẽ.

²⁵Bairo cũ caĩrõ tũgorã, atore bairo qũĩ jẽniñanemowã Jesure:

—¿Mua, ni ũcũ majũ mũ añiñati?

Bairo na caijẽniñarõ tũgo, Jesús puame atore bairo na ĩwĩ:

—Caãnijũgoripaupua mujããrẽ merẽ yu caãnierẽ yu quetibuju jũgomiwũ.

²⁶Apeyera tunu capee majũ niña mujããrẽ yu caquetibũjugarije. Roro mujãã caátie jũgori mujããrẽ popiye yu caátipee cũã niña. Yure cajoricu puame cariape caquetibuju niñami. Bairo bairi cũ caquetibũjuriquere catũgoricũ añirĩ mujãã ati yepa macããnarẽ cariapea

mujãã yu quetibuju netõña —na ĩwĩ Jesús judío majã quetiuparãrẽ.

²⁷Bairo narẽ cũ caĩquetibujuero, na puame cũ tũgomasiẽma. Cũ pacure na ĩ quetibuju ĩmiwĩ Jesús. ²⁸Bairi atore bairo na ĩnemowĩ Jesús:

—Yu, Camasã Jũgocure, jóbui yucupãipũ yure mujãã capapaturotiropũ, Mesías, Dios macũ majũ yu caãnierẽ mujãã ĩñamasigarã yua. Yua, yu Pacu yure cũ caquetibũjuri caro cãrõã mujãã camasãrẽ yu quetibũjũnucũña. ²⁹Yu Pacu yure cajoricu puame yu mena nicõãñami. Yu caátĩnierẽ ĩnarĩ catũgoñauseani ãcũ añirĩ di rũmu ũno yu aweyoetiyami —na ĩwĩ Jesús.

³⁰Bairo Jesús cũ caquetibũjuri jere tũgorã, to macããna capããrã camasã qũĩroa jũgowã Jesure.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹Cabero atore bairo ĩwĩ Jesús judío majã cũrẽ catũgousajũgorã puamerẽ:

—Yu caquetibũjuri jere caroaro cariape mujãã catũgousa ãmata, yu yarã, yu cabueri majã majũ, mujãã tuagarã. ³²Tunu bairoa cariape macããjẽ quetibũjuri quere mujãã masigarã. Bairo tiere caroaro cariape mujãã camasiata, ni ũcũrẽ carotiecorãrẽ bairo mujãã baietigarã.

³³Bairo cũ caĩrõ tũgori, atore bairo qũĩwã Jesure:

—¿Nopẽĩ, “Ni ũcũrẽ carotiecorãrẽ bairo mujãã baietigarã,” jãã miñati? Jãã, Abraham ãnacũ pããmerã caãnibupearã majũ jãã añiña. Ni ũcũ cũ carotirijere caáticotenucũrĩcãrã mee jãã añiña —qũĩwã Jesure.

³⁴Jesús atore bairo na ĩnemowĩ tunu:

—Cariape mujããrẽ ñiña: Nipetirã carorije caãna roro na caátĩnucũrĩjẽrẽ jãnamasiẽtĩñama. Bairi carorijere

caátirotiēcocōāninucūrā majū tuayama. ³⁵Jicāū ūcū aperārē paacoteri majōcū cū caāmata, cū ya wii macāāna mena macāācū āmericōā ninucūñami. Cū, quetiupau macū puame roque cū ya wii macāāna mena macāācū majū nicōā nigumi. ³⁶Torecū, yu, Dios macū ānirī carorije mujāā caátinucūrījērē carotire mujāā netōbojau acū yu apú. Bairo mujāārē yu canetōbojaro bero, carorije macāājērē cajānarīcārā majū mujāā tuacōāgarā yua. ³⁷Merē yu masīna Abraham ānacū pārāmerā majū mujāā caānierē. Cū pārāmerā nimirācūā, yu caquetibujurijere cababotiorā ānirī yure mujāā pajīāga coteāninucūñā. ³⁸Yu Pacu yure cū caquetibujurōtioriquerea mujāā yu quetibujunucūñā. Mujāā puame roque mujāā pacu cū carotirijere catūgorā ānirī cū caátore bairo mujāā átinucūñā.

³⁹Na puame atore bairo qūiwā:

—iJāā űicū ānacū majū niñami Abraham!

Bairo na caīrō, atore bairo na īwī Jesús tunu:

—Abraham ānacū pārāmerā majū mujāā caāmata, cū caátīāninucūñāricārōrēā bairo mujāā ātiānibujiorā. ⁴⁰Yu Pacu cū caquetibujurije cariape caānierē yu caquetibujumiatācūārē, yu mujāā pajīāgaya. iAbraham ānacū puame tore bairo caāpei ānupī! ⁴¹Mujāā pacu cū caátinucūrōrē bairo mujāā ātiya mujāā cūā —na īwī Jesús.

Bairo cū caīrō tūgori, atore bairo qūiwā:

—Jāā pacua noo caboro átieperi na capūnaa cutana mee jāā niña. iJāārā, jāā pacu Dios jicāūā niñami!

⁴²Jesús na inemowī tunu:

—Cariapea, “Dios, jāā pacua niñami,” mujāā caīata, yu cūārē mujāā maibujiorā. Yua, Dios tūpu caānacū yu

apú. Yu majūā yu caboro jūgori yu apéwu. Dios puame roque yure yu jowī.

⁴³Bairi, űnopēirā yu caquetibujurijere mujāā tūgousagaetiyati? Atore bairo niña: Yu caquetibujurijere catūgogaena ānirī tiere mujāā tūgonucūbugogaetiya.

⁴⁴Mujāā pacu wātī niñami. Cū yarā mujāā āniña. Bairi cū caborije puamerē mujāā átiganucūñā. Caānijūgoripaupuca cañuecū camasārē capājīārei ānijūgoyupi. Cariape caāpei majū niñami. Jicā wāme űnoacā cariape quetibujuetinucūñami. Caītopai majū niñami. Bairo caītopai ānirī caītopairā pacu niñami. ⁴⁵Torena mujāā, cū mena macāāna ānirī cariape macāājē yu caquetibujurije puamerē cariape mujāā tūgoetiya.

⁴⁶¿Bairi ni puame mujāā mena macāācū, “Ati wāme carorijere caátacu majū niñami,” cariapea yure qūī masīnati? Cariape yu caquetibujurije to ānimiatacūārē, űnopēirā yure mujāā tūgousaetiya? ⁴⁷Dios yarā caāna caroaro tūgousayama Dios yaye quetire. Mujāā, Dios yarā mee ānirī yu caquetibujurijere mujāā tūgousagaetiya —na īwī Jesús.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸Bairo cū caīrō tūgori, atore bairo qūiwā judío majā:

—Samaría yepa macāācū mu ācū. Tore bairo irā, cawātī cūgon cariapea murē jāā īña —qūī tutiwā Jesure.

⁴⁹Bairo na caītutiro tūgo, atore bairo na īwī Jesús:

—Cawātī cūgon mee yu āniña. Yu Pacu roquere cū nucūbugou yu átiya. Mujāā puame roque yu caātiere īnarā, “Carorijere caācu niñami,” yu mujāā ĩnucūñā. ⁵⁰Caroaro yu caátinucūrījērē ácu, “Caānimajūū niñami,” camasā yure na íáto ĩ mee

yū baiya. Jīcāū puame yūre camasā na caīroapeere cū caboro jūgori roque yū baiya. Bairi camasā yure caīroaena puamerē popiye na baio joroque na átigumi. ⁵¹Cariapea mujāā niña: Yū caquetibujurijere catūgousarā baiyasietigarāma —na īwī Jesús.

⁵²Bairo cū caīrō tūgori, atore bairo qūiwā judío majā:

—“Yū caquetibujurijere catūgousarā baiyasietigarāma,” mū caīrījērē tūgori, cariapea, “Cawātī cūgou majūā niñami,” murē jāā ī masīña. Cajūgoye macāāna profeta* majā ānana nipetirā baiyasi peticoasupa. Abraham ānacū cūā baiyasicoasupi. Mu puame, ĩdopēī, “Yū yaye quetire catūgousau baiyasietigumi,” miñati? ⁵³¿Mū puame jāā nīcū Abraham ānacū netōrō caācū majū mū āniñati? Profeta majā ānana cūā baiyasi peticoasupa. Bairo mū caībusuata, ĩ“Noa netōrō caācū yū āniña,” ĩ tūgoñau miñati?

⁵⁴Bairo na caīrō, atore bairo na īwī Jesús:

—Yū majūā, “Caroaro caācu yū āniña,” yū caīata, yū caquetibujurije wapa manibujoro. “Dios jāā pacu niñami,” mujāā caīnucūmīī puame yū caātiere ĩñajesonucūñami. ⁵⁵Mujāā puame cūrē mujāā masīētīmajūcōāña. Yū roque cūrē yū masīña. Cūrē masīmicūā, “Cūrē yū masīētīña,” yū caīata, mujāārē bairoa caītoriquepai majū yū ānibujou. Cariapea, “Cūrē yū masīña,” mujāārē yū caīata, niña. Bairi cū carotirijere yū ātinucūña.

⁵⁶Mujāā nīcū Abraham ānacū ati yeparu yū caātīpa rūmurē queti tūgori, useanijūgoye cutiyayupi.

⁵⁷Bairo cū caīrō tūgori, atore bairo qūiwā judío majā tunu:

—¿Cincuenta cūmarī majū cūgoetimicūā, “Abraham ānacūrē cū niñawū,” caīrē bairo miñati?

⁵⁸Bairo na caīrō, atore bairo na īwī Jesús tunu:

—Cariapea mujāārē niña: Abraham ānacū cū cabuiaparo jūgoyepua merē yū ānijūgowu.

⁵⁹Bairo cū caīrō tūgori, ūtā rupaa mena cūrē wējīāgamiwā. Cū puame ti wii, Dios ya wiipu caāniatacu na watoapu “Cū jāā,” ĩ masīā mano na witiweyocoámī yua.

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

9 ¹Jesús, jīcāpau netōácú, jīcāū cacaapee ĩnaecū cabuiaricure qūīñajowī. ²Bairo cūrē etari bero, jāā, cū cabuerā puame atore bairo cū jāā ĩ jēniñawū:

—Jāārē cabuei, ĩdopēī caapee ĩnaecū, āni caūmū cū buiayupari? ¿Cū pacua roro na caātaje jūgori caapee ĩnaecū cū buiayupari? o ¿cū majū cū carorije wapa tore bairo cū buiayupari? —cū jāā ĩ jēniñawū.

³Bairo cū jāā caījēniñarō tūgori, atore bairo jāā ĩ yuwī:

—Cū majū cū carorije wapa jūgori mee tore bairo buiayupi. Tunu bairoa cū pacua na carorije wapa jūgori mee tore bairo caapee ĩnaecū buiayupi. Bairo puame baiyupa: Dios nocārō cū catutuarijere cū jūgori camasārē na átī ĩnogu, tore bairo cū buiao joroque ásupi. ⁴Bairi marī puame āmea yū Pacu yū cū caquetibujurotījoriquere tāmuri marī quetibuju yaparogarā camasārē. Nami caānorē camasā paaetīnucūñama. Ūmureco roquere paanucūñama. Bairi cabero ati yutea canetōrō beropu roquere dope bairo quetibuju masīā manigaro Dios yaye quetire. ⁵Bairi yū puame ati yeparu ācū, mujāā ati yepa macāānarē, cajīñawojūgoure bairo caācū yū āniña. Caroaro cabusurijere bairo caānie

caroa quetire mujãã quetibujũ acú yu apú —jãã í quetibujũwí.

⁶Bairo jããrê í quetibujũ yaparori bero yua, yeparũ ucoo eyocũwí. Bairo eyocũrĩ, paawĩtõwĩ ñerĩ mena cũ ucoore. Bairo átiri, cacaapee ñnaecũrê cũ caapeerũ cũ warepajĩñowĩ. ⁷Cũ caapeere cũ warepajĩñori bero, atore bairo qũiwĩ:

—Siloé cawãmecuti oco operũ mu caapeere wacoseija —qũí jowí Jesús cacaapee ñnaecũrê. (Mai, Siloé ígaro ñña: “Jícãũrê cajoocorica oco ope,” ígaro ñña.)

Bairo Jesús cũ caĩrõ tũgo, cacaapee ñnaecũ puame ti oco operũ cosei acoámí. Bairo cũ caapeere topũ coseri bero, tunu acú, caroaro ñnamasĩcoasupi yua. ⁸Bairo cũ caĩnamasĩrõ ñnarã, cũ caãnipautũ macããna, aperã limosna cũ cajêniruinuucũrõ caĩnaricãrã cũã atore bairo ãmeo í jëniñawã:

—¿Ãnia, átãwãtu calimosna jëni ruinuucũatacũ mee cũ ãniñati mujããrã? —ãmeo iwã.

⁹Jícããrã bairo ãmeo iwã:

—Cũã niñami. Apei mee niñami.

Aperã puame atore bairo ãmeo iwã:

—Cũrê bairo baumicũã, cũ mee niñami. Apei niñami.

Bairo na caĩmiatacũãrê, cũ majũ cũã bairo na iwí:

—Cũ majũã yu ãniña. ¡Tame! —na iwí.

¹⁰Bairo ãmeo írĩ bero yua, cũrê jëniñawã:

—Ãmerã, ¿ñe ñnie jũgori mu caapee ñnamasĩcoayati?

¹¹Cũ puame bairo na caĩjëniñarõ, bairo na iwí:

—Jícãũ Jesús cawãmecũcũ puame atore bairo yu átiroyaámi. Cũ ucoore yeparũ eyocũrĩ, paawĩtõõ átiri, tie mena yu caapeere ware pajĩñoroyaámi. Bairo yu átiri bero, “Siloé cawãmecuti

oco operũ mu caapeere wacoseija,” ñijowí. Bairo cũ caĩrõ tũgori, cũ caátirotirore bairo yu ápũ. Bairo yu cũ caátirotiro bero yua, ññamasĩña —na í quetibujũwí.

¹²Bairo cũ caĩrõ tũgori, na puame cũ jëniñawã tunu:

—Cũ, murê cacatioatacũ, ¿noorũ cũ ãnicuti? —qũiwã.

Cũ puame bairo na caĩrõ, atore bairo na iwí:

—Ûba, ¿noo ãcũ ãcũmi rita? Yu masiëtĩña —na í quetibujũwí.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴Mai, Jesús, cacaapee ñnaecũrê cũ ucoo mena ñerĩrê paawĩtõrĩ cũ cacatiorica rũmu puame, judío majã na cayerijãrĩ rũmu ãmu. Bairi fariseo* majã tũpũ cũ neámã cacaapee ñnamasiëtĩmiatacũre. ¹⁵Bairo fariseo majãtu cũ na cane etaro, fariseo majã puame bairo qũí jëniñuparã: “¿Dope bairo yua caroaro miñnamasĩcoati?” Cũ puame bairo na í quetibujũyupũ:

—Jícãũ, Jesús cawãmecũcũ, cũ ucoore ñerĩ mena pawĩtõrĩ yu pajĩñowí yu caapeere. Bairo cũ caãto bero, yu puame yu caapeere yu wacosewu. To bero ññnamasĩcõãña yua —na í quetibujũyupũ.

¹⁶Bairo cũ caĩquetibujũro tũgori, jícããrã fariseo majã atore bairo ãmeo ññuparã:

—Ãnirê cacatioatacũ, Dios yau mee ãcũmi. Dios yau mee ãnirĩna, marí cayerijãrĩ rũmurê nucũbugoetiupi.

Aperã puame bairo ãmeo ññuparã:

—¿Dope bairo carorijere caãtipai nimicũã, caroa Dios yaye macããjêrê cũ áti ñnobujocuti? —ãmeo ññuparã.

Bairo írã, na puame jícãrõrê bairo tũgoñarĩ busuesuparã. ¹⁷Bairo ãmeo írĩ bero, cacaapee ñnaetimiricũrê cũ jëniñanemoñuparã tunu:

—Murē miñamasīō joroque caátiatacure, ¿ñamı majū ācūmi, cū mi tūgoñañati?

Bairo na caırō, cū pıame bairo na iñupū:

—Yura, Dios yuı profeta* majū niami —na i quetibujuyuru.

¹⁸Bairo cū caıquetibujumiatacūārē, judío majā quetiuparā pıame cariape cū tūgoesuparā cacaapee iñaecū cajūgoye cū cañajērē. Tunu bairoa Jesús cūrē qūiñamasīō joroque cū caátiataje cūārē cariape tūgogaesuparā. Bairi yua cū pacuare na piijoyupa. ¹⁹Na piijori, atore bairo na i jēniñañuparā:

—Ānia, ¿mujāā macū majūā cū āniñati? ¿Cariape majūā cacaapee iñamasīēcū cū buiari mujāā macū? ¿Dopēi āmerē yua caroaro cū caapee iñamasijāñuñati?

²⁰Bairo cū caırō, cū pacua pıame bairo na i yuyuparā judío majā quetiuparārē:

—Jāā macū majūā niñami. Cūā, cacaapee iñamasīēcū buiawī. ²¹Cū, jāā macūā cū caānimitatacūārē, dope bairo cū cacaapee iñamasiatajere jāā masīētīña. Bairi tunu cūrē cū caapee iñao joroque caátiatacu cūārē jāā masīētīmajūcōāña. iMujāā majū cūrē cū jēniñañijate! Merē cū majū cabūtītūgoña masīcoacuru niñami. Torecu, cū majūā cū cabaiatajere cariape mujāā quetibuju masīñami —na i quetibujuyuparā cū pacua judío majā quetiuparārē.

²²Cū pacua pıame tore bairo na i quetibujuyuparā judío majā quetiuparārē, na uwimirā. Mai, na, judío majā quetiuparā pıame jīcārō tūgoñariqūē cūtiri, “Ni jīcāū ūcū, ‘Jesús, Mesías* niñami,’ cariape caı ūcūrē ñubuerica wiipua cū marī wiyogarā,” āmeo iñuparā. Bairo na caátigarijere tūgoña uwiri, tore bairo

na iñuparā cū pacua. ²³Bairo tiere masīrī, cacua pıame, “Mujāā majū cūrē cū jēniñañijate. Merē cū majū cabūtītūgoña masīcoacuru niñami,” na iñuparā judío majā quetiuparārē.

²⁴Bairi judío majā quetiuparā pıame cacaapee iñacetimiatacure, cū piijori bairo qūiñuparā tunu:

—Cariape Dios mena jāārē quetibujuya. Cū, murē cacatioatacu carorije caācu cū caānierē jāā masīña.

²⁵Bairo na caırō tūgori, cū pıame na iñupū:

—iŪba! “Carorije caācu ācūmi,” o “Caro caācu ācūmi,” cū ñi masīētīña. Ati wāme jetore yu masīña: Caānijūgorore mai cacaapee iñaecū yu ānimiwū. Cabaimirīcū āmerē yua ñiñamasīcōāña. Tie roquere yu masīña —na iñupū, judío majā quetiuparārē.

²⁶Bairo cū caırō, judío majā quetiuparā pıame atore bairo qūi jēniñanemoñuparā tunu:

—¿Dope bairo majū mu cū áticioati? ¿Dope bairo átiri miñamasīō joroque mu cū átiami?

²⁷Bairo na caıjēniñarijērē tūgo, bairo na iñupū:

—Merē cariape mujāā yu quetibujuyuru. Bairo yu caıquetibujumiatacūārē, cariape yu mujāā tūgogaetiya. ¿Dopēirā pugani cārō yu caquetibujuro mujāā boyati? ¿Mujāā cūā cūrē cū tūgousagarā, tore bairo mujāā iñati?

²⁸Bairo cū caırō yua, na pıame roro qūi tutiri, bairo qūiñuparā:

—Mua, cū ūcūrē cū tūgousaya. Jāā, Moisés ānacū cū caroticūrīqūērē catūgousarā jāā ānicōā nigarā.

²⁹Jāā masīña: Moisés ānacūrē Dios cū quetibuju roticūñupī. Apei, murē cacatioatacu pıamerē jāā masīētīmajūcōāña. “Noo atfatacūmi,” cū jāā i masīētīña.

³⁰Bairo cū na caĩrō, cacaapee ñaetimiricū puame bairo na ĩ yuyurū:

—Īago tame! “Noo atátacumi,’ cū jāā ĩ masiētīña,” ¿mujāā ĩñati? Mujāā puame cū mujāā caĩmasiēto ũno, yu puamea cū yu masiña yure caapee ĩñaο joroque caātiatacure. ³¹Merē cariape marī masiña: Dios, carorije caáticōāninucūrārē cū yaye, cū camasīrījērē na átirotietyami. Cūrē caĩroarā, cū caborore bairo caāna jetore cū yaye cū camasīrījērē na átirotinucūñami. ³²Bairi ni ũcū ati yepa macāācū camasocū ĩñamasīcēcū cabuiaricure cū caapee ĩñamasīō joroque cū átimasīcēcūmi. ³³Dios cū cajou ānirī, Dios cū camasīrījē mena yu catiowī. Cū mee cū caāmata, yure yu catioetibujioatacumi —na ĩñupū.

³⁴Bairo cū caĩrō, atore bairo qūī tutiyuparā:

—Busueticōāña. Mu puame mu carorije wapa cacaapee ĩñaecū mu buiyupa. Bairo carorije caátipai ānirī jāārē mu rotimasīētīña —qūī tutiyuparā.

Bairo qūī tutiri yua, ti wii ñubuerica wiire cū acuwioyo jocōāñuparā.

Ciegos espirituales

³⁵Bairo cacaapee ĩñaecūrē cū tutiri cū na caacuwioatajere queti tūgori bero, cū bócaetari, atore bairo qūī jēñiñawī Jesús:

—¿Cariapea, “Mesías, Dios cū cajou majū ñiñami,” mi tūgoñañati?

³⁶Cū puame bairo qūī yuwī:

—Yu Quetiupau, ¿ñamu ũcūrē cū miñati? Yu cūā cūrē cū yu tūgousagamiña.

³⁷Jesús puame bairo cū caĩrō, bairo qūīwī:

—Mu mena cabusua, cūā yu āniña. Cūrēā miñaña merē —qūīwī Jesús.

³⁸Bairo Jesús cū caĩrō, cacaapee ñaetimiricū puame atore bairo qūīwī rūpopaturi mena etanumurī:

—Yu Quetiupau, cariape mu tūgori mu ñiroaya —qūīwī.

³⁹Tie bero, bairo qūīnemowī Jesús tunu:

—Ati yepapure caroa cariape macāājērē áti acú yu apú. Ati yepa macāāna cacaapee ĩñaenarē bairo caānarē caroa macāājērē na tūgousaáto ĩ puame, yu apú. Tunu bairoa aperā, “Dios yaye macāājērē camasīrā ānirī cacaapee ĩñamasīrārē bairo jāā āniña,” caitonucūrā caĩñamasīēna majūrē bairo na tuao joroque ĩ, yu apú.

⁴⁰Bairo Jesús cū caĩquetibujurijere tūgori, jīcārā fariseo majā atore qūīwā:

—¿Jāā cūārē, “Caĩñaenarē bairo catūgomasiēna majū mujāā āniña,” jāā ĩgu miñati?

⁴¹Bairo na caĩrō, Jesús puame atore bairo na ĩwī:

—Cacaapee ĩñaenarē bairo mujāā cūā Dios yaye macāājērē camasiēna mujāā roro mujāā caátie wapa cabuicuperā mujāā ānibujiorā. “Jāā, camasīrā majū jāā āniña,” caĩrā nimirācūā, jīcārō tūni mujāā ápericōā ninucūña. Tie jūgori cabuicuna majū mujāā tuaya yua —na ĩ quetibujuwī Jesús fariseo majārē.

El pastor y sus ovejas

10 ¹Bairo na ĩ yaparori bero, atore bairo na ĩ quetibujunemowī Jesús: “Cariape mujāārē ñiña: Ni ũcū camasocu nuricārā oveja* na cajāānucūrī joperu jāāēcūā, aperopu cawāmnetōjāāñ cañuecū, jerutiri majōcu ñiñami. ²Apei, ēnotaricarore jāārīcā jope majūpu cajāāñ puame roque nuricārā ovejare cacotei majū ñiñami. ³Bairo jopetu cū caetaro, ti jopere cacotei puame cū cū capāājōrō bero, cū canurā oveja cūā cū busūriquere tūgomasiēcōāñama.

Tunu bairoa cū canurā ovejare na wāmerī jeto na pīiwiyo jomasīñami, na jānirō macāpu. ⁴Bairo na pīiwiyojo yaparori, na neñorī, na jūgoyecuti ámasīñami. Bairo cū caáto, na, oveja nuricārā puame caroaro qūñamasirī cū usanucūñama. Bairo tunu cū capiirijere tūgori, caroaro cū pitietinucūñama, na upaure caññamasirā ānirī. ⁵Bairāpu, apei na camasiēcū puamerē cū usaetinucūñama. Cū cabusurijere catūgojeyaena ānirī, cū uwiri aperopu cū aweyocōānucūñama. Bairi noa ūna na camasiēnarē nuricārā oveja na usaetinucūñama,” na ī quetibujawī Jesús fariseo majārē.

⁶Jesús atore bairo fariseo majārē na cū caīquetibujumiatacūārē, na puame, “Atore bairo puame īgu ĩcūmi,” cariape ī tūgomasiēma.

Jesús, el buen pastor

⁷Bairo na ī quetibuju yaparori bero, Jesús puame atore bairo na ī quetibujunemowī fariseo majārē tunu: “Cariape majū mujāārē ñiña: Yu puame oveja na cajāārī jopere bairo majū yu āniña. ⁸Aperā, yu jūgoye caquetibujurā etajūgoricarā puame carorā cañuena, cayajapairārē bairo majū āñupā. Bairi yu yarā oveja nuricārārē bairo caāna cūā narē na ĩroaetiri na tūgousaesupa. ⁹Yua, oveja na cajāārī jope majūrē bairo caācū yu āniña. Bairi yure caīroa puame yu jūgori cū carorije wapare canetōecoricupu niñami. Jīcā ūveja jāāti, o witiāti bero cataa bócaugamasirē bairo tuayami yua caroa yericutaje mena.

¹⁰“Yajari majōcu, yajau acū jeto atínucūñami. Tunu bairoa pajārei acū jeto atínucūñami. Yu puame roque mujāārē yeri capetietipeere nocārō majū paio mujāā cacūgopeere jou acū yu apú. ¹¹Yu puame roque oveja

nuricārārē caroaro caññaricāñugō cotemasirē bairo yu āniña. Bairi ni jīcā ūcū oveja coteri majōcu cañu, cū canurā ovejare mairī popiye tāmuomasīñami. ¹²Apei, ovejare cū yarā meerē cacotei ānirī, paawapatarique jetore bonucūñami. Bairo caboñ ānirī, yai ovejare caugau cū caató ĩnarī, na aweyocoayami, ovejare cacoteecu ānirī. Bairo cū caaweyoro bero, yai puame na ñeacubato recōāñami, na ugañ yua. ¹³Cū, ovejare caaweyo puame na ovejare camaiecū ānirī, tunu bairo wapatarique jetore cabonucū ānirī na aweyocoayami.

¹⁴⁻¹⁵“Yu puame roque oveja nuricārārē caroaro caññaricāñugō cotemasirē bairo yu āniña. Bairi yu Pacu Dios yu masīñami yu paariquere. Yu cūā yu Pacu Dios yure cū camasiōrē bairo yu masīña cū cañajē cutiere. Torea bairo yu yarā ovejare bairo caāna cūārē na ñiñaricanugō cotenucūñā. Bairo yu cacoterā, nuricārā oveja na upaure caroaro na caññamasirōrē bairo ñiñamasicōā ninucūñama. Bairi yu puame yu yarā ovejare bairo caānarē netōgu, popiye yu tāmuomasīña. ¹⁶Bairi tunu aperopu cūārē ovejare bairo caāna, yu ya jānirō mee caāna mai, capāārā niñama. Bairi na cūārē na yu neñomasīña. Bairo na neño yaparori, jīcārō tūni ānio joroque na yu qūēnogu. Bairo na yu caqūēnorō, jīcārō tūni ānigarāma. Bairo yu caneñojoatana yua jīcā poa macāānarē bairo jeto tuagarāma. Yu narē cacotei cūā jīcā ūā yu āniñu. Bairo na, yu yarā ovejare bairo caāna puame caroaro mena yu tūgoñsagarāma.

¹⁷“Yu puame camasiē na carorije wapa jūgori yu riacoagu, na netōgu. Bairo cariaacoacu nimicūā, yu majū rupañ to catio joroque

yɛ baigu. Bairi yɛ Pacu ñĩnamai jāñunucũñami. ¹⁸Bairi ni ũcũ puame cabugoroa yɛ pajĩaroca masĩetĩñami. Yɛ cabaimasĩpee atore bairo niña: Camasārē na netōgu, yɛ cabori rūmu caāno na carorije wapa jūgori yɛ riacoagu. Bairo cariacoacu nimicũā, yɛ majũ rupau to catio joroque yɛ baigu. Tore bairo yɛ Pacu yɛ bairotijowĩ,” na ĩ quetibujuwĩ Jesús fariseo majā cūrē catūgorā etarārē.

¹⁹Bairo Jesús cũ caĩquetibujurijere tūgori yua, āmeo busurique ricawaticoama tunu judío majā.

²⁰Bairo bairā, na mena macāāna capāārā atore bairo āmeo ĩwā:

—¿Dopēĩrā wātĩ yeri pūna cacūgoɯ, camecūrē cũ mujāā tūgopeo usayati?

²¹Aperā puame bairo āmeo ĩwā:

—Ni jĩcāũ ũcũ cũ yeripɯ wātĩ yeri pūna cacūgoɯ tore bairo ĩ quetibujɯ masĩetĩñami. Mujāārā, ¿wātĩ yeri pūna cacūgoɯ cũ cacaapee ĩñaecūrē caapee ĩñao joroque cũ átimasĩciti? —bairo āmeo ĩ busuwā fariseo majā na majũ.

Los judíos rechazan a Jesús

²²Mai, ti watoare pue yutea āmu. Ti yutea caāno Jerusalén macāpure Dios ya wii templo* wiire na cabose rūmu átipeo jūgorica rūmu caetaro, na cabose rūmu qũēnopeori yutea āmu. ²³Bairo na cabose rūmu qũēnorō, Jesús puame templo wiitu Pórtico de Salomón* na caĩrĩ arua tɯpu āñesēawĩ. ²⁴Bairo tipau cũ caāñesēārō, judío majā puame cũ jotoanucārĩ bairo qũĩ jēniñawā:

—¿Nocārō yoaropɯ jāārē, “Dios cũ cajou yɛ āniña,” jāā mitoācũāti? Bairi Dios cũ cajou, Mesías* mu caāmata, jicoquei cariaepa cũ mu caānierē jāā quetibujucōāña —qũĩ jēniñawā Jesure judío majā quetiuparā.

²⁵Bairo na caĩrō, Jesús puame bairo na ĩ yuwĩ:

—Merē mujāārē yɛ quetibujɯnucũña. Mujāā puame cariape yɛ mujāā tūgogaetiya. Merē nipetirije yɛ Pacu cũ caātirotirije mena Mesías yɛ caānierē mujāā yɛ átĩ ĩñonucũña. ²⁶Bairo yɛ caāti ĩñorĩjērē ĩñamajũcōāmirācũā, cariape mujāā tūgoetinucũña. Yɛ cacoterā yɛ yarā oveja mena macāāna mee ānĩrĩ yɛ mujāā tūgogaetiya. ²⁷Yɛ yarā ovejare bairo caāna yɛ cabusurijere yɛ tūgomasĩcōāñama. Bairo yɛ cũā narē na yɛ masĩjāñuñā. Bairi na puame cũā caroaro yɛ tūgousanucũñama. ²⁸Bairo cariape yɛ mena catūgousarārē yɛ mena caānarē caticōānajērē na yɛ jonucũña. Na puame ati yepa na caāno ũno, jĩcāũ na mena macāācũ yasietigumi. Ñamu jĩcāũ ũcũ na yasio joroque yɛ jiya átibojaetigumi. ²⁹Yɛ Pacu puame roque yɛ yarā caāniparārē yɛ jowĩ. Cũ, yɛ Pacu puame nipetiro netōrō catutuau majũ niñami. Bairo ni ũcũ puame na yasio joroque yɛ jiya átibojaetigumi yua. ³⁰Torena, yɛ Pacu Dios mena jĩcārōrē bairo jāā ānajē cuticōāña —na ĩ yuwĩ Jesús.

³¹Bairo cũ caĩquetibujuro tūgorā, judío majā puame ũtā rupaa jeri cũ wējĩāgamiwā. ³²Bairo na cajeripaua, Jesús puame bairo na ĩwĩ:

—Yɛ Pacu Dios cũ catutuarije mena capee majũ caroa wāmerē mujāā caĩñajoro yɛ átĩ ĩñonucũña. Bairo capee caroa wāmerē mujāā yɛ caāti ĩñomiatacũārē, ¿di wāme jūgori yɛ mujāā ũtā wējĩāgayati? —na ĩ jēniñawĩ Jesús.

³³Bairo cũ caĩjēniñarō, judío majā puame bairo qũĩ yuwā:

—Bairārɯa, caroa wāme mu caātie wapa jūgori mee murē ũtā mena jāā wējĩāgaya. Roro cabugoroa Diore nɯcũbugoesua, mu caĩbusupairije jūgori roque, murē jāā pajĩarocagaya.

Mua, cabugoro macãacũ, ati yepa macãana camasãrẽ bairo caãcũ mu ãniña. Bairo caãcũ nimicũã, mu majũã, “Dios yu ãniña,” caĩrẽ bairo mi busunucũña —qũiwã Jesure.

³⁴Bairo na caĩrõ tũgo, Jesús puame judío majãrẽ atore bairo na iwĩ:

—Dios ya tutipũ mujããrẽ carotirije puame bairo iña: “Mujãã cãã Diore bairo caãna mujãã ãniña,” mujãã ãniña,” ĩ quetibujũ woatuyupa. ³⁵Bairi, “Dios ya tutipũ na cawoatucũriqũẽ, bairo ĩcõãrõ iña,” marĩ ĩ masĩetĩña. Tiere merẽ cariape marĩ masĩña. Bairi Dios puame cũ yaye quetire cũ caquetibujũ rotijoricarãrẽ, “Mujãã cãã Dios yarãrẽ bairo caãna mujãã ãniña,” na ĩ busuyupi. ³⁶Dios puame roque yu beseri, ati yepapũ yu jowĩ. Bairo Dios cũ cajoricũ yu caãnimiatacũãrẽ, ðdopẽirã yure, “Diore cabaibotioũre bairo majũ niñami,” yu mujãã ĩnucũñati? “Dios macũ yu ãniña,” yu caĩrĩjẽrẽ tũgori, ðdopẽirã tore bairo yu mujãã ĩnucũñati? ³⁷Yu Pacũ cũ carotiri wãmerẽ bairo mee mujããrẽ yu caãti iñoata, cariapea yure catũgousaetiparã mujãã ãniña. ³⁸Bairãpũ, Dios jũgori caroa wãmerẽ yu caãpata roque, yure ĩroaetimirãcũã, caroaro tũgousaya Dios yaye macããjẽrẽ yu caãti ĩnorĩjẽrẽ. Bairo yu caãtiere caĩñarã ãnirĩ yu Pacũ yũpũre cũ caãnierẽ caroaro jĩcãrõ tũni catũgousaparã mujãã ãniña. Bairi tunu yu cãã yu Pacũ cũ caãnajẽ cutiere bairoa yu caãnajẽ cutiere catũgousaparã mujãã ãniña —na iwĩ Jesús judío majãrẽ.

³⁹Bairo Jesús cũ caĩquetibujũrijere tũgorã, judío majã puame preso jorica wiipũ cũ neãgamĩwã tunu. Bairo Jesure judío majã preso jorica wiipũ na caneãgamiatãcũãrẽ, Jesús puame camasã capããrã watoa cũ jãã ĩã mácũã, apero puame na rutiweyocoãmĩ.

⁴⁰Tie bero, Jesús puame yua, Rio Jordán cawãmecutiya ape nũgõãpũ jãã jũgo tunucõã peñaãmĩ tunu. Bairo peña ácũ yua, Juan cawãmecũcũ cajũgoyepũ camasãrẽ oco mena cũ cabautiza* ãnatõpũ jãã jũgo tuacõãwĩ Jesús. ⁴¹Bairo to jãã catuaro, capããrã majũ camasã jãã ĩñarã etawã. Bairo etari, na puame atore bairo ãmeo ĩbusuwã:

—Cariape majũ ĩñupĩ Juan Jesús cũ cabairijere, Dios cũ camasĩrĩjẽ mena caroare átijẽno ĩnoetimicũã. ãni, Jesús cũ cabaiee nipetirijere cariapea ĩ quetibujũyupi Juan —ãmeo ĩbusuwã na majũ.

⁴²Tipãure capããrã majũpũa camasã Jesure cũ tũgousa jũgowã.

Muerte de Lázaro

11 ¹Jĩcãũ ãñupĩ riayewai Lázaro cawãmecũcũ. Cũ puame Betania cawãmecuti macã macããcũ ãmi. Ti macãpũ macããcõ María, apeo cũ yao Marta cãã ãmo. ²Mai, cõ, María, Lázaro yao puame marĩ Quetiupau Jesure cajutiñurijẽ mena cũ rũporire capioperico ãmo. Bairo piopeori bero, cõ poañãpõ mena cũ rũporire capaareboporico ãmo. ³Bairi Lázaro yarã rõmirĩ puame atore bairo qũĩ quetijoyupa Jesure:

—Jãã Quetiupau, mu bapa Lázaro riãjãñuñami —ĩ joyupa Jesure.

⁴Bairo cũ na caĩquetijoatajere tũgori, Jesús puame atore bairo jãã iwĩ:

—Atie Lázaro cũ cariape cutiãnie cũ riyasimajũcoao joroque caãtipee mee niña. Dios cũ catutuarije camasãrẽ yu caãti iñopee roque nigaro. Tunu bairoa yu, Dios macũ yu caãtitutuãnie cũãrẽ na ĩnao joroque yu átigu, Lázaro cũ cariarije jũgori —jãã iwĩ Jesús.

⁵Mai, Jesús puame Martare, Mariãre, bairi Lázaro cũãrẽ camai majũ ãmi.

⁶Bairo Lázaro cū cariarijere tūgomicūā, tunu puga rūmu cārō tipaure jāā jūgotuacōāwī mai. ⁷Cabero atore bairo jāā īwī Jesús, jāā, cū cabuerārē:

—Jito tunu Judea yepapū.

⁸Bairo cū caīrō, jāā cū cabuerā puame atore bairo cū jāā īwī:

—Jāārē cabuei, yoápériya ti yepa macāāna murē ūtā rupaa mena na cawēpajībujioata rūmu. Bairo to macāāna murē na caátaje caānimitacūārē, ūmu ágayati ti yepapū tunu?

⁹Bairo jāā caīrō, Jesús puame jāā īwī:

—Merē marī masiña: Jicā ūmureco, puga wāmo peti rūpore puga pēnirō cānacā hora majū cūgonucūña. Bairo ūmurecore marī caāñesēāta, pūgataricaro mano caroaro marī āñesēācōāña, muipū ūmureco macāācū cū cabusuro jūgori. ¹⁰Bairāpua, ñamirē marī caāñesēāta, pūgatarique nibujioro muipū ūmureco macāācū cū cabusuwoeto jūgori.

¹¹Bairo jāā ī quetibūju yaparo, atore bairo jāā ĩnemowī tunu:

—Marī bapa Lázaro puame cānii baiimi. Bairo cū cacānimitacūārē, cū wācōū águ yu átiya.

¹²Bairo cū caīrō tūgorā, jāā cū cabuerā puame bairo cū jāā īwī:

—Jāā Quetiupau, ūcacānirē bairo cū cabaiata, cū cacatinemopee āno to baicuti?

¹³Mai, Jesús puame Lázaro cū cabaiyasicoatiere ĩgu, tore bairo jāā ĩmiwī. Bairo cū caīmiatacūārē, jāā cū cabuerā puame, “‘Catirā marī cawugoa cānirījē mena cānii baiimi Lázaro,’ marī ĩgu ĩcūmi Jesús,” jāā ĩ tūgoñacōāwū.

¹⁴Bairo jāā catūgomasiētōī, Jesús puame atore bairo cariape jāā ĩ quetibūjuwī:

—“Lázaro merē riacoayami,” ĩgu ñiña. ¹⁵Bairi Lázaro tūpu yu

caāmeriataje mena yu tūgoña ūseaniña. Mujāā puame tore bairo áti ĩñoricārōpu mujāā tūgousanucūña. Bairi Lázaro cariaatacu tūpu marī ĩñaráróa —jāā īwī Jesús.

¹⁶Bairo Jesús, jāā cū caīrō tūgo, Tomás, apeyera Gemelo na caī wāmetinucū puame atore bairo jāā īwī:

—Jito, marī cūā cū mena marī cariyasiro ñurō.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷Bairo topū etarā, jāā wiroñawū: Merē Lázaro ānacūrē baparcānacā rūmu netōñupā cū rupauri ānajērē ūtā opepu na cacūrocaatato bero yua. ¹⁸Mai, Betania puame Jerusalén macā tuaca itia kilómetro* cārō majū etaricaro āmu. ¹⁹Capāārāpua judío majā mena macāāna Martare, bairo Maríajāārē na ĩñarásúpa, na yau cū cariaro jūgori na tūgoña yapapuaeticōāto ĩrā. ²⁰Bairo Jesús ti macāpu cū caetaatō tūgori, Marta puame jāā bocáo asúpo. Cō yao María puame wiipua tuacōāñupō. ²¹Bairo Marta puame jāā bocári, atore bairo qūiwō Jesure:

—Yu Quetiupau, jāātu mu caāmata, yu yau baiyasietibujioatacumí.

²²Baiopua, yu masiña: Nipetirije mu cajēnirījērē mu jogumi Dios. Āmepū cūārē mu cajēnirōrē bairo átimasīñami Dios —qūiwō Jesure.

²³Bairo cō caīrō, Jesús puame cō īwī: —Mu yau catitunucoagumi tunu —cō īwī Jesús.

²⁴Bairo Jesús cō cū caīrō, Marta puame atore bairo qūiwō tunu:

—Yu masiña merē tiere. Nipetiro cariararā nemo na cacatitunurī rūmu, catusarī rūmu cāñopu cū cūā catitunugumi —qūiwō Jesure.

²⁵Bairo cō caīrō tūgo, Jesús puame bairo cō īwī Martare tunu:

—Yua, yu añiña cariyasiricarārē cacatijūgou. Bairi nipetiro yure catūgousarā ati yepapure cariacoana nimirācūā, caticōā ninucūgarāma.
²⁶Tocānacāūpua mai, cacatiāna, yure catūgousarā cariacoana nimirācūā, caticōā nigarāma. ¿Cariape mu tūgoyati atore bairo mu yu caīquetibujurijere? — cō iwī Jesús Martare.

²⁷Bairo Jesús cō cū caīrō tūgo, Marta puame atore bairo qūi yuwō:
 —Yu Quetiupau, murē cariape majū yu tūgousaya. Mua, mu añiña Mesías,* Dios macū. Dios cū cajou majū mu añiña. Mua, ati yepapu caatīpau na caīwoatujūgoyeticūricū majū mu añiña —qūiwō Marta Jesure.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸Atore bairo Jesure qūi busu yaparori bero yua, cō baio Marīare cō piijori yasioroaca cō ī quetibujuyupo:
 —Marīrē cabuei atoa niñami. Bairi murē yu piijorotiami.

²⁹Bairo Marta cō caīrō tūgo, jicoquei wāmūncā Jesure qūiñao atīcoasupo. ³⁰Mai, Jesús puame macā tūnipu jāā jūgoānicōāwī. Ti macāpūre jāā jāāetaepu mai. Marta jāārē cō cabocāetatapapua jāā ānicōāwū.
³¹Bairo Marta cō cō caīrō, tāmuri wāmūncārī na wiire witi atīcoasupo Marīa, Jesutu acō. Bairo tāmuri cō cawitiáto iñarā, judío majā cō ya wiipu cōjāārē na tūgoña yapapuaeticōāto irā, caīñarātana puame cō usacoásuparā. “Marīa cō yau masā opepu otio acō baiomo,” ī tūgoñarī cō usacoásuparā.

³²Bairo Marīa atī, Jesús cū caānopu etari, Jesús rupori tūpu cō rupopaturi mena etanumuo etawō. Bairo etari, Marīa qūiwō Jesure:

—Yu Quetiupau, jāātu mu caāmata, yu yau baiyasietibujioatacumi.

³³Bairo Marīa, judío majā cō mena caatīfatana cūā na caotiro iñarī, Jesús puame cū yeripu butiuro na tūgoñamairī yapapuañāuwī. ³⁴Bairo tūgoña yapapuari, bairo na ī jēniñawī:
 —¿Noopu Lázaro rupauri ānajērē mujāā rocarī?

Bairo qūiwā na puame:
 —Jāā Quetiupau, marī iñāátó ti masā opepu.

³⁵Bairo na caīrō, Jesús puame butiuro otiwī. ³⁶Bairo Jesús butiuro cū caotiro iñarā, judío majā puame bairo na majū āmeo iwā:

—Iñāñijate. ¡Nocārō butiuro majū cū cū maimiñuparī Lázaro ānacūrē Jesús!

³⁷Bairo na caīrō, judío majā mena macāāna jīcāārā na majū bairo āmeo iwā:

—Āni Jesús, cacaapee iñāetacu cūārē cacatiocōārīcū nimicūā, ¿dopēi jīcā wāme ūno Lázaro ānacūrē cū juátinemo masētībujioyupari? —āmeo iwā jīcāārā judío majā.

Resurrección de Lázaro

³⁸Tunu Jesús puame bairo na caāmeo itoye, cū yeripu butiuro tūgoñarī, Lázaro ānacū masā opetuacapu ámī. Mai, Lázaro ānacū masā ope puame ūtā opepu āmu. Bairi tunu ūtā tii mena ti ope biaricaro cūgouu.

³⁹Bairo iwī yua Jesús puame:
 —Masā ope ūtā tii biaricatiire newoya.

Bairo Jesús cū caīrō tūgo, Marta, Lázaro cabaiyasiatacū ānacū yao puame atore bairo qūiwō Jesure:
 —Yu Quetiupau, merē bapariñacā rūmu majū netōcoaya. Toreto, merē roro majū ūnijusucoato.

⁴⁰Bairo cūrē cō caīrō tūgo, Jesús puame atore bairo cō iwī Martare:
 —Merē mu yu quetibujupau:
 “Cariape yu mu catūgousaata, Dios

caroa camasārē cū caáti ñnorijērē miñago,” mu ñiapū —cō iwī.

⁴¹Bairo Jesús Martare cō cū caí yaparoro, Lázaro ñnacū masa ope ũtā tii biaricatiire pāwocōāwā yua. Bairo na capāworo ñnarī, Jesús puame umurecōopu ñnamugōjori, atore bairo Diopure qūi jēniwī:

—Caacu, yu mena mu ñujāñuña.

Tocānacāni yu cajēnirō yu mu tūgocōāña. ⁴²Yu masīña merē: tocānacāni yu mu tūgonucūña. Bairo tunu ānoa camasā caāna jūgori bairo ñiña: “Cariapea ānia ñiñami Dios cū cajou majū,” na íáto ī, bairo mu ñiña — qūiwī Jesús cū Pacu Diopure.

⁴³Bairo Diopure qūi jēni yaparori bero, Jesús puame busurique tutuaro mena atore bairo iwī:

—iLázaro, witasá topure!

⁴⁴Bairo Jesús cū cairō, cariyasiricu puame ti masā opepūre witicoamí. Cū wāmorī cū rupori cūā juti mena na caduruaricu witiámí. Tunu bairoa cū rupoa cūārē juti asero mena paumarícū witiámí. Bairo cū cawitiató, Jesús, bairo na iwī:

—Cū ōwāña, cū caāmasīparore bairo írā —na iwī Jesús.

Conspiración para arrestar a Jesús

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵Bairo Jesús cū caátiere ñnarī, capāārā judío majā Maríajāārē cabapacutírátana, Jesús cū caáti ñnoatajere caíñaatana cū tūgousajūgowā.

⁴⁶Bairo na catūgousamiatacūārē, aperā jīcāārā puame fariseo* majārē na ñnarásúpa. Bairo na ñnarátí yua, nipetirije Jesús cū caátijatjere na quetibujuyupa. ⁴⁷Bairo na caíquetibujurijere tūgori, fariseo majā sacerdote* majā quetiuparā cūā nipetirā neñañuparā Junta Suprema* na caírōpū. Topu neñarī, atore bairo ñnuparā:

—¿Dope bairo cū mena marī ánaati? Cū, caūmu capee majū caroa áti ñnoríqūērē na áti ñnou átiyami camasārē. ⁴⁸Cūrē, bairoa marī caátiroticōāmata, capāārā camasā cū jetore cū tūgopaje usagarāma. Bairo tunu Roma* macāāna carotirā marī tūpu atíri, marī ñubuerica wii templo* wiire átiyasio rocacōāgarāma. Tunu bairoa marī nipetiro ati yepa caāna cūārē marī pajīāre peyocoagarāma — āmeo ī busuyuparā na caneñarōpu.

⁴⁹Mai, na mena macācū jīcāu Caifás cawāmecucu ti cūmarē sacerdote majā quetiupau caācū puame bairo na ñnupū:

—Mujāā, catūgoñarīqūē mána majū mujāā āniña. ⁵⁰Bairoa tunu mujāā atore bairo mujāā ī tūgoñaētīñati: “Nipetiro marī camasārē aperā na capajīā repeyoparo ũnorēā, jīcāūā caūmu jeto cū cariaro roque ñubujioro,” ĩmujāā ī tūgoñaetimajūcōāñati?

⁵¹Mai, Caifás puame atore bairo cū caīyaparoata, cū majūā cū catūgoñarō mee bairo ñnupū. Ti cūmarē sacerdote majā quetiupau cū caānoi, Dios puame, “Bairo ñna,” irīqūērē cū catūgoñarīqūē joro jūgori bairo ñnupū. Jesús, judío majā na carorije wapare netōgu, ti yepa macāānarē na cū cariabojapeere īgu, bairo ñnupū. ⁵²Bairi tunu Jesús judío majā na carorije wapa jeto meerē cū canetōbojapeere bairo ñnupū. Nipetiro aperā ati yepa macāāna caábataricarā Dios yarā cū pūnaa caāniparā cūārē na cū canetōpeere īgu ñnupū Caifás sacerdote majā quetiupau. ⁵³Bairo Junta Suprema na caírōpū na caneñabusuri rūmua, Jesure cū na capajīarocapeere āmeo busupēni weyocōñuparā fariseo majā bairi sacerdote majā quetiuparā mena.

⁵⁴Bairi yua, Jesús puame cū na capajīāgarijere masírī, baujaro

judío majā quetiuparā na caānopure āniñesēāemi yua. Bairi Jesús Judea yepa caānimitacu jāā cū cabuerā mena jīcāpau desierto* tuaca macā, Efraín cawāmecuti macāpu jāā jūgoetawī. Bairo ti macāpu jāā cū cabuerā mena etari, ti macāpu jāā jūgoānicōawī Jesús.

⁵⁵Bairo Jesús ti macāpu jāā cū cajūgoāno, merē petoaca rusawu judío majā bōse rūmu Pascua* caetaparo. Bairo ti rūmu caetaparo jūgoye nipetiro judío majā Jerusalén macāpu jeto ámá. Caroarā nigarā Dios cū cañajoro, na caātinucūrōrē bairo átigarā ásuparā. ⁵⁶Bairo bairā, judío majā quetiuparā puame Jesure cū macā ñesēāñuparā, cū ñerī cū preso jogarā. Bairo cū macā ñesēārī, tocānacāūpurea templo wiipu na jēniñamacā ñesēāñuparā. Atore bairo īñuparā:

—¿Dope mujāā ī tūgoñañati? ¿Jesús cūā ati bōse rūmurē cū etauati, o cū etaecuati ato? —na ī jēniñañuparā.

⁵⁷Mai, judío majā aperā sacerdotē majā quetiuparā cūā ni jīcāū ūcū Jesure cū caetarije quetire cū catūgoata, “Jicoquei cariape cū quetibujūáto,” ī roti cūñuparā, bairo na caīquetibujuro Jesure cū ñe masīgarā yua.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 ¹Jīcā wāmo peti jīcā pēñirō cānacā rūmu Pascua* bōse rūmu caetaparo jūgoye, Jesús Betania macāpu jāā jūgoámī. Ti macāpu cariyasiricure cū cacatoricū Lázaro tupu jāā jūgoámī. ²Topu, cū cacatoricū Lázarojāā ya wiipu jāā jūgo ūgarique ūgawā, Jesure butiuro qūiroarā. Mai, Marta puame jāārē

ūgarique batoō ámo. Lázaro puamea jāā menarē mesapu ūgarui ámi. ³Bairo jāā caugaruuro, María puame nardo* caroa cajutiñurijē cawapa pacarije pairo trescientos gramos majūrē jeamō. Bairo jeatíri, Jesús rupuore piopeowō. Bairo átī yaparo, cō poañapō mena pare bopowō. Bairo cō caáto, nipetiro ti wii pupeapu jutiñu bijapeticoapu yua. ⁴Bairo Jesure cō caátiere īña, Judas Iscariote, jāā mena macāācū, Jesure cabero cabusujābuitirocapau puame bairo īwī:

⁵—¿Dopēō tie cawapa pacarijere trescientos denario* moneda tiiri majū nuniwapatari, cabopacarārē na cō juápeyupari? —īwī Judas jāā mena macāācū puame.

⁶Mai, Judas puame cabopacarārē cañnamai ūcū meena, tore bairo ī busuwī. Cajeruti jeyanucūrī majōcu āñirī bairo īwī. Mai, cū, Judas puame jāā yaye dinero cajāñarī poare cañnarīcānūgōbojau āmi. Bairo caácu nimicūā, ti poa macāājērē jericawori cū majū cū caborijere cawapatinucūā āñirī, tore bairo īwī. ⁷Bairo Judas cū cairō, Jesús puame qūiwī:

—Patowācōrō cō ī busupajūgoeticōāña. Atio carōmio puame yu rupaui caānipeere caroaro átijūgoyeticūō átiyamo tie cajutiñurijē mena. ⁸Cabopacarā roquere tocānacānia na mujāā īñacōā ninucūgarā, mujāā watoa na caāno. Yu puame roque tocānacānia mujāā mena yu āmerīgu —qūiwī Jesús Judare yua.

Conspiración contra Lázaro

⁹Capāārā judío majā mena macāāna masīñupā Betania macāpu Jesús jāā cū cajūgoānierē. Torena, butiuro Jesure cañnagarā āñirī, ti macāpu jāā īñarā etawā. Bairi Jesús jeto meerē cañnagarā āñirī etawā. Lázaro

cariayasiricu ānacūrē Jesús cū cacatioricu cūārē īñagarā, topu etawā. ¹⁰⁻¹¹Mai, sacerdote* majā quetiuparā puame, “Cū, cariaricure Jesús cū cacatio īñorīquērē caññarīcārā ānirī capāārā judío majā marīrē ricawatiri, Jesús puamerē cū tūgousarā átiyama,” āmeo īñuparā. Bairo īrī yua, Lázaro cūārē cū pajīā rocacōāguyuparā.

Jesús entra en Jerusalén

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹²Mai, ti watoa caño, capāārā camasā Jerusalēpu ásúpa, Pascua bose rūmu netōrána. Bairi ti rūmu busuri rūmu caño merē masīñupā Jesús ti macārē cū caetapeere. ¹³Bairo cū caetapeere camasīrā ānirī yua, peepū ūnie carupaño querire pajure jeri, Jesure cū bocáwā. Bairo cū bocárána, atore bairo ī basa awajabusu useanipeowā:

—iNocārō to ñumajücōāñati! iNocārō cañuu majūrē Dios cū catutuarije mena marī cū cajoure cū marī basapeoto! iNocarō cañuu Israel macāāna Quetiupau Rey majūrē cū marī basapeoto!

¹⁴Jesús puame burrore* bocāetari cū buipū pesari ámī Jerusalēpu. Mai, Dios ya tutipū cūārē torea bairo cū cabaipeere ī quetibujuyupa:

¹⁵“Tūgoña uwieticōāña mujāā Sión* macā macāāna. Īñañijate.

Mujāā Quetiupau Rey burro buipū pesari atíyami,” ī quetibujū woatuyupa Dios ya tutipū.

¹⁶Mai, caññijūgoro jāā, cū cabuerā, jāā tūgomasīpū tore bairo ī quetibujuriquere. Cabero, Jesús riari bero umrecoópu cū cawāmúátó beropu roque, nipetirije Jesús cū cabaipeere na cawoatujūgoyetiriquere jāā masīwū. “Jesús cū cabaipeere ī quetibujurā bairo ī woatuyupa,” jāā ī tūgoñamasīwū.

¹⁷Mai, Jesús Lázarore masā operu caācūrē cū cacatioro caññarīcārā puame tie nipetiro na caññarīquērē na quetibujū netōrā āma camasārē.

¹⁸Bairi nipetiro camasā Jesure cū bócarásúpa. Jesús, ti wāme catorique caroare cū caāti īñorīquērē na caquetibujuro jūgori cū bócarásúpa.

¹⁹Aperā fariseo* majā puame atore bairo āmeo īñuparā:

—Merē mujāā masīña: Tore bairo na caññijērē marī caēñotaeticōāta, dope marī áti masīētigarā. Īñañijate. iNipetiro camasā cū jetore tūgousarā átiyama! —āmeo īñuparā fariseo majā.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰Jerusalēpu cabose rūmu netōrātana mena macāāna cūā āñupā jīcāārā griego* majā. Bairi na cūā ti bose rūmu caño Diore cañroaratána āñupā. ²¹Bairi na puame Jesure caññagarā ānirī, Felipe tūpu etawā. Mai, Felipe puame Galilea yepa jīcā macā Betsaida macāācū āmi. Bairi na puame butiuro atore bairo Felipe quīwā:

—Jesure butiuro cū jāā īñagaya.

²²Bairo cū na cañrō tūgo, Felipe, Andrés puamerē cū quetibujūámī. Bairi na pugarāpu Jesure cū quetibujura etawā. ²³Bairo cū na cañquetibujuro tūgo, Jesús puame atore bairo jāā iwī:

—Merē petoaca cōñacoatíya yu, Camasā Jūgocure yu na capajīarocaró bero caññimiatacūārē yu cacatitunu wāmuápáro umrecoó buipū nocārō caroaro cañopu. ²⁴Cariape majū mujāā yu quetibujuya: Trigo* apea ūnorē ñerī pupeapu marī caotero bero, tie oterique boaweri caputieticōāta, bairica majū rīca jomasīētigaró. Bairopua, ñerī pupeapu marī caotero bero, tie oterique boaweri caputiata roquere, caroa capee majū

ricacutinucūña. ²⁵ Bairi tunu Diore caboena añirí, ati yepa macāājē jetore butioro mujāā caugaripea īñacōāninucūata, cayasiparārē bairo mujāā tuagarā. Bairi ati yepa macāājē carorijere mujāā caboeticōāta roque, Dios mena caānicōāninucūparā mujāā ānigarā. ²⁶ Bairi noo caborā yu caquetibujurijere catūgousagarā na tūgopaje usaáto yu yayere, yu paabojari majārē bairo na caānigaata. Tore bairo na caápata, na cūa yu caānopure ānigarāma. Bairi yu caquetibujurore bairo tūgousari caroaro caáticōānarē yu Pacu Dios puame na īñamairí caroare na jogumi —jāā ī quetibujuwí Jesús.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Bairo jāā ī quetibuju yaparo, bairo jāā īwí Jesús: “iÁmea butioro majū yu yeripu yu tūgoña yapapuaya! ¿Bairi, nopē bairo Diore cū nī jēnicuti? ‘Caacu popiye yu baio joroque cabaípee to baieticōāto,’ cū nī jēnietigu. Bairo Diore cū nī jēnietigu, itorecuna popiye yu catāmuorijē jūgori ati yepa macāāna na carorije wapare netōū acū yu apá!” jāā īwí Jesús.

²⁸ Ī yaparo, atore bairo qūī jēniwí Diopure: “Caacu, āmerē mu catutuarije puamerē camasārē na īñoña,” qūī jēniwí Jesús.

Bairo cū caijēnirō, umurecōopu atore bairo ī busuocajowu: “Merē yu catutuarije caroa āti īñoriquēre camasārē na yu āti īñonucūña. Bairi tunu yu catutuarije caroa mena camasārē na yu āti īñonemogu tunu,” Ī busuocajowu jōbuipu.

²⁹ Camasā, cūtu catūgoāna puame bairo caībusuocajorijere tūgori, bairo īwā:

—Bupore bairo ocajoapu.

Aperā camasā jīcāārā bairo īwā:

—Diotu macāācū ángel* Jesús mena busuroyaami —īwā.

³⁰ Bairo na caīrō tūgo, Jesús puame bairo na īwí:

—Yu yaye macāājē rotie meerē bairo ī busuami Dios. Mujāā yaye macāājē rotie majū roquere bairo ī busuami. ³¹ Bairi tunu merē āmea niña Dios ati yepa macāāna nipetiro camasārē cū caīñabeseri rūmu. Bairi wātí ati yepa quetiupau cūārē āmea Dios cū rocacōāgumi yua. ³² Bairi tunu yucupāipu yu papuaturi yu na canemugōnucōrō jūgori, ati yepa macāāna capāārā na carorije wapare netōrī, yu yarā jeto na ānio joroque na yu átigu —jāā ī quetibujuwí Jesús.

³³ Bairo Jesús cū caīrījērē cū tūgomasiata, bairo yucupāipu cū na capapuarocaro cū cariápeere quetibujugu īmiwí. ³⁴ Camasā puame bairo cū caīquetibujurijere tūgorā, atore bairo qūīwā Jesure:

—Dios ya tutipu na cawoaturiquere camasā jāā na caquetibujuro atore bairo jeto jāā tūgonucūña: Mesías* Dios cū cajou tocānacā rūmu cacaticōāninucūū nigumi. ¿Nopē mu puame, “Dios cū cajou Camasā Jūgocu puame yucupāipu yu na capapuarocarocaro yu riacoagu,” miñati? ¿Bairi ni puame cū ānicuti cū, camasā Jūgocure bairo caācū? —qūī jēniñawā camasā Jesure.

³⁵ Bairo camasā cū na caīrō tūgo, Jesús puame atore bairo na īwí:

—Mujāā mena mai ati yepapu ācū, yua, yu āniña ati yepa macāāna canaitārōpu caānarē bairo caānarē cajīñawoauere bairo caácu majū. Baiřua, yoaro majū mujāā mena yu āmerigu. Bairi mujāā mena yu caāno mai, yu caquetibujurijere caroaro yu tūgousaya, roro jāā tāmūore, ĩrā. Bairi merē mujāā masīña: Camasā nīami

canaitiārōpū jīñawoena áná, “Cariape jáá áná,” í masiētīñama. ³⁶Bairi yu, cajīñawoure bairo caācū, mujāá mena mai yu caāno īñarī, caroaro majū yu tūgousaya. Canaitiārōpū caānarē bairo mujāá caāmerīparore bairo írā, caroaro cariape yu caquetibujurijere yu tūgousaya —na íwī Jesús camasārē.

Bairo na í quetibuju yaparo, aperopu na rutıweyocoámí Jesús yua.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷Bairo Jesús puame nocārō caroa Dios yaye áti īñoriqūērē na caīñarō, na cū caáti īñomiatacūārē, judío majā puame, “Cariape caroare marī áti īñou átiyami,” qūī tūgousaema Jesure.

³⁸Bairi profeta* Isaías ānacū Dios ya tutipū cū cawoaquetibujucūrīcārōrē bairo bai etawu yua. Mai, profeta Isaías ānacū puame Dios ya tutipū atore bairo í woatujūgoyeticūñupī:

“Dios, jáá Quetiupau, jáá caquetibujurijere, noa ūna tiere tūgousaetiayama.

Bairi tunu mu yaye caroa áti īñoriqūērē īñamajucōāmirācūā, cariape jáá tūgousaetiayama,” í woatuyupi.

³⁹Bairi camasā profeta Isaías ānacū cū caīwoaquetibujuricarore bairo Jesús cū caquetibujurijere cū tūgousagaema. Tunu profeta Isaías ānacū apearpu cūārē atore bairo í woatu quetibujucūñañupī:

⁴⁰“Cacaapee cūgorā nimirācūā, di rūmū ūno caroa Dios cū caáti īñoriqūērē na īñamasīētīō joroque na átigumi.

Ati poa macāna na yeripū catūgoñamasīgaetoi, cacaapee cūgorā nimirācūā, cū caátiere na īñamasīētīō joroque na átigumi.

Tunu bairoa caāmoō cūgorā nimirācūā, cū yaye quetire na tūgomasīētīō joroque na átigumi.

Na yeripure tūgoñamasīētīñama na cū caquetibujugamirījērē.

Bairi, ‘Jāá mu netōwā,’ īētīnucūñama Diore,” í quetibujuyupi Isaías ānacū.

⁴¹Mai, Isaías ānacū puame tore bairo cū caīwoaturijere merē īñañupī Dios cū catutuarije mena ati yeparu Jesús cū cabaipeere. Bairo Jesús cū cabaipeere caīñarīcū ānirī tore bairo quetibujuyupi.

⁴²Bairo Jesure cū na catūgousaetimiatācūārē, capāārpu judío majā mena macāna cū caquetibujurijere tūgousawā. Bairi tunu jīcāārā judío majā quetiuparā caānimajūrā cūā Jesús cū caquetibujurijere cū tūgousawā. Bairo Jesure cū tūgousamirācūā, fariseo majārē uwiri, baujaro, “Jesure catūgousarā jáá āniña,” īēma. “Bairo marī caīata, sinagoga* nūbuERICA wiiripū marī caāno fariseo majā marī acuwiyorema,” írā, baujaro Jesure cū na catūgousarijere bai īñogaema. ⁴³Mai, na puame Dios butioro na cū caīñajesopee ūnorēā, butioro camasā puame narē na caīroaro bowā. Bairi Jesús puamerē baujaro tūgousagaema.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴Bairo jáá í quetibuju yaparo, Jesús puame busurique tutuaro mena atore bairo íwī: “Ni jīcāū ūcū yu caquetibujurijere catūgousau puame, yu jeto merē tūgousau átiyami. Yure cajoricu yu Pacu Dios cūārē cū tūgousau átiyami. ⁴⁵Bairi tunu ni jīcāū ūcū yure caīñanucūbugou yu jeto meerē īñanucūbugou átiyami. Bairi yure cajoricu yu Pacu Dios

cūārē caññanucūbugoure bairo ácu baiyami. ⁴⁶Yua, yu añña camasārē canaitiārōpu cañnarē cajññawoure bairo caátiatácu ati yeparure. Bairi yu caquetibujurijere catūgousarā puame canaitiārōpu cañnarē bairo roro átiāmerigarāma. ⁴⁷Bairi yu caquetibujurijere tūgocōāmīracūā, yu caquetibujurore bairo caāperārē popiye na baio joroque na átiacú mee yu apú. Bairi tunu ati yepa macāāna camasārē yu majūā na átirei acú mee yu baiwu. Na carorije wapa roquere ati yepa macāāna camasārē na netōū ácu yu baiwu. ⁴⁸Bairo yure boetiri, yu caquetibujurijere catūgousagaenarē carepau merē nicōññami. Bairi atie mujāā yu caquetibujurijere na catūgousagaetie wapa jūgori popiye na baio joroque na átigumi camasārē Dios, cū caññabeseri rūmū catūsari rūmū caāno yua. ⁴⁹Yu puame yu majūā yu catūgoññarījē mena mee busuri mujāā yu quetibujunucūña. Yu Pacu Dios yure ati yeparu cajoricu puame roque yu caīpeere, yu caátipee cūārē yu átiroticūwī. ⁵⁰Bairi yu masiña baiyua yu Pacu Dios yu cū caátiroticūriqūērē: Camasā yeri capetietiere na cacūgomasīparore bairo ī, tore bairo yu quetibuju rotijowī. Bairi yu caīrījē puame yu majūā yu caīrījē mee niña. Yu Pacu cū caīquetibujurotījoricarore bairo jeto roque carīape ñi quetibujunucūña,” jāā ī quetibujuwī Jesús.

Jesús lava los pies de sus discípulos

13 ¹Judío majā bose rūmū Pascua* caetaparo, jīcā rūmua rusawu merē. Cū pacu cū cacūricā rūmū caetaro, jāārē pitiri cū pacu Dios tupa átí cū cañniápere masīcōāwī merē Jesús. Bairi ati yepa macāāna marī cū yarārē marī maimajūcōāwī Jesús.

Bairo jeto marī maicōā ninucūgumi tocānacā rūmua.

²⁻⁴Bairi merē Judas, Simón Iscariote macūrē cū yeripu wātí cū jācōā bauwī, Jesure cū cabusujābuitirocamasīparore bairo ī. Bairi Jesús puame masīcōāwī, Dios cū carotijoricu añiri. Tunu bairoa Dios tupa cū catunuápée cūārē masīcōāwī Jesús. Bairi cū pacu Dios puame nipetirije rotimasīriqūērē cū joyupi Jesure. Bairi jāā jīcārō mesapu caugaruimiatacu, Jesús puame wāmūnucāwī. Bairo wāmūnucārī, cū jutiro cabui macāātōrē tuwe cūcōāwī. Bairo áti yaparo, juti aserore neátiri, tore cū isitawēpu nejiyatuwī Jesús. ⁵Bairo áti yaparo, ocore jotu bapapu waapiojāwī. Bairo átiri, jāā, cū cabuera rūporire cosejūgowī Jesús. Bairo cose yaparori bero, jutii asero cū isitawēpu cū capajūātuatato mena jāā rūporire parebopowī Jesús.

⁶Simón Pedro puame cū rūporire Jesús cū, cū cacosegaro, bairo qūiwī: —Yu Quetiupau, ¿yu cūārē yu rūporire mu coseiáti?

⁷Bairo Simón Pedro cū caīrō tūgo, Jesús puame bairo qūiwī:

—Āmeacā bairo mu yu caátigarijere mu tūgoña masīētīña mai. Caberopu tiere mu tūgoña masīgu yua —qūiwī.

⁸Pedro puame bairo Jesús cū caīrō tūgo, bairo qūiwī:

—iYua, yu rūporire mu yu cose rotietimajūcōāgu!

Bairo cū caīrō, Jesús puame bairo qūiwī Pedrose:

—Bairo mu yu cacoseeticōāta, mua, yu yarā mena macāācūrē bairo mu āmerīgu.

⁹Jesús bairo cū caīrō tūgo, bairo qūiwī Simón Pedro puame:

—Yu Quetiupau, toroque yu rūpori jetore coseeticōāña. iBairi yu wāmōrī, yu rūpoa cūārē yu cosepeyocōāña yua! —qūiwī Pedro Jesure.

¹⁰Bairo cū caĩmiatacūārē, Jesús puame bairo quĩnemowĩ tunu:

—Āmeacā merē caroaro caugueri usacosere yaparoatana marĩ caãmata, nairōācā usanemoa maninucūña, merē caroaro nipetiro rupau caugueri mána ānirĩ. Bairi marĩ rupori jetore marĩ cacosenemopee ñña. Bairāpua, carorije cawapa mána, caugueri mánarē bairo caña mujāā āniña. Bairo cabairā nimirācūā, bairāpua nipetiro tocānacāpua bairo mujāā āmeriña —quĩwĩ.

¹¹Mai, “Bairāpua, nipetiro tocānacāpua caugueri mánarē bairo mee mujāā āniña,” jāā cū caĩata, cūrē cabusujābuitirocapaure cū masĩrĩ, bairo jāā ĩwĩ Jesús.

¹²Bairo jāā, cū cabuerā ruporire cose yaparo, cabuimacāātō jutiro cū cawecūatatore nejāñawĩ tunu Jesús. Bairo áti yaparo, mesapu ruiwĩ jāā mena. Bairo etanumurĩ bero, atore bairo jāā ĩ jēniñawĩ Jesús:

—¿Mujāā masĩñati dope ĩgu mujāā ruporire yu coseupari? ¹³Mujāā puame yure, jāārē Cabuei, jāā Quetiupau, yu mujāā ĩ piinucūña. Bairo yure ĩ piirā, cariapea ĩrā yu mujāā ĩnucūña. Cūā yu āniña baipua. ¹⁴Bairi yu puame jāārē Cabuei, jāā Quetiupau, mujāā caĩpiinucūñ puame, mujāā ruporire yu cose yaparoya merē. Bairi mujāā cūā torea bairo mujāā majū mujāā ruporire caāmeo coseparā mujāā āniña tocānacāpua. ¹⁵Bairi mujāārē ati wāmerē mujāā yu áti ĩñoña, mujāā cūā torea bairo mujāā caāmeo átinucūparore bairo ĩ yua. ¹⁶Cariape mujāā ñi quetibujuya: Ni jĩcāñ ũcū cū quetiupauñre capaabojari majōcū cū quetiupau netōrō āmeriñami. Bairoa tunu ni jĩcāñ ũcū cajoecou puame cūrē cajoricu netōrō āmeriñami.

¹⁷Bairo yu caĩquetibujurijere tūgousari

caroaro mujāā caāti āmata, caroaro useanirĩquē mena mujāā ānimasĩgarā.

¹⁸“Baipua, mujāā nipetirārē, ‘Bairo mujāā baigarā,’ ĩ busu mee mujāā ñiña. Yu puame roque merē yu masiña yu cabesericarā mujāā caānierē. Bairi Dios ya tutipu na caĩwoatuquetibuju jūgoyeticūrĩcārōrē bairo baigaro. Atope bairo ĩ woatu quetibujuyupa: ‘Yu mena caugarui nimicūā, yure cateei yu wapacu majū tuagumi,’ ĩ woatuyupa. ¹⁹Bairi merē mujāārē cariape mujāā quetibuju weyojūgoyeticūñ ñiña. Bairi mujāā yu caquetibujurore bairo cabairo ĩñarā yua, ‘Dios cū cajoricu majū ñiñami,’ yu mujāā ĩgarā yua. ²⁰Cariape mujāārē ñi quetibujuya: Ni jĩcāñ ũcū yu caquetibujurotĩjoure catūgousau ũcū puame yure catūgousaure bairo ñiñami. Bairi tunu ni jĩcāñ ũcū yu caquetibujurijere catūgousau puame yure cajoricu cūārē catūgousaure bairo ñiñami,” jāā ĩ quetibujuwĩ Jesús, jāā, cū cabuerārē yua.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹Bairo jāā ĩ quetibuju yaparo, Jesús puame butiuro tūgoñarĩquē pairi cariapea jāā quetibujucōāwĩ cū cabaipere. Atope bairo jāā ĩwĩ:

—Cariape majū mujāārē ñi quetibujuya: Mujāā mena macāācū jĩcāñ roro yure ĩ busujābuitirocagumi.

²²Bairo Jesús jāā cū caĩrō tūgori, jāā cū cabuerā puame jāā majū tocānacāpua, jāā āmeo ĩña maniapū. “Cūrē ĩ ĩmi Jesús,” jāā ĩ masiēpū. ²³Mai, yu puame Jesús butiuro cū caĩñamai majū yu āmu. Bairi yu mena Jesús puame cū cabusunemopee āmu, jāā caugaruiñanito yu mai, cū cabaipere.

²⁴Bairi Pedro puame yure ĩñarĩquē

mena yasioroa yu quetibuju jowí:
 “Noa na caátipeere tore bairo qūīnati,”

qūī jēniñáto í, tore bairo ámi Pedro.

²⁵Bairo cū caátimasīōrījērē īnarí, yu puame cūtu jāñurí etanucārí atore bairo cū nī jēniñawū Jesure:

—Yu Quetiupau, łni majū cū āniñati?

²⁶Jesús puame bairo cū yu caijēniñarō, atore bairo nīwí:

—Pan yosenerí yu canuni puame cū majū nigumi.

Bairo jāā í quetibuju yaparo, Jesús tocārōā yua cū pāārē yosenunijowí Judas Simón Iscariote macūrē. ²⁷Bairo pāārē cū cañerō bero, Judas yeripu wātí merē nicōāñupí. Bairo cū cabairo īña, tocārōā Jesús puame bairo qūīwí yua:

—Bairo mu caátigarijere tāmuriā áticōāña.

²⁸Bairo Jesús cū caīrō, jāā cū cabuerā mesapu caugaruiatana, jīcāñ ūcū puamena, “Bairo Jesús īgu īñami,” jāā í tūgoña masīēpū, tiere tūgorā.

²⁹Mai, Judas puame jāā yaye dinero cajāñarí poare caīñaricāñugōbojari majōcu āmi. Bairi atore bairo jīcāārā jāā mena macāāna í tūgoñacōāwā:

“Bose rūmu macāājē rotie mu wapati ápá,’ qūīgu ĩatacumi, o ‘Apeye ūnie wapatiri cabopacarārē na nunijā,’ īgu ĩatacumi,” jāā í tūgoñacōāwū jāā puame.

³⁰Mai, Judas puame Jesús pāārē cū, cū cayosenunirō beroaca, jicoquei witicoámí merē yua. Bairo cū cawitiátípu merē ñamipu āmu.

El nuevo mandamiento

³¹Judas cū cawitiatato bero, Jesús puame bairo jāā īwí yua:

—Āmea Dios macū yu cañnierē, yu, Camasā Jūgocu, yu áti īnogu. Bairi Dios puame yu jūgori nocārō cū catutuarije caroare áti īnogumi

camasārē. ³²Yu, Camasā Jūgocu nocārō yu catutuarije yu caáti īñoata, yu Pacu Dios cūā jāā catutuānierē īnogumi. Tāmuriā tore bairo áti īnogumi Dios cū camasīrījērē. ³³Yu yarā, yu pūnaarē bairo caāna yoaro mujāā mena yu tuaetigu ati yeparure. Bairo mujāā yu caawayoro bero, mujāā puame butiuro yu mujāā macāmigarā. Bairi mujāā nīnemoña tunu, judío majārē na yu caiquetibujuatatorea bairo nī quetibuju: Yure mujāā macāmigarā. Bairo yu macāmīracūā, yu caátípaupure caetamasīēna ānirí, yu mujāā bócaetigarā. ³⁴Bairi atie cawāma wāmerē mujāā yu átiroti cūña: Mujāā majū tocānacāpura mujāā āmeo maicōā ninucūwā. Bairi yu, mujāārē yu camairōrēā bairo mujāā cūā tocānacāpūrea āmeo maicōāña. ³⁵Bairi tocānacāpūrea mujāā caāmeomairō īñarā, nipetiro camasā mujāārē, “Na roque Jesús cū cabuerā majū niñama,” mujāā í īñagarāma — jāā īwí Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Jesús anuncia que Pedro lo negará
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶Bairo Jesús cū caiquetibujuro bero, Simón Pedro atore bairo qūī jēniñawí:

—Yu Quetiupau, łnooru águ, tore bairo mi quetibujuyati jāārē?

Jesús puame atore bairo qūī yuwí:

—Mua, noo yu caátópure yu mu usamasīētīgu mai. Caberoru roque yu tūpu mu ámasīgu.

³⁷Bairo cū caīrō tūgo, Pedro puame atore bairo qūīwí:

—Yu Quetiupau, łdopēī āmerē mai mu yu usamasīētībujiocuti? íCotericaró mano mu cariaro ūnorēā, yu puame roque yu riamasīña! —qūīwí Pedro Jesure.

³⁸Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūīwí:

—¿Cariape cotericaró mano yu jūgori mu riagayati? Bairi murē cariapea ñiña: Abocu cū capiiparo jūgoye, itiani majū, “Cū yu masiētīña Jesure,” yu mitogu.

Jesús, el camino al Padre

14 ¹“Yu yarā, tūgoñarīquē paleticōaña. Dios mena tūgoñatutuari yu mena cūārē tūgoñatutuacōaña. ²Yu Pacu cū caño umurecōopure ānapauri capee majū niña. Yu Pacu tūpu ānimasīrīquē caāmericōāta, ‘Mujāā caānipapare mujāā yu qūēnojūgoyetibojau āya,’ mujāā ñetibujoricu. ³Bairi mai, yu puame mujāā caānipapau roto mujāā qūēnobojuau ácu yu baiya. Bairo qūēno yaparori bero roque, mujāārē yu nei atīgū, yu mena mujāā caānimasīparore bairo í. Bairo yu caató, mujāā cūā yu caānipaua mujāā ānigarā. ⁴Merē mujāā etamasīña yu jūgori yu caátīpaurē.”

⁵Bairo jāā cū caīrō tūgo, Tomás puame Jesure bairo qūiwī:

—Jāā Quetiupau, jāā masiētīña. ¿Noopure águ bairo miñati? ¿Dope bairo jāā masīrāati mu caápawāpūre?

⁶Jesús puame bairo cū caīrō, atore bairo qūiwī:

—Yua, yu āniña, maa átawārē bairo caācū. Yua, yu āniña cariape caācu. Caticōānio joroque caācu yu āniña camasārē. Yu jūgori mena jeto mujāā etamasīgarā yu Pacu cū caānopure. ⁷Yure mujāā camasiāta, yu Pacu cūārē cū mujāā masīcōāgarā. Merē āmea yu mujāā masīña. Bairo yure camasīrā ānirī, yu Pacu cū caátīānie cūārē caīñacōānarē bairo mujāā āniña.

⁸Bairo Jesús jāā cū caīrō tūgo, Felipe puame Jesure bairo qūiwī:

—Yu Quetiupau, mu Pacure jāā iñoña. Bairo jāā mu caīñoata, jāārēā tocārōā ñucōaña yua.

⁹Bairo cū caīrō, Jesús puame atore bairo qūiwī:

—iAgo tame Felipe! Nocārō yoaro mujāā mena yu caānimiatacūārē mai, ¿yu mu masiētīrecoayati? Yure caīnanucū, yu Pacu cūārē caīñacōāninucūūrē bairo ācū baiyami merē. ¿Dopēī, ‘Mu Pacure jāā iñoña,’ yu miñati? ¹⁰¿Cariape yu Pacu mena yu caānierē, bairi yu Pacu cūā yu mena cū caānierē mujāā masiētīñati? Bairi atore bairo mujāā yu caīquetibujurije yu majūā yu catūgoñarō mee bairo niña. Yu Pacu, yu mena caācū mena roque cū carotiro mena bairo caroaro cū paariquere yu átiāninucūña. ¹¹Mujāā cūā cariape masīña yu Pacu mena yu caānierē. Bairi yu Pacu cūā yu mena cū caānierē masīña. Bairo baiena cūā, jīrīāpura mujāā yu caāti iñonucūrjēre iñarī, mujāā cūā cariapea masīña. ¹²Bairi muna mee mujāārē ñiña: Yu caquetibujurijere cariape catūgousau ānirī yu caátie ūnierē cū cūā átimasīgumi. Yu roque yu Pacu tūpu yu caācoato jūgori, cū puame jīrīā netōjāñurō caroaro majū átimasīgumi. ¹³Bairi yu wāme mena írī nipetirije mujāā cajēnirō, mujāā caīrōrēā bairo mujāā yu átibojagu. “Yu Pacu Dios yu jūgori yu Pacu cū catutuarijere na iñáto na cūā,” í bairo mujāārē yu áti iñogu. ¹⁴Bairi yu wāme mena írī tocānacā wāme mujāā cajēnirō cārō mujāā cajēnirōrēā bairo mujāā yu átibojanucūgu yua —jāā í quetibujūwī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵Bairo jāā í quetibujū yaparori bero, bairo jāā í quetibujūwī tunu Jesús: “Yure mujāā camaiata, yu caroticūrjē cūārē torea bairo caroaro mujāā átícōā

ninucúgarā yua. ¹⁶⁻¹⁷Yū pñame yū Pacu pñere mujāā yū jēnibojagu, apei mujāārē cajūgoānitutuapau, Espiritu Santo cariape majū caācūrē, tocānacāni mujāā mena cū caāninucūparore bairo ī. Ati yepa macāāna roque, cū, Espiritu Santore na yeripñ cū cūgoetinucūñama. Bairo cū cūgoetiri, cū caátie, cū catutuarije cūārē īñajesotinucūñama. Baiiri mujāā pñame roque cū mujāā masījāñuñā, cū pñame mujāā mena tocānacāni mujāārē cū caāno jūgori. Baiiri tocānacānia mujāā mena, mujāārē ānicōā ninucūgami yua.

¹⁸“Bairua, mujāā yū aweyocoāpérigu. Yū atígu tunu, mujāā mena tocānacā rūmua ānicōā ninucūgu. ¹⁹Merē petoaca rusaya ati yepa macāāna camasā yūre na caññājanaparo yua. Mujāā pñame roque tocānacā rūmua yū mujāā masīcōā ninucúgarā mujāā mena yū caānicōāninucūrījērē. Yū pñame caānicōāninucūyū yū āniñā. Baiiri torea bairo mujāā cūā mujāā ānicōā ninucúgarā. ²⁰Mujāārē Espiritu Santo cū caetari rūmua caāno yua, mujāā masīgarā yū Pacu mena yū caānierē. Baiiri mujāā cūā yū mena āna, yū cūā baiiri mujāā mena yū caānie cūārē mujāā masīgarā yua. ²¹Yū caroticūrījērē tūgousari, yū caroticūrījērē bairo caāticōāninucūyū pñame cariapea yū maicōāninucūyū átigumi yua. Baiiri yūre camaicōācūrē yū Pacu cūā cū maicōā ninucūgami. Yū cūā cū yū maicōā ninucūgu. Baiiri cū ñinogu yū camasīrījērē yua,” jāā ī quetibujūwī Jesús cū cabuerārē yua.

²²Apei Judas cawāmecucu, Judas Iscariote mee caācū pñame atore bairo Jesure qūī jēniñawī:

—Yū Quetiupau, ¿dopēī jāā jetore mñ camasīrījērē jāā miñouati? ¿Dopēī ati yepa macāāna camasā cūārē na miñoeuati? —qūī jēniñawī.

²³Jesús pñame bairo Judas cū cañjēniñarō, atore bairo qūī yūwī: —Yūre camai, yū busurique cūārē catūgousau niñami. Baiiri yū Pacu cūā cū majjāñugumi. Baiiri yua yū Pacu mena pugarāpua cū mena jāā ānicōā ninucúgarā tocānacā rūmua yua. ²⁴Yūre camaiecū pñame roque yū busurique cūārē catūgousaecu niñami. Tunu bairoa yū cañquetibujuriye yū majūā yū catūgoñarōā, yū cañbusurije mee niñā. Yū Pacu Dios yūre cajoricu cū cañbusu quetibujurotirije majū roque niñā.

²⁵“Bairi mujāā mena ācū mai, nipetirije atiere mujāā ñi quetibujuya. ²⁶Bairi Espiritu Santo mujāārē cajūgoānitutuapau, yū Pacu yū jūgori mujāārē cū cajopau pñame nipetirije mujāā masīōgumi. Baiiri tunu atie mujāā yū caquetibujuriye nipetirijere tūgoña masīpetio joroque mujāā átigumi yua.

²⁷“Bairi yū pñame yū ácoagu. Bairo ácú, mujāārē yū joya jīcārō tūni tūgoña yeri jāñā āñajerē. Tie jīcārō tūni tūgoña yeri jāñariqūē caānicōānie yū yaye majūrē mujāā yū joya yua. Ati umrecóo macāāna camasā na cajonucūrōrē bairo mee mujāā yū joya. Torena, tūgoña yapapuaeticōāña. Uwitūgoñaeticōāña. ²⁸Merē yū mujāā tūgoaru, ‘Yū áya,’ mujāā yū cañrījērē. Baiiri tunu, ‘Mujāā mena yū āni atígu,’ yū cañrījē cūārē mujāā tūgoaru. Yūre camaitūgoñamajūcōārā mujāā caāmata, ‘Yū Pacu tūpu yū áya,’ yū cañrījērē tūgori butioro mujāā useanibujioatana. Yū Pacu Dios pñame yū netōrō caānimajūyū niñami. ²⁹Torecu, cariape majū mujāārē ñi quetibujū jūgoyetiweyocōāña merē. Bairo yū cañrījērē bairo cabairopñ, ‘Cariape majū jāā ī quetibujuyupi,’ mujāā ī masīgarā yua.

³⁰“Tocārōā yua, mujāā mena capee yu busuetigu. Merē atīgu baiyami ati yepa macāānarē carotimasīrī majōcu. Cū puame bairo rotimasīmicūā, yure nopē caátijīātimasīēcū niñami.

³¹Bairoa cabaípee niña bairopua, ati yepa macāāna nipetiro camasā yu Pacu Diore cū yu camairijērē na camasīparore bairo yua. Tunu bairoa masīgarāma yu Pacu Dios yure carotijoricu yu cū carotiorea bairo yu caátie cūārē,” jāā īwī Jesús.

Bairo ī yaparori bero: “Wāmūncāña. Jito, tāmurī marī átōca merē,” jāā īwī Jesús, jāā, cū cabuerārē yua.

La vid verdadera

15 ¹Bairo jāā ī yaparori bero, Jesús bairo jāā īnemowī tunu: “Yu puame usewu caānimajūrī wure bairo caācū yu āniña. Bairi yu Pacu Dios puame cause otericu majūrē bairo caācū niñami. ²Bairi usewu jīcā rūpu carīca manicōāta, ti rūpūre pajure recōāmasīñami yu Pacu. Caroaro ti rūpu carīca cūpata, carorije ūnierē jee reri, caroaro īñanūñje masīñami, capee to carīca cutinēmparore bairo yua. ³Bairi mujāā puame torea bairo yu caátiroticūrīqūērē tūgousari caroarā majū catuarā mujāā āniña. ⁴Bairi yure tūgousa jānaeticōāña. Yu cūā, mujāārē mairī, mujāā yu capitietorea bairo mujāā cūā yure yu tūgousajānaeticōāña. Bairi merē mujāā masīña: Jīcā rūpu usewu rūpu carupau majūpu to caāmerīcōāta, rīca jomasīētīña. Carupau majūpu caāni rūpu ānirī rīca cutimasīnucūña. Torea bairo mujāā cūā caroa wāmerē mujāā átīanimasiēna, yure tūgousari jīcārōrē bairo yu mena mujāā caāmerīcōāta.

⁵“Bairi yu puame usewu carupawu majūrē bairo caācū yu āniña. Mujāā puame tiwu usewu rūpūre bairo caāna

mujāā āniña. Bairi ni jīcāū ūcū yure catūgousacōācū, yu cūā cū mena cū yeri yu caāmata, jīcārō tūni caroa macāājērē átīanimasiñami nocārō paio majū yua. Yu, yu camanicōāta, nopē bairo caroa macāājērē mujāā átimasīēna. ⁶Yure tūgousari yu carotiore bairo caátīamerā na caāmata, rocaecocōāgarāma. Bairo rocaecori yua, peeropu joe ecogarāma, carorije cajīnirijē usewu rūpūre jeri peeropu na cajoerore bairo yua.

⁷“Bairo yure tūgousari yu carotiore bairo jeto botioricaro mano caátīana mujāā caāmata, noo mujāā caborijere yu jēniña. Bairo mujāā cajēnirō, noo mujāā caborijere mujāā yu jomasīña. ⁸Cariapea yu cabuerā majū caāna nocārō paio caroa macāājērē átīanimasiñama. Bairo na caátīanimasiñijē jūgori yu Pacu puame netojāñurō camasārē caīroaecu cañuu majū tuagumi. ⁹Torecu, butioro mujāārē nīñamaīña, yu Pacu yure cū camairōrēā bairo. Bairo yu camairā ānirī jīcārōrē bairo yu mena ānicōā nīnucūña tocānacā rūmua. ¹⁰Yu caroticūrījērē caroaro tūgousari, yu carotiore bairo jeto mujāā caátī āmata, yu camairā, yu yarā majū mujāā tuagarā. Yu cūā yu Pacu yu cū carotiore bairo ácu, cū camai majū yu caānorēā bairo mujāā cūā yu camairā majū mujāā tuagarā.

¹¹“Atore bairo mujāā nī quetibūyua, caroaro yu mena mujāā causeanimasiñarore bairo ī. Tunu bairoa mujāā causeani coterije caroaro jīcārō tūni to caānijīātīparore bairo ī, tore bairo nī quetibūyua. ¹²Bairi atore bairo mujāā yu átiroticūña: Mujāārē yu camainucūrōrēā bairo mujāā cūā tocānacāūpuā āmeo maiña. ¹³Nocārō cū yarārē camaimajūū cū caāmata, cū majū rupau mena cūārē

popiye tãmuorí cū jūgori riamasĩñami.
¹⁴Bairi mujãã yu caroticũrĩjērē jĩcārō
 tũni mujãã caátimasĩata, yu yarã, yu
 baparã majũ mujãã ãniña. ¹⁵Bairi
 ãmerē yua yu paabojari majãrē bairo
 mujãã ñiñaētĩña. Mai, capaabojari
 majõcu puame cū quetiupau
 nipetirije cū caátĩaninucũrĩjērē
 masiētĩñami. Bairi ãmerē ‘yu baparã’
 mujãã ñiña, nipetirije yu Pacu yu
 cū caquetibujurotiriquere mujãã yu
 camasĩorō jūgori yua. ¹⁶Mujãã, yure
 bori yu mujãã beseewu. Yu puame
 roque mujããrē mairĩ mujãã yu besewu.
 Bairo mujããrē beseri caroa quetire
 mujãã yu quetibuju rotijoya capããrã
 camasãrē, yu yarã na ãnicõã ninucũõ
 joroque mujãã caátiparore bairo
 ĩ. Tore bairo mujãã caátĩanimasĩata,
 yu wãme mena ĩrĩ nipetirije mujãã
 cajenĩrĩjērē mujãã jogumi yu Pacu.
¹⁷Bairi atiere mujãã yu ãtiroticũña:
 Nipetiro tocãnacãpũna ãmeo maiña,” ĩ
 quetibujuwĩ Jesús, jãã, cū cabuerãrē
 yua.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸Ī quetibuju yaparo, atore bairo jãã
 ĩnemowĩ tunu: “Ati umurecõo macããna,
 mujãã, yu yarãrē na caĩñateata, merē
 yure caĩñatejūgoricarã ñiñama. Tere
 mujãã camasĩrõ yu boya. ¹⁹Mujãã
 cūã ati yepa macããna cariapea
 mujãã caãmata, na, camasã cūã
 mujãã maibujorãma, na yarãrē na
 camairõrēã bairo. Yu puame roque
 mujããrē ati yepa macããna mena
 macããnarē mujãã yu besewu. Bairi
 mujããrē ati yepa macããna puame
 butioro mujãã teyama, merē ati yepa
 macããna mee mujãã caãno jūgori
 yua. ²⁰Cajūgoye atore bairo mujãã yu
 caquetibujuatãjere tūgoãnemoñijate:
 Ni jĩcãũ ũcũ paabojari majõcu cū
 quetiupau netõjãñurõ ãmerĩñami. Yure

roro yu ãti usanucũwã, yu pajĩãgarã.
 Bairi mujãã cūãrē torea bairo roro
 mujãã átigarãma. Tunu bairoa
 yu yaye quetire na catūgousaata,
 mujãã cūãrē mujãã tūgousagarãma
 mujãã caquetibujurijere. ²¹Bairãpua,
 aperã camasã mujããrē roro jeto
 átinucũgarãma, yu caquetibujurijere
 tūgousari camasãrē na mujãã
 caquetibujunetõrĩjē jūgori. Bairo
 mujããrē caátinucũrã puame yu Pacu
 Dios yure ati yepapũ cajoricure
 camasĩena ãnirĩ bairo mujãã
 átinucũgarãma.

²²“Ati yepa macããna nipetiro
 camasã na carorije wapare na yu
 caquetibujumasĩõũ ápericõãta,
 yure na catūgousaetie wapa, wapa
 cūgoetibujorãma. ãmerē yua narē yu
 caquetibujuro bero, ‘Carorije cawapa
 mãna jãã ãniña,’ ĩ netõmasiētĩñama.
²³Bairi tunu jĩcãũ ũcũ yure caĩñatei
 puame yu Pacu Dios cūãrē caĩñateire
 bairo ãcũ baiyami. ²⁴Ati yepa macããna
 camasãrē caroa wãme ãti ĩñorĩqũērē
 na yu caátĩ ĩñou ápericõãta, yu
 caátiere na caĩroaetie wapa, wapa
 cūgoetibujorãma. Bairo na yu caátĩ
 ĩñorĩjērē ĩnamĩrãcũã, ñiñagaetiyama.
 Bairo bairã, yu Pacu Dios cūãrē
 caĩñaterãrē bairo ãna baiyama.
²⁵Atore bairo cabaipere Dios ya
 tutipũ ĩ woatujūgoyeticũñañupã: ‘Ñe
 apeye ũnie jūgori cabuĩcupẽrea qũĩña
 tejãñugarãma,’ ĩ woatu quetibujuyupa.
²⁶“Bairi mujããrē cajūgoãnitutuapau
 Espĩritu Santo cariape caãcũ majũrē
 yu Pacu jūgori mujãã yu cajorau
 puame, yu, cariape yu caãnierē mujãã
 masĩõgumi. ²⁷Mujãã puame merē
 yu mena cajūgoripãpũna yu mujãã
 masĩcõã ninucũwũ. Bairo mujãã cūã
 yure camasĩrã ãnirĩ cariapea na masĩõ
 joroque na mujãã átigarã camasãrē yu
 caátĩanierē.

16 ¹“Atore bairo mujãã ñi quetibujya, yu mena mujãã catũgoñatutuacõaniparore bairo ï. ²Mujããrẽ roro ñubuerica wiiripu caãnarẽ mujãã acuwiyoregarãma ati yepa macããna camasã. Tunu bairo átiri, mujãã pajĩarecõagarãma. Bairo noa ùna mujããrẽ capajĩaregarã puame, ‘Dios cũ carotiro mena ána marĩ átiya,’ ï tũgoñamigarãma. ³Tore bairo átigarãma, yure bairi yu Pacu cũãrẽ camasĩena majũ ãnirĩ. ⁴Atore bairo mujããrẽ ñi quetibujucũna, camasã roro mujããrẽ na caáto ñnarĩ, yu caiquetibujuriquere cabero mujãã catũgoñamasiparore bairo ï,” tore bairo ï quetibujuwĩ Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ.

Lo que hace el Espíritu Santo

Ï quetibuju yaparo, atore bairo jãã ï nemowĩ tunu: “Atie mujããrẽ yu caquetibujurijere caãnijũgoripaurpu mujãã yu quetibujerpu, mujãã mena caãcũ ãnirĩ mai. ⁵Bairi ãme roquere yu Pacu yure cajoricu tũpu águ majũ yu baiya. Bairo yu caágamiatacũãrẽ, ni ùcũ mujãã mena macããcũ, ‘¿Noorpu mu ácúati?’ yure caĩjẽniãgau manimajũcõãñami. ⁶Bairo írĩcãrõ ùnorẽã, mujãã puame yu cabaipeere mujããrẽ yu caquetibujurije jũgori butioro mujãã tũgoñarĩqũẽ paicõãña yua. ⁷Bairi mujããrẽ atore bairo cariape majũ mujãã ñiña: Mujããrẽ yu caaweyocoato ñuña. Mujããrẽ yu caaweyoeticõãta, mujããrẽ cajũgoñnitutupaure cũ yu joetibujou. Mujããrẽ yu caaweyocoápata roque, yu majũã cũ yu jogu Espiritu Santore. ⁸Cũ, Espiritu Santo acũru, ati yepa macããna nipetiro camasãrẽ, caroaro majũ na masĩõgumi carorije macããjẽ na caátinucũrĩjẽrẽ. Cariape macããjẽ cũãrẽ na masĩõgumi. Bairi

Dios cũ caĩnabesemasĩrĩjẽ cũãrẽ na masĩõgumi yua. ⁹Bairi Espiritu Santo puame camasãrẽ na masĩõgumi yure na catũgousaetie wapa jũgori na cayasipeere. ¹⁰Bairi tunu cariape yu Pacu yu ácoagu. Yu mujãã ñnaetigarã yua. Bairo yu Pacu tũpu yu caátie mena jũgori mujãã masĩõgumi Espiritu Santo puame caroaro cariape caãcũ yu caãnierẽ yua. ¹¹Tunu bairoa ati yepa macããnarẽ carotimasĩ wãtĩ popiye cũ baio joroque Dios cũ caátipee cũãrẽ mujãã masĩõgumi.

¹²“Bairpu, capee majũ mujããrẽ yu quetibujugamicurpu. Mai, ãmerẽ mujãã puame jicoquei caroaro yu mujãã tũgojĩãtĩ masĩẽtĩbujorã. ¹³Bairi Espiritu Santo mujããtu acũru, mujãã masĩpeyo joroque mujãã átigumi cariape macããjẽ majũ masĩrĩqũẽrẽ yua. Cũ puame cariape macããjẽ majũrẽ mujãã quetibujugumi. Bairpu, cũ majũ cũ cabore bairo mujãã quetibujuetigumi. Dios yaye macããjẽ cũ catũgorijere mujãã quetibujugumi. Bairi tunu nipetirije caberopu cabaípee cũãrẽ mujãã quetibuju masĩõgumi yua Dios Yeri Espiritu Santo puame. ¹⁴Cũ puame caroaro majũ yu nucũbugori ñiroagumi. Cũ, Espiritu Santo puame yu yaye yu camasĩrĩjẽ macããjẽrẽ camasĩ ãnirĩ, tiere mujãã quetibuju masĩõgumi. Bairo yu yayere camasĩ ãnirĩ, yu cũãrẽ butioro ñiroagumi. ¹⁵Bairi nipetirije yu Pacu caroa cũ caátianie yu yaye jeto ãno baiya. Bairi, ‘Espiritu Santo puame tie yu yaye yu camasĩrĩjẽ macããjẽrẽ mujããrẽ masĩõ joroque mujãã átigumi,’ ñiapũ.

¹⁶“Bairi ãme bero cayoápéroa yu mujãã ñnaetigarã. Bairo ñiãnetimĩrãcũã, cabero jãñurĩpu roque yu mujãã ññanemogarã tunu,” ï quetibujuwĩ Jesús, jãã, cũ cabuerãrẽ.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷ Bairije Jesús jáa cū caĩquetibujurijere tūgori, jáa puame jáa majū atore bairije jáa āmeo ī jēniñawū:

—¿Dope bairo īgu, tore bairije marī qūī quetibujuyati? ¿Dopēī, “Cabero jāñurī yu mujāā īnaetigarā yua,” marī īmicāā, “Tunu cabero jāñurīpu yu mujāā īnanemogarā,” marī qūīñati? ¿Nopē īgu, “Yu Pacu tūpu yu āgu,” marī qūī quetibujuyati? ¹⁸ ¿Dope bairo ī quetibujugu, “Āme bero cayoápeoa,” qūīñati? Bairi, “Tie ī quetibujugu īñami,” marī ī tūgomasiētīmajūcōāña —jāā āmeo īwū.

¹⁹ Jesús puame bairo jáa caāmeo īrō, cūrē jáa caījēniñagarijere masīcōāñupī. Bairi atore bairo jáa īwī:

—Mujāārē bairo ñiapū: “Āme bero cayoápeoa yu mujāā īnaetigarā yua. Bairi tunu cabero jāñurīpu roque yu mujāā īnanemogarā tunu.” ¿Atie mujāā yu caĩatajerea mujāā āmeo jēniñacōā niñati? ²⁰ Cariape majū atore bairo mujāā ñi quetibujuya: Mujāā otigarā. Bairo bairā, butioro mujāā tūgoña yapapuagarā. Bairo mujāā cabaimiatacūrē, ati yepa macāāna puame useanigarāma. Bairo mujāā catūgoñayapapuaatato bero, useani tūgoñarīqūē puame mujāā āniwasoa etagarō yua. ²¹ Jīcāō carōmio bairirupau caācō cō macū cū cabuiagarō, butioro wisio tūgoñāñamo. Tunu bairoa cō macū cū cabuiaro bero roque, wisio tūgoñāētīñamo yua. Bairo cō macū jīcāū ati yepapū cū cabuiaro jūgori, cawisiomiataco yua cō macūrē īñarī butioro tūgoña useanicōāñamo. ²² Jīcāō carōmio cō cabaiore bairo mujāā cūā āmeacārē butioro roro popiye majū tāmuorī mujāā yapapuaya. Cabero tunu mujāā

ture etaupu, mujāā ñiñagu tunu. Bairo yu cabairopu ñiñarā, butioro mujāā yeripu mujāā tūgoña useanigarā. Bairo mujāā causeanirījērē ni jīcāū ūcū mujāā useani jānao joroque mujāā átimasīētīgumi.

²³ Cariapea mujāārē ñiña: “Mujāā mena yu caāmerī rūmu caānorē yua, mujāā caborijere yure mujāā jēnietigarā. Yu Pacupu roquere cū mujāā jēnimasīgarā. Bairo cū jēnirā, mujāā caborijere yu wāme mena īrī cū mujāā cajēnirō, nipetirijere mujāā jomajūcōāgumi yua. ²⁴ Mai, mujāā mena yu caāno, jīcāni ūno yu wāme mena īrī, mujāā jēnietinucūña. Bairi āmea mujāā jēnigarā. Bairo mujāā cajēniata, Dios puame mujāā jogumi mujāā caborijere, jīcārō tūni mujāā causeanirījē to caānijīātīparore īrā,” ī quetibujuwī Jesús, jáa, cū cabuerārē.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ Ī quetibuju yaparo, atore bairo jáa ī nemowī tunu. “Bairi atore bairo mujāā yu caĩquetibujunucūrījērē īcōñarī mena jeto mujāā yu quetibujunucūña: Bairi āme ato jūgoyere tocārōā īcōñarī, mujāā yu quetibujuetigu. Cariapea yua caroaro majū yu Pacu yaye caroare mujāā yu quetibuju masīōpeyocōāgu, ī cōñarīcārō mano yua. ²⁶⁻²⁷ Mujāā mena yu caāmerī rūmurē yua mujāā puame yu wāme mena īrī, yu Pacure cū mujāā jēninucūgarā. Yu puame yu Pacure mujāā yu cajēnibojacōāninucūpee jeto nigaro ī mee, bairo mujāā ñiña. Yu Pacu puame mujāā maiñami, yu cūrē mujāā camairō jūgori. Tunu bairoa cariape Dios cū cajoricu yu caānierē masīrī caroaro yu mujāā catūgousarije jūgori mujāā maiñami. Torena, mujāā puame roque mujāā majūā cū mujāā jēninucūgarā yua. ²⁸ Yu puame yu Pacu

cū carotimasírīpaū cañancū yu apú ati yeparūre, mujāā camasā mena āni acú. Bairo caatácu ānirī, tunu mujāā ati yepa macāāna camasārē aweyo águ yu baiya yu caatátopua tunu. Bairi yu caatáto, yu Pacu tūpua yu tunuágu tunu,” jāā īwī Jesús, jāā, cū cabuerārē.

²⁹Bairo cū cairō tūgorā, atore bairo cū jāā īwū:

—Āme roque caroaro cariape majū jāā mū quetibūjuya yua. Apeye ūnie cūārē ī cōñanucūrī mee, caroaro majū jāā mū quetibūjuya.

³⁰Āmerē yua caroaro majū jāā mū caquetibūjumasīōrō tūgorā, ni jīcāū ūcū mū jēniñanemo nucūrīcārō mano jīcārō tūni majū mūrē jāā tūgousa masīña. Bairi tiere jāā mū caquetibūjuro tūgorā, cariape majū mūrē jāā masīña Dios cū carotimasírīpaū cañancū mū caatáje cūārē —cū jāā īwū Jesure.

³¹Bairo jāā, cū cabuerā, cū jāā cairō tūgori, atore bairo jāā īwī Jesús:

—Āmerē yua caroaro majū ñe ūnie rusaricaro mano cariape yu mujāā tūgousacōāñati? ³²Mujāā pūame yu mujāā caawayoparo merē etaro baiya. Bairo yure aweyorā, tocānacāpua noo mujāā caboropu mujāā ábatacoagarā. Bairo mujāā cabairo, yu pūame roque jīcāū yu tuagu. Jīcāū yu āmerīña bairua. Yu Pacu Dios pūame yu mena āniñami. ³³Bairi atore bairo nipetirije mujāā ñi quetibūjuya, yu mena cūārē jīcārō tūni caroaro mujāā catūgoña yerijāñacōāninucūparore bairo ī yua. Mujāārē ati yepa macāāna popiye mujāā baio joroque mujāā átiepenucūgarāma. Mujāā pūame bairo mujāā na caátimiatacūārē, tūgoñatutuacōāña. Merē yu roque ati ūmrecóo macāājē carorijere yu botionetōnucācōāwū —jāā ī quetibūjūwī Jesús.

Jesús ora por sus discípulos

17 ¹Bairo jāā ī quetibūju yaparori bero, ūmrecóopu īñamugōjori, atore bairo cū pacu Diore qūī jēniwī: “Caacu, merē tocārōā yu mū cacōrīcā yūtea etaro baiya. Bairi yu, mū macūrē nocārō mū caátitutuānierē yu ūpocūña. Bairo mū caáto, yu, mū macū cūā nocārō mū caátitutuānierē nipetiro camasārē na yu áti īñogu. ²Bairi mū macūrē nipetirā ati yepa macāāna camasā netōrō rotimasírīqūē cūārē yu mū jowu. Bairo mū caáto yua, caticōāninucūrīqūērē nipetiro yu mū cajoricarārē na yu cajomasīparore bairo ī, tiere yu mū jowu. ³Caticōānajērē masírīqūē pūame mū, jīcāūā Dios cariape majū mū caānierē, yu, Jesucristo mū cajoricu cūārē camasā na camasīpee ñiña.

⁴“Ati yeparūre acū merē mū catutuarije mena mū carotirore bairo yu áti yaparobojaya. Ati yepa macāāna camasārē na yu masīōpeyocōāña mū caátitutuānierē merē yua. ⁵Bairi Caacu, mūrē ñiña tunu: Mū cañajoropu nocārō mū caátitutuarije mena yu átimasīō joroque yu ása tunu, mū mena jīcārō yu cacūgoriquere bairo ati ūmrecóo caāniparo jūgoyepua.

⁶“Camasā ati yepa macāānarē na beseri, yu mū cacūrīcārārē merē na yu masīō peyocōāña mū, yu Pacu Dios, mū caānajē cūtiere. Na pūame mū cabesericarā mū yarā caāna ñiñama. Bairo caāna ānirī, mū carotiro mena mū yaye quetire mū yu caquetibūjubojarō, caroaro majū yu tūgousayama. ⁷Bairi āmerē nipetirije yu mū cajonucūrījērē, ‘Dios cū cajorije majū ñiña,’ ī masīpeyocōāñama merē yua. ⁸Cariape majū yu mū caquetibūjurotirijere na yu quetibūjūnucūña. Na pūame caroaro

majū yu tūgousayama. Bairi masīnama mutū mū carotimasīrapu caānacū ati yepapu yu mū cajorique cūārē.

⁹“Caroaro na ānio joroque na mū caátiparore bairo ī, murē na yu jēnipeobojaya, mū yarā yu mū cacūrīcārā na caānoi. Ati yepa macāāna camasārē mū yaye quetire catūgousagaenarē na yu jēnibojaetinucūña. ¹⁰Nipetirā yu yarā yure catūgousarā puame mū yarā niñama. Bairi nipetirā mū yarā caāna cūā yu yarā niñama. Bairi na cūā yu caátitutuānierē camasārē na átī iñogarāma.

¹¹“Yu puame tocārōā mū tūpu yu āniāgu. Tocārōā ati yepare yu āmerīgu yua. Yu cabuerā roque ati yepa tuagarāma, bairo mutū yu caānitoye. Caacu, nocārō cañuu ānirī, mū catutuarije mena na coteya, mū catutuarije mena na yu cacote nucūrīcārōrēā bairo. Na cūā jīcārō tūni marī caānorēā bairo na caānimasīparore bairo ī, caroaro na iñacoteya. ¹²Ati yepa ācū, yu mū cacūrīcārārē caroaro majū na yu quēno āninucūwū, mū catutuarije mena mū carotijoricarorea bairo yua. Bairo na quēno ācū, ni ūcūrē cū yasio joroque yu āpewu. Baipua, mū ya tutipū profeta* majā ānana na cawoatujūgoyeticūrīcārōrē bairo cabaipau jeto yasigūmi.

¹³“Bairi mū tūpu āgu yu baiya. Mai, bairo na mena ati yepapu ācūna, atore bairo na niña, na cūā butioro ñe ūnie rusaeto na ūseaniāto, na mena ācū butioro yu causeanirōrēā bairo. ¹⁴Yu, mū caquetibūjurotirikere na yu quetibūjunucūña. Tunu apeyera ati yepa macāācū mee yu caānoi, na puame cūā ati yepa macāāna meerē bairo caāna niñama. Bairi ati yepa macāāna camasā puame na jūnuoñe

iñajāñunucūñama. ¹⁵“Mū tūpu tāmuri na jejoya,’ ī mee niña. ‘Caroaro majū na quēnoña,’ ī puame roque bairo niña. ‘Carorije wātī na átirotiremi, na iñaricanuñōña ī,’ bairo mū niña. ¹⁶Na cūā ati yepa macāācū mee yu caānorēā bairo ati yepa macāāna mee niñama. ¹⁷Bairo mū caquetibūjuriere mū majūā na ūpoya, mū yaye cariape majū caānorēā bairo na caātiānimasīparore bairo ī. Mū yaye cariape macāājē majū niña. ¹⁸Ati yepapu yure mū caquetibūjurotirikarorea bairo yu cūā ānoa yu yarārē na yu bueroti joya camasārē. ¹⁹Mū caborore bairo tūgousari carōū ānigu, na carorije wapa na yu riabojagu. Bairo na yu cariabojaro, na puame cūā caroarā majū tuagarāma cariapea yua.

²⁰“Ānoa jūgori jeto mee murē na yu jēnibojaya. Nipetiro camasā cabero na caquetibūjuro catūgousaparā cūārē na yu jēnibojaya. ²¹Caroaro na ānio joroque ī, murē na yu jēnibojaya. Marī mena jīcārōrēā bairo caroaro na ānicōāto na cūā. Caacu, mū, yu mena mū caānorēā bairo, bairi tunu yu cūā mū mena yu caānorēā bairo na cūā jīcārōrēā bairo na āmarō. Bairo na caāno iñarā, ati yepa macāāna camasā puame, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricu niñami,’ ī masīgarāma. ²²Bairi mū carotimasīrījērē yu mū cajoricarorea bairo yu cūā rotimasīrīquērē na yu joya, jīcārōrēā bairo na tūgoña yeri jāña āmarō ī. Bairo bairā, jīcārō marī caānorēā bairo na cūā na āmarō. ²³Yu, na mena yu āniña. Mū puamea yu mena mū āniña. Bairo caāna marī caānoi, jīcārō tūni caāna majū na tuo joroque na marī ātigarā. Bairo na marī caāto, ati yepa macāāna camasā puame na iñarā, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricu niñami,’ ī masīgarāma.

‘Cū caquetibujurijere catūgousarārē na maiñami Dios, cū macūrē cū camairōrēā bairo,’ ī masīgarāma.

²⁴“Caacu, ati ɯmɯrecóo caāniparo jūgoyperua mɯ camairicū yɯ āniña. Bairi mɯ pɯame yɯ yarā caāniparārē yɯ mɯ besebojayupa. Bairi na cūā yɯ caāniátó mɯ tɯpɯ na caānorē yɯ boya. Yɯ caátitutuānie yɯ mɯ cajorijere na caññaparore bairo ī, topɯ na caānorē yɯ boya. ²⁵Caacu, caróú cariape caácɯ majū mɯ āniña. Ati yepa macāāna camasā pɯame mɯ masīētīnucūñama. Yɯ pɯame roque bairo mɯ na camasīētīmiatacūārē, mɯ yɯ masījāñunucūña. Bairi ānoa yɯ mena caāna cūā, ‘Cariape majūā Jesús, Dios cū cajoricɯ niñami,’ ī masīñama. ²⁶Yɯ pɯame mɯ caātiānierē caroaro na masīō joroque na yɯ átinucūña. Baipua, bairo jeto mɯrē na masīcōā ninucūō joroque na yɯ áticōā ninucūgɯ, yɯre mɯ camai āninucūrījērē bairo na cūārē to baiáto ī. Yɯ majū cūā na mena yɯ caāniparore bairo ī, mɯrē na masīcōā ninucūō joroque na yɯ áticōā ninucūgɯ,” qūī jēniwī Jesús cū pacɯ Diore.

Arrestan a Jesús

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 ¹Atore bairo cū pacɯ Diore qūī jēniyaparo, Jesús jūgoacoámí riana Cedrón cawāmecutiya ape nūgōāpɯ. Mai, topɯ Olivo wese āmɯ. Ti wesepɯ, jāā, cū cabuerārē jāā jūgoetacoámí Jesús. ²Mai, Judas, Jesure cabɯsujābuitirocaɯ cūā ti wesere camasī āmi. Jesús pɯame jāā mena topɯ capee majū jāā jūgoneñanucūwī. ³Bairo merē ti wesere camasī ānirī topɯ soldaua* mena na jūgoetawī. Soldaua bairi jīcāārā templo* wii coteri majā mena

etawī. Mai, na pɯame sacerdote* majā quetiuparā bairi fariseo* majā cūā na cajoatana āma. Na pɯame cabesu cūgocōātana etawā. Bairo bairā, na cajññaworije mena etawā. ⁴Mai, Jesús pɯame nipetirije masīpeyocōāwī cūrē na caátipeere. Bairi atore bairo na ī jēniñawī cūrē cañerī majārē:

—¿Noarē macārā mujāā átiyati?

⁵Bairo cū caījēniñarō, na pɯame bairo qūī yɯwā:

—Jesús, Nazaret macā macāācūrē jāā macāña.

Tiere tūgori, bairo na īwī Jesús:

—Yua, yɯ āniña Jesús, Nazaret macā macāācū —na īwī.

Mai, Judas, Jesure cabɯsujābuitirocaɯ cūā toa na mena āmi. ⁶Bairi Jesús, “Yua, cūā yɯ āniña,” na cū caīrīpaua, dutunu peewēcoámá yepapɯ. ⁷Bairo na cabairo, Jesús pɯame atore bairo na ī jēniñanemowī tunu:

—¿Noarē macārā mujāā átiyati?

Bairo cū caījēniñarō, atore bairo qūī yɯnemowā tunu:

—Jesús, Nazaret macā macāācūrē jāā macāña.

⁸Jesús pɯame bairo na caīrō, bairo na īnemowī tunu:

—Merē, “Cūā yɯ āniña,” mujāā nīmiña. Bairi yɯre mujāā camacāata, ānoa yɯ baparārē na árotiya.

⁹Mai, atie atore bairo cū caīrījē pɯame Jesús atore bairo cū caījūgoyetirique etaro baiwɯ: “Caacu, yɯ mɯ cajoricarārē ni ūcū cū yasio joroque yɯ ápewɯ.” ¹⁰Bairo cabairi nimarōā yua, Simón Pedro pɯame jarericapāī nerocajori, Malco cawāmecucure cariape nūgōā cū āmorōrē patañocōā jowī. Cū, Malco pɯame sacerdote majā quetiupau sumo* sacerdote paabojari majōcɯ āmi. ¹¹Bairo cū caáto īñarī, bairo qūīwī Jesús Pedrorē:

—Tipāi jarericapāirē tāmurī qūēno cūcōāña. Yū Pacu pñame yñre popiye yu catāmuoreere yu cūwī. Bairi popiye netōrō yu tāmuomasīgu, yu Pacu cū caboro jūgori yua.

Jesús ante Anás

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹²Soldaua quetiupau comandante* mena bairi jicāārā judío majā templo wii cacotebojari majā mena Jesure cū ñe, cū jiyari cū neámā. ¹³Bairo átiri, Anás ya wii pñame Jesure cū neájūgowā. Anás pñame Caifás mañicū āmi. Caifás pñame ti cūmarē sacerdote majā quetiupau āmi sumo sacerdote majū. ¹⁴Mai, āni, Caifás pñame Junta Suprema* na canañabusuropu, “Nipetiro marī camasārē aperā na capajārepeyoparo ūnorēā, jicāā caūmu jeto cū cariaro roque ñubujioro,” narē caibusuricu āmi.

Pedro niega conocer a Jesús

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵Bairo cū na cañeátō, Simón Pedro mena Jesure cū jāā usawu. Mai, yu pñame sumo sacerdotere camasī yu āmu. Bairi Jesús mena ti wii macā yepapu yu jāācoápu. ¹⁶Simón Pedro pñame jopetu macāpua tuacōāwī. Bairi yu pñame sumo sacerdote cū camasī ānirī jopetu cacoteri majōcore átī, cō yu busuwu. Bairo yu cairō, Pedro cūārē cū jāārotiwō. ¹⁷Bairi jopetu cacoteri majōco pñame atore bairo Pedrorē qūī jēñiñawō:

—¿Mna, Jesús cū cabuerā mena macāacū mee mu ānicōāētīmiñati?

Bairo cō cairō, Pedro pñame atore bairo cō ī yūwī:

—Cū mee yu āniña.

¹⁸Mai, ti ñamirē butioro yusawu. Bairo cabairo, sacerdote majā

quetiupau paabojari majā, bairi templo wiire cacoteri majā mena peero riowā. Bairo átiri, ti peero tūpu jūmawā. Bairi Pedro cūā na menapu peero jūmau āmi.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹Sacerdote majā quetiupau sumo sacerdote majū Jesure cū jēñiña jūgoyupu cū cabuerārē dope cū caátiere, bairi dope bairo cū cabuerije cūārē. ²⁰Bairo cū caijēñiñarō, Jesús pñame bairo qūīñupū:

—Yū quetibūju āninucūña nipetiro ati yepa macāāna camasā na caānoturipu. Bairi tocānacāni camasārē na yu jūgobuenucūña ñubuerica wiipu, bairi Dios ya wii templo wiipu judío majā na canañarōpu cūārē. Bairi yasiropu cairē bairo ñetinucūña. ²¹¿Dopēi yure mu jēñiñañati? Yū cajūgobuero yure catūgonucūrā pñame roquere na jēñiñaña. Na pñame dise ūnie na yu caquetibūjñucūrījērē mu quetibūjugarāma, merē yu cabuerijere camasirā ānirī.

²²Bairo Jesús cū cairō tūgori, templo wii coteri majōcu pñame Jesure jicāni majū cū wasopana pari, atore bairo qūīñupū:

—¿Atore bairije dopēi sacerdote majā quetiupare cū mi yuyati?

²³Bairo cūrē cū caáto, Jesús pñame bairo qūīñupū:

—Bairo cū yu cairījē mena cūrē rorije majū cū yu caīata, cariapea roro yu caigarijere yu quetibūju masiōña. Bairo cū yu cairījē mena cariapea cū yu caimiatacūārē, ¿dopēi yu mu wasopana payati? —ñupū Jesús soldaure.

²⁴Anás pñame yua Jesure cū jiyari, cū neárotiyupu Caifás sacerdote majā quetiupau tūpu.

Pedro niega otra vez a Jesús*(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*

²⁵Bairo Jesure cū na caáto, Pedro p̄ame peero tup̄ua jūmacōāmi mai.

Bairi atore bairo q̄i jēniñawā:

—¿M̄ cūā, āni Jesús cū cabuerā mena macāacū mee m̄ ānicōāētīmiñati?

Pedro p̄ame Jesure q̄iit̄o, atore bairo īwī:

—Cū mee yu āniña.

²⁶Tunu Pedro, cū caāmorō pataatacu yañ sacerdotē majā quetiupau paabojari majā mena macāacū p̄ame Pedrorē atore bairo q̄i jēniñawā:

—¿Olivo wesepu Jesús mena m̄ caāno yu cañnaatacu m̄ ānicōāētīmiñati?

²⁷Pedro p̄ame bairo cū caīrō, tunu itocōāwī. Bairo Pedro cū caītori nimarōā, ābocu piwī merē yua.

Jesús ante Pilato*(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)*

²⁸Caifás ya wii Jesure cū cane etamiatana quetiupau Roma* macāacūtu p̄ame cū neámá. Bairo Jesure cū neáná, romano* majā majū quetiupau cū carotibojau gobernador* majū ya wiipu cū ne etowā. Bairo Jesure cū na caáto, merē busuñumugōcopá. Bairi judío majā Jesure cañeatana p̄ame romano majōcu ya wiire jāāgaema. Aperā romano majā ūna mena cañnigaena ānirī bairo baiwā. Bairo na cabaieticōāta, “Dios cū caññajorop̄, jāā, carorije wapac̄na jāā tuabujiorā,” irā, bairo baiwā. Bairi tunu ti wiire na cajāápata, na Pascua* bosc̄ r̄m̄ na cauganuc̄r̄j̄r̄j̄r̄ ēgamasiētībujioricarāma. ²⁹Bairo judío majā na cabairo iñarī, Pilato p̄ame na jēniñau witiámí. Atoce bairo na īwī:

—¿Mujāā, ānirē ñe ūnie jūgori yure cū busujaraná mujāā baiyati?

³⁰Bairo cū caīrō, atore bairo q̄iūwā judío majā quetiuparā:

—Āni, cañu cū caāmata, mut̄ ānirē cū jāā neap̄eribujioatana —q̄i yuwā.

³¹Bairo cū na caīyuro, Pilato p̄ame na īwī tunu:

—Ānirē cū neánája. Mujāā majū mujāā caātirotinuc̄r̄r̄r̄ā bairo cū ása.

Bairo na cū caīrō, na p̄ame bairo q̄iūwā:

—Jāā, judío majā camasārē j̄cācū ūcū cūārē jāā carotiro mena cū riao joroque jāā átimasīētīña.

³²Bairi Jesús cū majūā, “Roro yu átiri yu pajīārocagarāma,” cū caīj̄goyetic̄r̄cārōr̄r̄ā bairo baiwā.

³³Pilato p̄ame cū ya wiipua jāācoámí tunu. Bairo cū ya wiipu jāāetari, Jesure cū pijōjori, atore bairo q̄i jēniñau p̄:

—¿M̄a, judío majā Quetiupau Rey majū m̄ āniñati?

³⁴Bairo cū caīrō, Jesús p̄ame bairo q̄iñup̄ Pilatore:

—¿Bairo yu m̄ caījēniñar̄j̄r̄r̄ m̄ majūā yu masirī, bairo miñati, o aperā p̄ame yure m̄ na caquetibujuro jūgori bairije yu mi jēniñati?

³⁵Bairo Jesús cū caīrō, Pilato atore bairo q̄iñup̄:

—¿Toroque yu cūā judío majōcu yu āniñati? Cū mee yu āniña. M̄ ya yepa macāāna, sacerdotē majā quetiuparā p̄ame yutu m̄ neatirī yu nuniamamurē. ¿Bairi ñerē na m̄ átibuicutiati?

³⁶Jesús p̄ame Pilato bairo cū caījēniñarō, atore bairo q̄iñup̄:

—Ati yepa macāāna quetiuparā na carotimas̄nuc̄r̄r̄r̄ bairo mee carotimas̄ yu āniña. Ati yepa macāāna quetiuparārē bairo yu caroti āninuc̄ata, yure caāmeoq̄ē ēñotabojarā yu cūgobujioatacu, judío

majā yu na cañemasietīparore bairo ī. Yu carotimasirō ati yepa mee niña.

³⁷Bairo Jesús cū cairō, Pilato atore bairo qūī jēniñañupū:

—¿Bairi toroque Quetiupau Rey majū mu āniñati?

Bairo cū cairō, Jesús puame atore bairo qūī yuyupū:

—Merē mu cairōrēā bairo cūā Quetiupau Rey majū yu āniña. Bairi caroa cariape macāājē majūrē ati yepa macāāna camasārē na quetibuju acū, ati yepapū yu buiaa apū. Bairi nipetiro camasā caroa cariape macāājērē catūgogarā puame yu caquetibujūrijere caroaro tūgousanucūñama.

³⁸Pilato qūīñupū Jesure:
—¿Ñe ūnie to āniñati caroa cariape macāājē mu cairījē? —qūīñupū.

Jesús es sentenciado a muerte
(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato Jesure bairo qūī jēniñapeyo yaparori bero, witiásupi tunu. Bairo witiitari atore bairo judío majārē na īwī tunu:

—Ānirē di wāme ūno rorije cū caátibuicutajere yu bócaetimajūcōāña.

³⁹Mujāā puame presopū caacūrē Pascua bose rūmu caño jīcāñ cū yu cawiyoro mujāā bonucūña. ¿Bairi judío majā Quetiupau Rey majūrē cū yu cawiyaro mujāā boyati?

⁴⁰Bairo Pilato na cū caijēniñarō, na puame nipetirā bairo ī awajawā:

—iCārā cū wiyoticōāña! iBarrabás puame roquere cū wiyoya!

Mai, Barrabás puame preso jorica wiipū caācū āmi, camasārē na cū capajārīqūē wapa jūgori.

19 ¹Camasā bairo na cañawajaro tūgo, Pilato puame Jesure na baperotiwī cū ūmua soldauare.* ²Bairo soldaua puame Jesure cū baperi bero, pota juarica beto mena cū ruipoare

peowā. Tunu bairo cū átiri, apero cū jutiro jāāwā cajūrō quetiupau rey cū cajāñanucūrō ūno majūrē. ³Bairo Jesure cū átiri, cūtuaca etanucārī, atore bairije qūī boyetiepewā:

—iCū ānicōā ninucúáto āni judío majā Quetiupau Rey tocānacā rūmua!
Bairo Jesure qūīrī, cū panucūwā cū riapére.

⁴Pilato puame bairo na caato, witiatírī, atore bairo na ĩnemowī tunu:
—Caroaro tūgoñapeoñijate. Yu puamerā āni di wāme ūno rorije cū caátibuicutaje manimajūcōāña. Bairi cū yu piwiyojopa mujāā cañarō.

⁵Bairo Pilato cū cairō, Jesús puame witiāmī, pota juarica beto mena cū ruipoare na capeoatacu. Bairi apero jutiro cajūrō na cajāatacu witietawī. Bairo cū cawitietaro, atore bairo na īwī Pilato:

—iRoro mujāā caátigau majū, āni niñami!

⁶Bairo Jesús cū cawitietaro ĩñarā, sacerdote* majā quetiuparā, bairi templo* ñubuerica wii cacotebojari majā mena atore bairo ī awajajūgowā:

—iYucupāipū cū papuaturotiya!
iYucupāipū cū papuaturotiya!

Bairo na cañawajaro, Pilato puame atore bairo na īwī:

—Mujāā majū cū neatī, yucupāipū cū papuaturocarājá. Yu puame di wāme ūno rorije cū caátibuicutaje cū yu bócaetimajūcōāña —na īwī.

⁷Bairo Pilato na cū cairō, judío majā atore bairo qūī yuwā:

—Jāā puame jīcā wāme bairo caátitrotiri wāme jāā cūgoya. Bairo tiere tūgoñarī cū cayasiro jāā boyā, cū majūā, “Dios macū yu āniña,” cū caitorije wapa jūgori.

⁸Atore bairo na cairō tūgori, Pilato puame tunu butioro jāñurī uwitūgoñañupū. ⁹Bairo bairi Pilato

Jesure cū pijjāátí, atore bairo qūi jēniña bapoyupū tunu:

—¿Mna, noo macāācū majū mu āniñati?

Bairo Pilato cū caī jēniñamiatacūārē, Jesús puame cū yueticōāñupū.

¹⁰Bairo Jesús cū cayueto iña, atore bairo qūiñupū:

—¿Nopēi yu mu yuetiyati? ¿Mu yu capapuaturocarotimasirijērē, bairi tunu mu yu cawiyorotimasirijē cūārē mu masiētīñati?

¹¹Bairo Pilato cū cairō tūgo, Jesús puame atore bairo qūiñupū:

—Dios, rotimasiriquērē mu cū cajooeticōāta, mu rotimasietībuijou. Bairi yure cabusujābuitirocaatacu puame mu carorije wapa netōjāñurō buicutiyami.

¹²Bairo cabairi nimarōā, Pilato puame Jesure cū wiyogu tūgoña macāpeyomiñupū. Bairo baimicāā, nopē bairo majū átimasēsupu. Bairo Pilato cū cabairo iñarā, judío majā puame atore bairo qūiñwā:

—iNi ūcū cū caboroa cū majūā rey quetiupau majū caānigatūgoñau puame emperador wapa cu majū ācū baiyami! iBairi cū ūcū caācū Jesure cū mu cawiyoroticōāta, mu cūā emperador* quetiupaure cateeire bairo mu tuabujiou!

¹³Atore bairo cū na caīrijērē tūgo, Pilato puame Jesure cū piiwiya árotiwī ūtā mena na cawerica yepapu. Ti yepa yu yaye hebreo* mena Gabata wāmecutiya. Bairo cū atírotiri, Pilato puame camasārē na cū cajēniñabesenucūrōpu ruiwī. ¹⁴Merē ti rūmurē pasaribota nicoapu. Merē ti rūmu bose rūmu Pascua* jūgoye macāā rūmu āno baiwu yua. Pilato judío majārē bairo na iwī tunu:

—iĀnia niñami mujāā Quetiupau Rey majū!

¹⁵Bairo Pilato na cū cairō, judío majā puame atore bairo ī awajawā:

—iCū riaáto! iCū riaáto! iYucupāipu cū papuaturotiya!

Bairo cū na cairō tūgo, Pilato puame bairo na iwī:

—¿Dopēi mujāā Quetiupau Reyre yucupāipu cū yu papuatu rotibujiocati?

Bairo Pilato na cū cairō, sacerdote majā quetiuparā puame atore bairo qūiñwā:

—iJāā quetiupau majū, emperador jīcāūā jāā cūgoya! iBairi cū netōrō quetiupau caācū apeí maniñami!

¹⁶Bairi yua, tocārōā Pilato puame Jesure na nunirocacōāwī, yucupāipu cū na capapuaturocamasiparore bairo ī. Na puame Jesure cū necoámá yua.

Jesús es crucificado

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷Bairo cū neáná yua, Jesure yucupāirē cū pusarotiri, cū neámá Calavera cawāmecutorū. (Calavera írō, Gólgota, o “rūpoa coro” ígaro iña yu yaye hebreo mena.) ¹⁸Torū cū ne etari yua, yucupāipu cū papuatuwā. Cū mena jīcārō aperā cūārē yucupāirīpu na papuatuwā. Jīcāū caācō nūgōā puamerē, apeí cariape nūgōā puamerē na papuatuwā yucupāipu jeto yua.

¹⁹Bairo cū na capapuaturo bero, Pilato puame yucupāipu atore bairo ī woaturiquere Jesús rūpoa buipu papuatu rotijoyupi: ĀNI, JESÚS NAZARET MACĀĀCŪ JUDÍO MAJĀ QUETIUPAU REY MAJŪ NIÑAMI.

²⁰Bairo na cawoatuatajere capāārāpu judío majā iñawā yucupāipu woaturique caībusutusarijere. Mai, Jesure yucupāipu na capapuaturocapau puame macātuaca jāñurī āmu. Bairi capāārā camasā iñarā etawā. Tunu bairo Jesús rūpoa bui na caīwoatuataje

cūā ato cānacā busurica risero mena na cawoaturique āmū: Hebreo* yaye busurique mena, latín yaye busurique mena, griego* yaye busurique mena cūārē woaturique āmū. ²¹Tore bairo woaturique caāno jūgori, sacerdote majā quetiuparā judío majā puame atore bairo quīñuparā Pilatore:

—“Āni, judío majā Quetiuparā Rey majū niñami,” ĩ woatueticōāña. Atore bairo puame ĩ woatuya cū rupoa buire: “Āni niñami, ‘Yua, judío majā Quetiuparā Rey majū yu āniña,’ cū majūā caibusu niñami,” ĩ woatuya — quīñuparā Pilatore.

²²Bairo na caīrījērē tūgori, Pilato puame atore na ĩ yuyupu:

—Yu cawoaturotiataje merē woaturiquea tuacōārō baiya. Dopēi yu wasoa masiētīña tunu.

²³Cabero yua, soldaua Jesure yucupāipū cū papuaturi bero, Jesús jutiro bui macāātō ānatōrē āmeo wobatowā. Baparicānacā seero majū wobatori āmeo nuniwā jīcārō jeto yua. Cū jutiwū cūārē newā soldaua majā. Mai, ti jutiwū puame jīcāpāi jutipāirēā na caeruiátawū āmū. ²⁴Bairi soldaua puame atore bairo āmeo ĩwā tocānacāpūa:

—Ati jutirora marī wobatoeticōāto. Bairo puame marī átiroa: Número mena cōñarī marī āmeo wēnunito. Bairo átiri, marī masīgarā Jesús jutirore canepaure yua —āmeo ĩwā soldaua.

Mai, atore bairo Dios ya tutipū Jesús jutirore na caátipeere na caīwoaturiquere bai etaro baiwu. Atore bairo ĩña: “Yu jutirore āmeo wobatogarāma. Bairi tunu yu jutiwū cūārē número mena cōñarī āmeo wēnuniti masīgarāma ya jutiwūre canepaure,” ĩ woatuyupa Dios ya tutipū soldaua majā bairo Jesús jutirore na caāmeo átipeere yua.

²⁵Bairo Jesure yucupāipū cū na capapatunucōátatotū ĩñarā etawā María Jesús paco, apeo cū mugō María Cleofas numo, bairi María Magdalena yua. ²⁶Bairi Jesús puame cū pacore ĩñarī, bairi yu, Jesús cū cabuei, cū camai majū cūārē ĩñarī, atore bairo cō ĩwī:

—Caaco, cūā, mū macū majūrē bairo caācū mū mena tuayami.

²⁷Bairi yu cūārē atore bairo ĩwiwī tunu:

—Cōā, mū paco majūrē bairo caācō mū mena tuayamo.

Atore bairo Jesús yure cū caīrō tūgo, yu puame yu ya wiipū cō yu jūgo āniacoápu yua.

Muerte de Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸Bairi atore bairo ĩ yaparo, merē Jesús masīrī cū pacu Dios cū caátiroticūrīqūērē átī yaparopeyori, bairi Dios ya tutipū na caīwoatujūgoyeticūrīcārōrē bairo to baiáto ĩ, atore bairo ĩwī Jesús:

—ĪYu ñeme jipijāñucupū!

²⁹Mai, na puame jīcāñaca use ocoru carorije capiyarijere cūgoypa. Bairi Jesús, “Yu ñeme jipijāñucupū,” cū caīrō tūgo, tie use oco carorije capiyarijere mena carupajitia mena hisopo* na caīrīcu rupu mena jiyaturi use ocoru carorije capiyarijere mena yose nerī, Jesús riseropū ñumugō etowā tie carorijere, “Cū etiáto,” ĩrā yua. ³⁰Bairo cūrē na caáto, Jesús puame tie use oco carorije capiyarijere etiwī. Bairo tie use oco carorijere eti yaparori, atore bairo ĩwī Jesús:

—Caacu, yu mū caátiroticūrīqūērē merē nipetiro jīcārō tūni yu átīyaparopeticōāña.

Bairo ĩ yaparo, cū rupoare rocayo riacoámī Jesús yua.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹Ti rūmu puame bairo Jesure cū na capajīārī rūmu Pascua bose rūmu jūgoye macāā rūmu āmu. Bairi judío majā na rupauri ānajē yucpāīrīpua ape rūmu na cayerijārī rūmurē catusaro boema. Mai, ti rūmu puame judío majā na cayerijārī rūmu caānimajūrī rūmurē bairo caāni rūmu āmu. Bairi ti rūmu jūgoyepua Pilato na capapuatuanarē, tāmuri na riaáto írā, na ñicāārīrē cū capapererotiro boyuparā. Bairo átiri na rupauri ānajē cūārē na cū cajereruio rotiro boyuparā. ³²Bairo na cairō jūgori yua, Pilato puame cū yarā soldauare na joyupi, na capapuatuanarē na ñicāārīrē na capapereparore bairo ī. Na puame yua caānijūgoū apei Jesutū ape nūgōā na capapuatuatacu cūārē na ñicāārīrē paperecōāwā. ³³Bairo átīāna, Jesús cūārē cū ñicāārīrē papegarā na caīñarō, merē cariacoatacūpū āmi. Bairi cū ñicāārīrē papereema. ³⁴Bairo na caāperimiatacūārē, jīcāū na mena macāācū soldau puame cū āpōā besuro mena cū waru majū cū jareoñawī. Bairo cū caáto, ríí, oco cūā witiwū cū cajareori opere yua. ³⁵Mai, atie yū caquetibujurijere yū majūpua ñiñawū. Bairi yū caīñarīqūērē cariapea mūjāā quetibujū yū átiya, mūjāā tiere tūgori Jesucristore caroaro mūjāā catūgousaparore bairo ī yua. ³⁶Dios ya tutipū bairo na caátipeere na caīwoatujūgoyeticūrīcārōrēā bairo baietawū. Bairo ī woatuyupa ti tutipūre mai: “Cū ōwārō jīcā ōwārō ūno papebojaecoetigarō,” ī woatuyupa. ³⁷Apero cūārē atore bairo ī woatujūgoyeticūñupā: “Jīcāū na cajareoricure camasā qūñagarāma,” īñupā tie cūārē.

Jesús es sepultado

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸Tie bero José cawāmesucū Arimatea macāācū puame cū jēniñupī Jesús rupauri ānajērē. Mai, José puame Jesure catūgousau āmi. Baiṛua, baujaro mee catūgousanucūū āmi, judío majā quetiuparārē cauwi ānirī. Bairo cū cajēnirō, Pilato puame cū yurī, cū rupauri ānajērē cū neárotiyupu Josére yua. Bairo cū caátirotiro yua, José puame Jesús rupauri ānajērē necoásupī. ³⁹Apei jo caānacū, jīcāni ñamipū Jesure cabusūpēniataricu Nicodemo cūā cū īñau ásúpi. Bairo īñau ácú, treinta kilos* cārō majū caroa cajūtiñurījē mirra,* áloe* mena asuriquere jeasúpi, Jesús rupauri ānajērē cū waregu. ⁴⁰Bairi José Nicodemo mena Jesús rupauri ānajērē nerī, jutii wēērī mena cū dūruayuparā. Bairo cū dūruagarā jūgoye, cajūtiñurījē Nicodemo cū cajeatīataje mena wareyuparā cū rupauri ānajērē. Mai, judío majā, na ñicūjāā ānanarē bairo cariarārē na caátinucūrī wāme āmu. Bairi tore bairo cū ásuparā. ⁴¹Mai, Jesure yucpāīpū na capapuaturocaricaro puame jīcā wese tūpū āmu. Ti wesepūre āmu jīcā ope ūtā ope mai jīcāū camasocū rupauri ānajērē na cacūñaeti ope. ⁴²Ti operū Jesús rupauri ānajērē cūñupā. Catuacā āmu ti ūtā ope puame mai. Bairi toa cū cūcōāñupā Joséjāā yua. Tunu bairoa ti ñamicā caāno merē judío majā na cayerijāpa rūmu nijūgoro baiwū yua. Bairi tāmūrīā ti ūtā operū cūñupā Jesús rupauri ānajērē.

La resurrección de Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 ¹Cabero ape semana caānijūgori rūmu cabusuato īña, canaitā jāñurōpua María Magdalena puame

Jesús masā opepu iñao ásúpo. Bairo topu etao, ütā tii masā ope biarica tii aperopu caño iñañupō. ²Bairo cabairo iña, jāātu puame atu tunuasúpo. Jāā puame ato cānacāū jāā āmū: yu, Jesús cū cabuei, cū camai majū, Simón Pedro mena jāā āmū. Jāātu etao, atore bairo jāā ī quetibujūwō: —iMarī Quetiupau rupauri ānajērē aperopu necoaua! iNoopu cū cūatanama ī masīā maniña! —jāā ī quetibujūwō.

³Bairo jāā cō caīquetibujuro tūgo, puagarāpu Simón Pedro mena Jesús masā opepu jāā iñarápú. ⁴Bairo iñaráná, puagarāpu aturi jāā ápú. Bairo aturi áná, yu puame Simón Pedro netōjāñurō yu atūwu. Bairi Simón Pedro jūgoye Jesús masā ope ānatōpu yu etacoápú.

⁵Bairo etau, ti masā opere murī jāñurī ñiñajō jowu. Juti wēērī jeto baucūñawū. Yu jāápéwu ti masā opere bairu. ⁶Yu berore ti masā opepu yu caño, yu ēmetawī Simón Pedro. Cū puame ti masā opepu iñacōā jāámí. Bairi cū cūā iñawī juti wēērīrē. ⁷Ape juti asero Jesús ruoare na caūmamiatato, apeye juti wēērī mena jīcārōā āmewū. Ricaatipu tupetutia cūrīcārō cūñawū. ⁸Yu, Simón Pedro jūgoye caetaatacū cūā ti masā ope puceapu yu jāācoápú yua. Bairo nipetirije cabaiatajere iñarī, cariape majū “Caticoauipi Jesús,” ñi tūgoñamasīwū yua. ⁹Mai, jāā puame jāā masīētīcōā recōāwū Dios ya tutipu, “Mesīare* cū na capajīārocaro bero catigumi tunu,” na caīwoatujūgoyeticūrīqūērē. ¹⁰Bairo Jesús masā opepu caīñarátatana jāā tunucoápú jāā ya wiipu yua.

Jesús se aparece a María Magdalena
(Mr 16.9-11)

¹¹María Magdalena puame Jesús masā ope tūpu oticōā tuaámo. Bairo otiona, Jesús masā ope ānatōpu murī iñajō joyupo. ¹²Bairo áco, iñañupō

puagarā ángelea* majārē caroa juti botirije cajānaatana Jesús rupauri ānajērē na cacūata opepu na caruiro. Na, ángelea majā puame Jesús rupauri ānajērē na cacūatapuare ruiyuparā. Jīcāū Jesús ruoā caāniatapuare, apei cū rupori caāniatapuare ruiyuparā. ¹³Na, ángelea majā puame topu ruirā, María Magdalenarē atore bairo cō ī jēniñañuparā:

—Mua, ¿nopēīō mu otiyati?

Bairo cō na caījēniñarō tūgo, María Magdalena puame atore bairo na iñupō:

—Yu Quetiupau rupauri ānajērē aperopu cū necuupa. “Noopu cū neatanama rita,” ñi masīētīña. Bairi yu yapapuajāñuña —na iñupō ángelea majārē.

¹⁴Bairo ángelea majārē na ī yaparo, āmejorenēcā iñagona, Jesure qūiñañupō yua. Bairo qūiñamīocūā, María Magdalena puame, “Jesua ñiñami,” ī masīēsupo. ¹⁵Bairo cō cabairo iña, atore bairo cō iñupū Jesús puame:

—Mua, ¿nopēīō mu otiyati? ¿Ñamurē macāō mu baiyati?

Mai, cō puame, “Oterica wesere cacotei ācūmi,” ī tūgoñarī atore bairo qūiñupō:

—Mu, Jesús rupauri ānajērē aperopu mu cacūata, yu quetibujuya. Bairo mu caquetibujuro, yu puame cū rupauri ānajērē macāō ágo ñiña —qūiñupō.

¹⁶Bairo cūrē cō caīrō tūgo, Jesús puame atore bairo cō iñupū:

—iMaría!

Bairo Jesús cō cū caīrō tūgo, María Magdalena puame āmejorenēcārī, bairo qūiñupō Jesure hebreo majā busurique mena:

—iRabuni! (Mai, ati wāme, “Yure cabuei,” ígaro iña yu yaye hebreo* majā mena.)

¹⁷Jesús puame María Magdalenarē bairo cō iñupū:

—Yu pãnaeticõaña. Yu Pacu tũpu yu wãmuápériaru mai. Bairi yu yarã yu bairãrẽ bairo cañarẽ atore bairo ñi quetibũjubojoaja: “Yu Pacu Dios tũpu wãmucoágu yu baiya mai. Cũ, yu Pacu Dios puame mujãã Pacu majũ niñami. Cũã niñami yu Pacu Dios majũ. Mujãã cũãrẽ, mujãã Pacu Dios majũ niñami,” cõ ï quetibũju rotijoyupu Jesús María Magdalenarẽ.

¹⁸María puame bairo Jesús cõ cũ caĩquetibũju rotijoro tũgo, jicoquei jãã cũ cabuerã cañinucũatana tũpu quetibũjuo atícoasupo. Bairo jãã tũpu etao, María Magdalena Jesure cõ caĩñaatajere, bairi cũ caquetibũjurotiataje cũãrẽ jãã quetibũjuwõ yua.

Jesús se aparece a los discípulos
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹Ti semana cañinjũgori rũmu María Magdalena Jesure cõ caĩñaata rũmu merẽ naiocoato baiwu. Bairi jãã, Jesús cũ cabuerã cañinimatana puame caroaro jãã cañi wii joperire biari jãã neñawũ. Jãã, Jesús cũ cabuerã cañinimatana puame judio majã quetiuparãrẽ uwirã, bairo jãã cañi wii joperire biari jãã neñawũ. Bairo jãã caneñarõ, Jesús puame jãã recomacã majũ buia nucãetawĩ. Bairo jãã tũpu buianucã etau, atore bairo jãã ï jëniwĩ: —iCaroa yeri cutaje mujããrẽ cũ joátu Dios! —jãã ï jëniwĩ Jesús.

²⁰Bairo jããrẽ ï jëni yaparori, cũ wãmorĩrẽ na capapua cãmitiátajere jãã ñnowĩ. Tunu bairoa cũ warure na cajareo cãmitiátu ope cũãrẽ jãã ñnowĩ. Bairo cacatiatacu cũ cañonorẽ ñnarĩ yua, jãã puame butiro jãã tũgoña useaniwũ. ²¹Bairo jããrẽ ñnorĩ bero, tunu bairo jãã ï jëninemowĩ Jesús:

—iCaroa yeri cutaje mujããrẽ cũ joátu Dios! Yu Pacu puame mujããtu ati

yeparu yu jowĩ. Bairi yu cũã mujããrẽ ati yera macãana camasã watoaru mujãã yu joya, caroa quetire camasãrẽ na mujãã caquetibũjumasiparore bairo ï.

²²Bairo jãã ñrĩ bero, jãã buire putibatori, atore bairo jãã ñwĩ:

—Espíritu Santore mujãã yu joya ãmerẽ. Cũrẽ cũ bocãneña yua mujãã mena cañnipaure. ²³Tunu bairoa ni jĩcãũ ñcũrẽ roro cũ caãtiere cũ mujãã camasiriyobojata, carorije cawapa cũgoecure bairo tuagumi. Bairi tunu ni ñcũrẽ cũ carorije wapare cũ mujãã camasiriyu bojaeticõata, carorije cawapa cũgona tuacõãgumi —jãã ñwĩ Jesús.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴Mai, jãã, puãa wãmo peti rũpore puãa pëñirõ cañnacãũ Jesús cũ cabuerã mena macãacũ jicãũ, Tomás cawãmecucu apeyera “Gemelo” na caĩpiinucũũ puame jãã mena ãmewĩ Jesús cũ cabuiaeta jũgoripaure.

²⁵Bairi cabero, jãã, Jesús cũ cabuerã puame jãã mena merẽ cũ caãno yua, atore bairo cũ jãã ï quetibũjumiwũ Tomarẽ:

—Marĩ Quetiupau Jesure cũ jãã ññaarpũ.

Bairo cũ jãã caĩquetibũjumiatacũãrẽ, atore bairo jãã ï yucõawĩ:

—Jesús wãmorĩrẽ na capapua cãmitiátajere ñnarĩ, yu wãmojũã mena ti opere yu capãnaeticõata, cariape mujãã yu tũgoetigu. Tunu bairoa cũ waru na cajareoãta opere yu wãmo mena yu capãnaeticõata, cariape mujãã yu tũgoetimajucõãgu —jãã ï yucõawĩ Tomás.

²⁶Cabero, jicã wãmo peti itia pëñirõ cãnacã rũmu canetõrõ bero, tunu jãã, Jesús cũ cabuericarã jãã neñawũ tunu jãã ya wii pupearu.

Bairo ti watoa jãã caneñarĩpaure
Tomás cūã āmi yua jãã menarē.
Caroaro ti wii jopeerire jãã
biatupeyocōāwū. Bairo jãã
caátimiatacūārē, Jesús puame
jãã tupu jãã buiaetawī. Bairo jãã
watoapu etari, atore bairo jãã
jēniwī:

—iCaroa yeri cutaje mujãārē cū joáto
Dios! —jãã ī jēniwī Jesús.

²⁷Bairo jãã ī jēnirī bero, Jesús
Tomárē atore bairo qūiwī:

—Ĩñaña yu wāmorirē na capapua
cāmitiátaje cāmiirē. Bairo ĩnarī, mu
wāmojūã mena ñujoñaña ti cāmiirē.
Tunu bairoa mu wāmo mena yu waru
na jareoáta cāmirorē pāñau asá.
Cariape catūgoecu majū āmericōãña.
iCariapea tūgoya mu cūã!

²⁸Bairo Jesús cū cū caĩrō,
atore bairo Tomás puame qūi
nucūbucocōāwī yua:

—iYu Quetiupau, yu netōrō caācū
Dios majū mu āniña! —qūiwī.

²⁹Bairo cū caĩrō tūgo, atore bairo
qūiwī Jesús Tomárē:

—¿Amerē yure ĩnarĩpu cariapea
yu mu tūgousayati? iĔseanirī na
āmarō noa ũna ĩnaetimirācūã cariape
catūgousanucūrã!

El porqué de este libro

³⁰Baipua, Jesús capee majū caroa
Dios yaye mena cū caátī ĩnomasĩrĩjērē
jãã áti ĩnonucūwī. Tie nipetirijere ati
tutĩpũre yu woatu quetibujũpeyoetiya.

³¹Bairo woatu peyoeticūã, atie
mujãārē yu caquetibujawoaturijere
mujãã yu quetibujucūña, tiere ĩnarī
cariapea Jesús Dios macū, Dios
cū cajon Mesías* cū caānierē mujãã
camasiparore bairo ī. Bairo cūrē
cariape tūgousari, mujãã puame yeri
capetietie cū cajorije majūrē mujãã
cūgogarã yua.

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

21 ¹Cabero Jesús, jãã, cū
cabuerārē jãã baujaetawī tunu
Tiberias utabucura cawāmecutira
tūnipu. Ato bairo baiwu: ²Topure
caāna ato cānacāũ jãã āmu: Simón
Pedro, Tomás cawāmecucu apeyera
Gemelo na caĩpiinucūũ, Natanael,
Galilea yepa Caná cawāmecuti macā
macācū cūã āmi. Jãã, Zebedeo pūnaa
cūã pugarāpua jãã āmu. Bairi tunu jãã
mena macāana pugarā aperā cūã āma.

³Bairo topu jãã caāno, Simón Pedro
puame atore bairo jãã iwī:

—Wai wei ácú yu baiya —jãã iwī.

Bairo jãã cū caĩrō, jãã cūã bairo cū
jãã iwī:

—Jãã cūã mu mena jãã wai werágárã
—cū jãã iwī.

Bairo qūirī yua, cūmuapu ájãārī
jãã acoápú, wai weráná. Bairo wai
werámirācūã, ti ñamirē jãã wai
pajĩãēpū.

⁴Bairo jãã cabaiāno,
cabusuñumugōatĩpau, Jesús puame
ti utabucura tūnipu bauetawī. Bairo
cū cabauetaro, jãã cū cabuerā puame,
“Cūã, Jesús niñami,” jãã ī masĩēpū,
qūĩñamirācūã yua. ⁵Bairi Jesús puame
atore bairo jãã ī jēniñawī:

—Yu yarã, ¿mujãã wai pajĩãētĩñati?
—jãã ī jēniñawī.

Bairo cū caĩjēniñarō, bairo cū jãã
iwī:

—Jãã pajĩãetiapũ.

⁶Jesús puame tiere tūgori, bairo jãã
iwī:

—Bapire cariape nugōã puame
wēroca ñuajoya. Bairo āna, capāārã
mujãã wai pajĩãgarã —jãã iwī.

Bairo cū caĩrō, cū carotirore
bairo jãã apũ. Bairi yua, bairo jãã
caáto, dope bairo bapire jãã áti

tūgāmugōpāmno jomasīēpū, capāārā majū bapire wai na cajāārō jūgori yua.

⁷Mai, yu, butiuro Jesús cū camainucūē puame wai capāārā na cajāārō ñnarī, Pedrore atore bairo cū ñiwū:

—iMarī Quetiupaua niñamima! —cū ñiwū.

Bairo yu caīrō tūgo, Pedro puame jicoquei jāā Quetiupau Jesure qūñnamasīrī, uwaro cū jutirore jāña, riapu rocañuarī baacoámī, Jesús tūpu ácú. ⁸Jāā, cū cabuerā puame bapire wai jiraricu majū jāā tūgā pāāpu cūmua capairica mena paputiro tūnipu. Mai, jāā puame jōpu mee, paputiro wijaro cien metros cārō jāñurīā cañnoi bapire jāā tūgāpāāpu, wai capāārā majū na cajāārō ñnarī. ⁹Bairi yua, jāā puame paputiropu maa etanucārā, peero riorica peerore jāā ñhawū. Bairi ti peeropu wai jicāū pñōncōricū cūārē jāā ñhawū. Pan cūā āmu ti peero ture. ¹⁰Paputiro tūnipu jāā camaa nucārō ñña, Jesús puame atore bairo jāā ñwī: —Jicāārā ūna āmeacā mujāā cawai pajāetarārē na jeasá ato puame —jāā ñwī.

¹¹Bairo Jesús jāā cū caīrō tūgo, Simón Pedro puame cūmuapu etajāā, bapire tūgāatī, paputiropu wai capāārā na cajāārīcūrē tūgāmojowī. Mai, capacarā jeto ciento cincuenta y tres majū wai capāārā ti bapire jāñupā. Bairo ti bapire capāārā majū wai na cajāāmiatacūārē, tii bapi puame woepu. ¹²Jesús puame bairo Pedro waire, bapi mena paputiropu na cū caweemocū yaparoro ñña, atore bairo jāā ñwī:

—Tiaya. Ūga wācārasá mai mujāā cūā —jāā ñwī Jesús.

Jāā puame merē, “Marī Quetiupau Jesua niñami,” jāā ī masīcōāwū. Bairi bairo jāā cū caīrō, jāā puame jicāū ūcū

puamena, “¿Ñamu majū mū āniñati?” cū jāā ī jēniñaepe Jesús. ¹³Bairi yua, Jesús puame pāārē nerī, jāā batojowī. Wai cūārē torea bairo jāā batojowī.

¹⁴Āme mena merē itiani majū Jesús, jāā, cū cabuerā cañnimitanarē, cūrē na capajārocaro bero cacatitunuatacū jāā tūpūre buiaeta ñnoñ baiwī Jesús.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵Bairo jāā caugawācā yaparoro bero, Jesús puame Simón Pedrore atore bairo qūī jēniñawī:

—Simón, Juan macū, mūrē ñña: ¿Ānoa mū baparā netōjāñurō yu mū maiñati?

Bairo Jesús cū caīrō tūgo, Simón Pedro puame atore bairo qūī yuwī:

—Yu Quetiupau, mū yu maimajūcōāña. Merē mū masīña mū yu camairijērē.

Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūīwī:

—Baiupa, toroque yu caquetibujucūrījērē cariape catūgousarārē caroaro na coteri na jūgoāña.

¹⁶Bairo Jesús Pedrore qūī quetibujū yaparo, bairo qūī jēniñanemowī tunu:

—Simón, Juan macū, mūrē ñña: ¿Mua, cariapea yu mū maiñati?

Bairo Jesús cū cajjēniñarō, atore bairo qūīwī Pedro:

—Yu Quetiupau, mū yu maimajūcōāña. Merē mū masīña mū yu camairijērē.

Bairo Pedro cū caīrō, Jesús puame bairo qūīwī:

—Baiupa, toroque yu caquetibujucūrījērē cariape catūgousarārē caroaro na coteri na jūgoāña.

¹⁷Bairi yua āme mena merē itiani majū atore bairo qūī jēniñanemowī Pedrore:

—Simón, Juan macū, mure ñiña:
¿Mua, yu mu maiñati?

Bairo Jesús itiani majū cū cū
caijēniñarō jūgori, tūgoñarīqūē
pairique mena atore bairo qūī yuwī
Pedro Jesure:

—Yu Quetiupau, nipetirije yu mu
masiña. Mu masiña merē mu yu
camairijē cūārē.

Bairo Pedro cū cairō, Jesús pūame
bairo qūīwī:

—Baiupa, toroque yu
caquetibujucūrijērē cariape
catūgousarārē caroaro na coteri na
jūgoaña. ¹⁸Cariape mu ñiña: Cawāman
ācū, mu caborore jutiro jāñarī, noo
mu caboropu mu āñesēānucūñupā. Mu
cabucuaru yua, aperā camasā pūame
mu wāmorirē ñumugōrī, mu juti jāñrī,
mu caāgaetopu mu neārocagarāma yua
—qūīwī Jesús Pedore.

¹⁹Mai, bairije Pedore Jesús cū
caīquetibujūata, Pedro cū cariapa
wāmerē ī quetibujū masīōgu īwī Jesús.
Bairo Pedro cū cabairiapee jūgori
camasā Dios cū catutuarijere na cū
caīñopeere ī quetibujū īwī Jesús. Bairo
ī quetibujū yaparo, bairo qūīwī Jesús
tunu Pedore:

—iNipetirije yu caātiāninucūrōrē
bairo caroaro áticōā ninucūña! —qūī
cūwī Jesús Pedore yua.

**El discípulo a quien
Jesús quería mucho**

²⁰Cabero Jesús cū caīquetibujūro
bero, Pedro pūame āmejore ññau yua,
yu majūrē ñiñacōāwī, yu, butiuro
Jesús cū camairē. Mai, yu pūame
Jesús mena jīcārō jāā caugarui
tusari watoa Jesús cūtuaca rui,

atore bairo cū caijēniñarīcūā yu
āñiña: “Yu Quetiupau, ¿ni majū mure,
bairo qūī busujā buitirocauati?” cū
caijēniñarīcūā yu āñiña. ²¹Bairo yu
āmejore ññarī, atore bairo Jesure qūī
jēniñawī Pedro:

—Yu Quetiupau, ānira, ¿dope bairo cū
to bairoati? —qūī jēniñawī Jesús.

²²Bairo Pedro cū caijēniñarō, bairo
qūīwī Jesús:

—Cū cabaiyasioapata cūārē, o
ati yeparu tunu yu caetaro cū
cacaticōāmata cūārē, mu camasīpee
mee ñiña. Mua, tiere tūgoñarī mee,
nipetirije yu caātiāninucūrōrē bairo
caroaro áticōā ninucūña —qūīwī Jesús
Pedore.

²³Atore bairo Pedro Jesure cū
caijēniñarō, Jesús cū caīquetibujūataje
queti etacoasupa Jesús yarā ñubueri
majāpūre: “Juan riaetigumi. Caticōā
ñigumi,” irīqūē queti. Baiṗua, Jesús
pūame yure, “Riaetigumi,” ī mee
bairo qūī quetibujūwī Pedore. Atore
bairo jeto īwī: “Cū cabaiyasioapata
cūārē, o ati yeparu tunu yu caetaro cū
cacaticōāmata cūārē, mu camasīpee
mee ñiña.” Tie jettore īwī.

²⁴Yua, Jesús cū cabuei, cū
cabuerique yu caīñarīqūērē
caquetibujū, ati tutire cawoaua
yu āñiña. Bairi atie yu
caquetibujūwoaturije caroa cariape
macāājē queti ñiña.

²⁵Apeye capee majū Jesús cū
caátaje nimiña. Bairi nipetirije
Jesús cū caātiānajērē marī
cawoatupeyocōāta, ti tutiri pūame
ati murecōore bijapetiro cārō
nicoabujioro.

Tocārōā ñiña.